અંગ્રેજી ભાષાંતરપાઠમાળા.

ભાગ પહેલો.

કીમત ચાર આના.

3340

The Department of Public Instruction, Bombay.

ENGLISH EXERCISES,

PART I.

BY

REV. T. L. WELLS, B. A.

SIXTH EDITION.

SANCTIONED FOR

STANDARD II. OF ANGLO-GUJARATI SCHOOLS.

અંગ્રેજી ભાષાંતરપાઠમાળા,

ભાગ પહેલો.

બનાવનાર

રેવરન્ડ ટી. એલ્. વેલ્સ, બી. એ.

આવૃત્તિ છઠ્ઠી—૧૦,૦૦૦ પ્રત.

એંગ્લોગૂજરાતી નિશાળોના બીજા ધોરણને માટે આ પુસ્તક મંજૂર કરેલુંછે.

BOMBAY:
GOVERNMENT CENTRAL BOOK DEPÔT.

1887.

Price Four Annas.

A HINT TO TEACHERS.

I wish to direct the attention of teachers to a peculiarity of the vocabulary which I regard as a matter of importance and which nevertheless might escape the notice of a casual reader. The characteristic I refer to is that every English common noun is given with its appropriate article, and not as in common dictionaries without any article at all. The omission of the article is the most frequent mistake made for several years after boys begin to learn English ; but this would not be the case were they properly taught from the first. Every effort should be made to make learners feel the necessity of placing an article before the names of the individual members of general classes. Instead of this the present plan tends to *prevent* learners acquiring a knowledge of the necessity of the article. A teacher asks a boy, what the English of ઘોડો is, and if the boy answers "horse," the teacher says yes. And then the boy being thus *taught to omit* the article, naturally enough reads "હું ઘોડો જોઉંછું," "I see horse." Now, there is no such thing in creation as "horse." "A horse" has a meaning and so has "the horse," so also "horses" and "the horses" are intelligible terms, but the word horse alone has no meaning to English ears whatever, and suggests nothing so much as that the utterer of it does not know English.

When a boy is asked, therefore, to give the English word for ઘોડો, he should be taught to say "a horse;" and when he replies "horse," and on all occasions when he uses a class term without an article, the teacher should *stare at him in astonishment* as if he had uttered some unintelligible sound. Were this plan adopted, the boys of the class would soon perceive the necessity of the article and in a short time would use it, as it were intuitively, as English boys do.

So also with nouns requiring the definite article. The boys of the class should never be allowed to name the noun without the article. For instance, when the teacher asks the English word for પૃથ્વી, the answer "earth" should not be accepted. "Earth" means મટોડી, and the equivalent of પૃથ્વી is *the* earth; and so the boys should be taught to say.

On this principle, therefore, I give the article with every noun, and boys should be made to commit all meanings in the same way.

પહેલી આવૃત્તિની પ્રસ્તાવના.

પરભાષામાં લખેલી વાત સમજવી એ ઘણી મુશ્કેલ નથી, પણ પરભાષામાં પોતાના વિચાર શુદ્ધ રીતે જણાવવા એ ખરેખરૂં અઘરૂં છે; તોપણ જ્યાંસૂધી ભાષા શુદ્ધ લખતાં ન આવડે ત્યાં સૂધી ભાષા આવડી ન કહેવાય. એ ઉપરથી જણાયછે કે જે સજ્જનો અંગ્રેજી ભણેછે, તેઓએ અંગ્રેજીમાં રચતાં શીખવું જોઈએ, નહિ શીખે તો તેઓનો અભ્યાસ ઘણોજ કાચો રહેશે. ગૂજરાતી વાક્યના તરજુમા અંગ્રેજીમાં કરાવ્યા વગર કોઈપણ ઇંગ્લિશ સ્કૂલમાં ચાલતું નથી. પણ એવો અભ્યાસ કરવાની એકે ચોપડી આજ લગણ બહાર પડી નથી. વ્યાકરણ શીખવું હોય તો વ્યાકરણનું પુસ્તક છે, બીજગણિત શીખવું હોય, તો બીજગણિતનું પુસ્તક મળે, ભૂતળવિદ્યા સમ્પાદન કરવી હોય તો તેનું પુસ્તક પણ તૈયાર થયુંછે; પણ અંગ્રેજીમાં રચતાં શીખવું હોય તો એકે પુસ્તક મળતું નથી. આ આપણી નિશાળોમાં મોટી ખામી મને જણાઈ. તેને દૂર કરવાસારૂ અંગ્રેજી ભાષાંતરપાઠમાળા એવા નામનાં કેટલાંએક પુસ્તક રચવાનો મનસુબો કીધો. આ તેમાંનું પહેલું પુસ્તક છે. અંગ્રેજી શીખનારને શરૂજ કરતાં કામમાં આવે એવી આ ચોપડી નથી. તેમાંના બધા અભ્યાસપાઠ શીખનારે લખવાના છે માટે પહેલાં અંગ્રેજી લખતાં આવડવું જોઈએ, પણ જેણે સરકારી પ્રિમર કે કોઈ પણ નાની ચોપડીનો અભ્યાસ કીધો હોય તેને બધી વાતની સમજ પડે એવાં સાદાં વાક્ય દાખલ કરેલાંછે.

જેનો તરજુમો અંગ્રેજીમાં કરવો છે એવા અભ્યાસપાઠ સાથે બોધપાઠ પણ આવેછે, કે જેમાં પૂરતો ખુલાસો ઉદાહરણો સહિત કરેલોછે. વળી વાક્યમાં આવનાર શબ્દના અર્થ મથાળે આપેલાછે, અને પાછળના

શબ્દના અર્થ ભૂલી ગયા હોય ત્યારે ગુંચવણ ન પડે માટે સઘળા પાઠના શબ્દ મૂળાક્ષરને અનુક્રમે પુસ્તકને છેડે ગોઠવેલો કોષ આપ્યોછે. તરજુમો લખવા બેસતાં અગાઉ તેને લગતા બોધપાઠમાંનો ખુલાસો બરોબર સમજવો જોઈએ. આ વાત પર મહેતાજી સાહેબોએ ખૂબ ધ્યાન દેવું જોઈએ. સમજણ પાડવા સારૂ નિશાળીઆઓને કેવા સવાલ કરવા જોઈએ એ દેખાડવા સારૂ પહેલા કેટલાક પાઠમાં પ્રશ્નો દાખલ કીધાછે.

T. L. W.

સાકળિયું.

અંગ્રેજી ભાષાંતરપાઠમાળા.

ભાગ પહેલો.

બોધપાઠ ૧.

વર્ત્તમાનકાળના પ્રત્યય વિષે.

THE TERMINATIONS OF THE PRESENT TENSE.

ગૂજરાતીમાં જેને ક્રિયાપદ કહેછે તેને અંગ્રેજીમાં વર્બ (Verb) એટલે શબ્દ કહેછે. હરેક બોલીમાં ક્રિયાપદનું વિશેષ કામ છે. ક્રિયાપદ વગર કોઈ પણ વાક્ય જોડાય નહિ. એ ઉપરથી એનું નામ શબ્દજ પાડયું, કેમકે તે મુખ્ય શબ્દ છે. હવે ક્રિયાપદ (Verb) એ મુખ્ય શબ્દ છે, માટે પહેલાં તેની વાત કરીએ.

૧) અંગ્રેજી ક્રિયાપદના પ્રત્યય બહુજ થોડા છે. એકવચનના બીજા તથા ત્રીજા પુરૂષના પ્રત્યય છે, પણ અનેકવચનમાં કશો પ્રત્યય નથી જ્યાં પ્રત્યય નથી ત્યાં ક્રિયાપદનો ધાતુ એકલો આવેછે.

૨) **વર્ત્તમાનકાળના પ્રત્યય.**

એકવચન.	અનેકવચન
હું ચાલુંછું I walk	અમે ચાલીએ છઈએ We walk
તું ચાલેછે Thou walk-est	તમે ચાલોછો You walk
તે ચાલેછે He walk-s	તેઓ ચાલેછે They walk

ક્રિયાપદ સાથે સર્વનામ પણ આપેલાં છે, તે ધ્યાનમાં લેવું.

૩) **સૂચના.** પહેલાં કર્ત્તા, પછી વિશેષણ કે કર્મ, અને છેલ્લું ક્રિયાપદ, એમ ગૂજરાતીમાં વાક્ય ગોઠવાયછે. પણ અંગ્રેજી ગોઠવણીમાં એટલો ફેર છે કે, કર્ત્તા પછી ક્રિયાપદ અને છેલ્લું વિશેષણ અથવા કર્મ આવેછે.

ગૂજરાતી ગોઠવણીઃ—કર્ત્તા, કર્મ કે વિશેષણ, ક્રિયાપદ.

અંગ્રેજી ગોઠવણીઃ—કર્ત્તા, ક્રિયાપદ, કર્મ કે વિશેષણ.

૪) **ઉદાહરણ.**

તે સારો દોડેછે. He runs well.

દલપતભાઈ ઘણાં ઘર બાંધેછે. Dalpatbhai builds many houses.

૫) ઉપલી ચાર કલમમાં જે વાત આવી તે શીખનાર સમજ્યા કે નહિ એ જાણવા માટે થોડા પ્રશ્ન આપીએ છઈએ. તે પ્રશ્નના ઉત્તર ચોપડીમાં જોયા વગરજ આપવા.

૬) **પ્રશ્નો.**

૧. વર્ત્તમાનકાળમાં અંગ્રેજી ક્રિયાપદના કયા કયા પ્રત્યય થાયછે?
૨. એકવચનના બીજા પુરૂષનો કયો પ્રત્યય છે?
૩. એકવચનના ત્રીજા પુરૂષનો કયો પ્રત્યય છે?
૪. Est અને s સિવાય વર્ત્તમાનકાળે બીજા પ્રત્યય નથી શું?
૫. કયા કયા રૂપને (વચન અને પુરૂષને) પ્રત્યય નથી લાગતા?
૬. પ્રત્યય ન હોય ત્યારે કેમ કરવું?
૭. હું, તું, તે, અમે, તમે, તેઓ, એ સર્વનામનાં અંગ્રેજીમાં જે રૂપ થાયછે તે કહો.
૮. He walk કે They walks એમ બોલાય? એમાં શું ખોટું છે?

૯. ગૂજરાતી અને અંગ્રેજી વાક્ય ગોઠવવાની રીતમાં શો ફેર છે?
૧૦. વાક્ય ગોઠવવાની રીતમાં જે ફેર છે તેના બે દાખલા આપો.

૭) અભ્યાસપાઠ ૧.

નીચલા પાઠમાં જે શબ્દો આવેછે તેનું અંગ્રેજી અહિયાં આપેલુંછે.

બીવું to fear	શીખવું to learn
આવવું to come	લખવું to write
સવાર થઈને જવું to ride	તે છોકરો that boy
મોકલવું to send	તે છોકરા those boys
ધિક્કારવું to despise	આ છોડી this girl
બોલવું to speak	આ છોડીઓ these girls
કામ કરવું to work	જવું to go
રોજ every day	સીવવું to sew (સો)
જોવું to see	કોણ? who

અંગ્રેજી. English.

આ બે પાઠમાં ૪૬ નાનાં નાનાં વાક્ય લખેલાં છે. ઉપર જે ખુલાસો આવી ગયો તે પર ધ્યાન રાખી એક એક વાક્યનો તરજુમો કોરા કાગળની ચોપડીમાં સફાઈથી લખવો.

૧. હું દોડું છું. ૨ તું બાંધેછે. ૩ તે બીહેછે. ૪ તમે આવોછો. ૫ અમે આવીએ છઈએ. ૬ તેઓ સવાર થઈને જાયછે. ૭ હું ધિક્કારૂં છું. ૮ તે દોડેછે. ૯ તેઓ દોડેછે. ૧૦ અમે બોલીએ છઈએ. ૧૧ તમે રોજ કામ કરોછો. ૧૨ તેઓ જુએછે. ૧૩ તું જુએછે. ૧૪ તે જુએછે. ૧૫ તે છોકરો લખેછે. ૧૬ આ છોડી ૫
વાંચેછે. ૧૭ તે છોકરા જાયછે. ૧૮ આ છોડી સારૂં સીવેછે. ૧૯ કોણ બોલેછે? ૨૦ આ છોકરો બોલેછે. ૨૧ આ છોકરા બોલેછે. ૨૨ હું અંગ્રેજી શીખુંછું. ૨૩ તેઓ અંગ્રેજી શીખેછે.
૨૪ તે અંગ્રેજી શીખેછે. ૯

૮) અભ્યાસપાઠ ૨.

મરાઠી Marathi	સંભાળવું to preserve
ઈશ્વર God	જાણવું to know
ભજવું to worship	મારો my
અમને us	બાપ father
પાપ sin	પાણી water
ધિક્કારવું, દુશ્મન ગણવું to hate	પીવું to drink
વાંચવું to read	દૂધ milk
ચોપડીઓ books	તે ઘોડો that horse
શિક્ષક the teacher	નિશાળે to school
બધું all	રાંધવું to cook

૧ આ છોડીઓ મરાઠી બોલેછે. ૨ આ છોકરો અંગ્રેજી બોલેછે. ૩ અમે ઈશ્વરને ભજીએ છઈએ. ૪ ઈશ્વર અમને જુએછે. ૫ ઈશ્વર પાપને ધિક્કારેછે. ૬ તું અંગ્રેજી વાંચેછે. ૭ તું ચોપડીઓ વાંચેછે. ૮ તું અંગ્રેજી ચોપડીઓ વાંચેછે. ૯ મારો બાપ અંગ્રેજી જાણેછે. ૧૦ તે રોજ અંગ્રેજી બોલેછે. ૧૧ તે રોજ અંગ્રેજી ચોપડીઓ વાંચેછે. ૧૨ તે છોકરો પાણી પીએછે. ૧૩ તે છોડીઓ દૂધ પીએછે. ૧૪ તે ઘોડો દોડેછે. ૧૫ અમે જઈએ છઈએ. ૧૬ અમે નિશાળે જઈએ છઈએ. ૧૭ અમે રોજ નિશાળે જઈએ છઈએ. ૧૮ શિક્ષક જાયછે. ૧૯ શિક્ષક આવેછે. ૨૦ શિક્ષક અંગ્રેજી સારૂં (well) બોલેછે. ૨૧ ઈશ્વર બધું સંભાળેછે. ૨૨ મારી બેન રાંધેછે.

બોધપાઠ ૨.

અનિયમિત વર્ત્તમાનકાળનાં રૂપ વિષે.

The Present Tense—*continued.*

૯) અંગ્રેજી ક્રિયાપદના વર્ત્તમાનકાળના જે બે પ્રત્યય (est ને s) થાયછે તે શીખનાર શીખી ગયાછે, પણ તે વિષે જેટલું જાણવાનુંછે તે બધું હજી શીખ્યા નથી; બાકી જે રહ્યું તે હવે બતાવીએ છઈએ.

Ss, sh, ch, x એ વ્યંજન સાથે સ્વર વગર s જોડાય નહિ, માટે ક્રિયાપદનો અંત્યાક્ષર એમાંનો કોઈ એક હોય, તો વર્ત્તમાનકાળના ત્રીજા પુરૂષમાં s પ્રત્યયને બદલે es લખવો, જેમકે, He dress-es (તે લૂગડાં પહેરેછે), The army march-es (ફોજ કૂચ કરેછે).

અંત્યાક્ષર o હોય ત્યારે પણ es જોઈએ, જેમકે, He goes (તે જાયછે).

૧૦) ક્રિયાપદનો ઉપાંત્યાક્ષર વ્યંજન અને અંત્યાક્ષર y હોય તો est અને es લગાડયા પહેલાં y નો i કરવો જોઈએ, જેમકે, try (પ્રયત્ન કરવું), thou tri-est, he tri-es.

વળી ભૂતકાળના પ્રત્યય ed નો પણ એજ નિયમ, he tri-ed (તેણે પ્રયત્ન કીધું *).

Dry (સૂકાવું કે સૂકાવવું) એ ક્રિયાપદના વર્ત્તમાનકાળનાં છ રૂપ:—

એકવચન.	અનેકવચન.
I dry	We dry
Thou driest	You dry
He dries	They dry

Dried (સૂકાયું કે સૂકાવ્યું).

૧૧) એકપદી ક્રિયાપદનો, અથવા વધારે પદવાળાં ક્રિયાપદમાંના જેના છેલ્લા પદ ઉપર ભાર આવતો હોય તેવાંનો અંત્યાક્ષર વ્યંજન હોય અને તે પૂર્વે એકજ સ્વર હોય તો તે બન્નેને ed, est અને ing પ્રત્યય લગાડયા પહેલાં તેઓનો અંત્ય વ્યંજન બેવડો લખવો જોઈએ; પણ s પ્રત્યય લગાડતી વખત બેવડો લખવો નહિ.

Omit (પડતું મેલવું) એના વર્ત્તમાનકાળનાં છ રૂપ:—

એકવચન	અનેકવચન
I omit	We omit
Thou omittest	You omit
He omits	They omit
Omitted (પડતું મેલ્યું),	Omitting (પડતું મેલતાં).

---

* અંગ્રેજીમાં કર્તરિપ્રયોગ વગર બીજો પ્રયોગ નથી.

તેમ Allot (આપવું, નીમી આપવું), thou allottest, he allots, allotted (આપ્યું, નીમી આપ્યું,) allotting (આપતાં, નીમી આપતાં).

Fulfil (પૂરૂં કરવું), thou fulfillest, he fulfils, fulfilled (પૂરૂં કીધું), fulfilling (પૂરૂં કરતાં).

Rob (લૂંટવું) એના વર્ત્તમાન કાળનાં છ રૂપઃ—

એકવચન	અનેકવચન
I rob	We rob
Thou robbest	You rob
He robs	They rob
Robbed (લૂંટયું)	Robbing (લૂંટતાં)

તેમ Blot (સાહીના ડાઘ પાડવા), thou blottest, he blots, blotted, blotting.

૧૨) પ્રશ્નો.

૧. વર્ત્તમાનકાળના ત્રીજા પુરૂષનો પ્રત્યય s થાયછે તેને બદલે es ક્યારે લખવો પડેછે?

૨. s ને બદલે es લખવાનું શું કારણ જણાયછે?

૩. ed શાનો પ્રત્યય છે?

૪. est, es અને ed પ્રત્યયો લગાડયા પહેલાં કેટલાંક ક્રિયાપદમાં અંત્યાક્ષર બદલવો પડેછે, તે કેવાં ક્રિયાપદ અને તેમાં શું બદલવું પડેછે? *

૫. ક્રિયાપદના અંત્યાક્ષર બેવડા લખવા વિષે શો નિયમ છે? એના કેટલાક દાખલા આપો. †

---

*અંગ્રેજી જોડણી વિષે એક એવો સાધારણ નિયમ છે કે y શબ્દને છેડેજ આવે, વચ્ચે ન આવે; પણ પ્રત્યય લગાડયાથી તે વચલે ભાગે આવેછે માટે એવે પ્રસંગે તેનો i કરવો પડેછે.

† અંગ્રેજીમાં બે સ્વરની વચ્ચે એકજ વ્યંજન આવેલો હોય તો, પાછલા સ્વરનો ઉચ્ચાર દીર્ઘ થાયછે, એવો સાધારણ નિયમ છે. જેમકે Thou pinest [થૌ પૈનેસ્ટ] તું ક્ષીણ થાયછે; માટે જ્યાં અસલ સ્વર હ્રસ્વ હોય ત્યાં વ્યંજન બેવડો લખવો પડેછે. જેમ કે Thou pinnest [થૌ પિનેસ્ટ] તું ટાંકણી મારેછે.

૧૩) અભ્યાસપાઠ ૩.

પોતાની his
ચોપડીઓ books
બરોબર મૂકવું, બરાબર ગોઠવવું to fix
બહાર out
ધસવું to rush
કરવું to do
ભડકવું to shy
બેસવું to sit
તમને you
રજા આપવી to permit
મને me
દરવાજો the door

કૂતરો the dog
કરડવું to bite
મારવું to beat
ભીખ માગવી to beg
કબૂલ કરવું to confess
સામા થવું,બંડ ઊઠાવવું to rebel
મૂકવું to lay
પક્ષી the bird
ઊડવું to fly
પ્રાર્થના કરવી to pray
સારો good
લોક people

બંધ કરવું to shut

૧. તે પોતાની ચોપડીઓ બરોબર ગોઠવેછે. ૨ તું ચોપડીઓ બરાબર ગોઠવેછે. ૩ તે બહાર ધસેછે. ૪ અમે બહાર ધશીએ છૈએ. ૫ તું બહાર ધસેછે. ૬ તે કરેછે. ૭ ઘોડો ભડકેછે. ૮ તું બેસેછે. ૯ તે બેસેછે. ૧૦ અમે બેશીએ છૈએ. ૧૧ બેસતો. ૧૨ હું તમને રજા આપુંછું. ૧૩ તું મને રજા આપેછે. ૧૪ તે મને રજા આપેછે. ૧૫ અમે તમને રજા આપીએ છૈએ. ૧૬ તે દોડેછે. ૧૭ તમે દોડોછો. ૧૮ તું દોડેછે. ૧૯ દોડતો. ૨૦ તું દરવાજો બંધ કરેછે. ૨૧ કૂતરો મને કરડેછે. ૨૨ તું મને કરડેછે. ૨૩ તે તમને મારેછે. ૨૪ તે ભીખ માગેછે. ૨૫ તું ભીખ માગેછે. ૨૬ અમે ભીખ માગીએ છૈએ. ૨૭ તે કબૂલ કરેછે. ૨૮ તું સામો થાયછે. ૨૯ તે સામો થાયછે. ૩૦ તે મૂકેછે. ૩૧ પક્ષી ઊડેછે. ૩૨ તે પ્રાર્થના કરેછે. ૩૩ અમે પ્રાર્થના કરીએ છૈએ. ૩૪ સારા લોક રોજ પ્રાર્થના કરેછે.

૧૪) **અભ્યાસપાઠ ૪.**

૧. To remit (માફ કરવું) ૨ To fry (તળવું)
૩. To dig (ખોદવું) ૪ To affix (ચોંટાડવું)
૫. To say (કહેવું) ૬ To cry (રોવું)

એ ૬ ક્રિયાપદના વર્ત્તમાનકાળનાં ૭ રૂપ, વળી તેમનાં વર્ત્તમાનકૃદંત તથા ભૂતકૃદંત ઉપલા નમૂના પ્રમાણે લખવાં.

બોધપાઠ ૩.

To be (થવું, હોવું) ના વર્ત્તમાનકાળનાં રૂપ.

THE PRESENT TENSE OF TO BE.

૧૫) To be ક્રિયાપદ અનિયમિત કહેવાયછે, કારણ કે તેના ભૂતકાળનું તથા ભૂતકૃદંતનું રૂપ જુદી તરેહનું થાયછે. વર્ત્તમાનકાળે તેનાં ૭ રૂપ નીચે આપેલાંછે:—

એકવચન.	અનેકવચન.
૧. હું છું I am	અમે છઈએ We are
૨. તું છે Thou art	તમે છો You are
૩. તે છે He is	તેઓ છે They are

૧૬) ગૂજરાતીમાં વિકારી અને અવિકારી એવા બે પ્રકારનાં વિશેષણ થાયછે, પણ અંગ્રેજીમાં બધાં વિશેષણ અવિકારી કે અવ્યય રૂપી છે. ઉદાહરણ, સારો છોકરો the good boy, સારી છોડી the good girl, સારા છોકરા the good boys.

૧૭) **સૂચના.** સારૂં એ શબ્દનો અર્થ વખતે વિશેષણ જેવો અને વખતે ક્રિયાવિશેષણ જેવો થાયછે. એનો ભેદ સમજીને અંગ્રેજીમાં તેનો તરજુમો કરવો જોઈએ.

બરાબર, ઠીક, સારૂં, ક્રિયાવિશેષણ=સારી પઠે=Well
સારૂં, વિશેષણ=good

ઉદાહરણ.

આ કડીઓ સારૂં ઘર બાંધેછે This mason builds a good house

આ કડીઓ ઘર સારૂં (=સારી રીતે) બાંધેછે. This mason builds a house well.

૧૮) પ્રશ્નો.

૧. To be ક્રિયાપદને અનિયમિત કહેવાનું શું કારણ છે ?

૨. તે છે અને તેઓ છે. અંગ્રેજીમાં એ કેમ બોલાયછે ?

૩. ગૂજરાતી વિશેષણમાં કેટલા ભેદ છે, અને અંગ્રેજીમાં કેટલા છે ? તેનાં ઉદાહરણ આપો.

૪. સારો, સારી, સારૂં, એ વિશેષણ હોયછે, ત્યારે અંગ્રેજીમાં તેનો તરજુમો કેમ થાયછે ? તે ક્રિયાવિશેષણ હોયછે, ત્યારે તેનો તરજુમો કેવો કરવો જોઈએ ? ઉદાહરણ આપો.

૧૯) અભ્યાસપાઠ ૫.

નાનું small, little	એક one
મોટું big, large	બે two
ઘોડો the horse	થોડા a few
ઘાસ grass	બેન a sister
સૂકું dry	બેનો sisters
સૂકું ઘાસ hay	પડવું to fall
મારૂં my	ભાઇ a brother
ગાય the cow	પરમેશ્વર God
અહિઆં here	મને me

ચરવું to graze	લુહારો blacksmiths
જલદી fast, quickly	ઘડવું to forge
ઘણું, ભસ much	ડોસો an old man
ઉંદરો rats	લૂલો lame
ઉંચું tall, high	રાજા a king
નિશાળે જવું to go to school	મહેલ a palace
કડીઆ masons	રહેવું to live, to dwell

૧ તે સારો છે. ૨ આ ચોપડી નાની છે. ૩ અમે મોટા છઈએ. ૪ તે ઘોડો ઘાસ ખાયછે. ૫ મારો મોટો ઘોડો સૂકું ઘાસ ખાયછે. ૬ આ ઘાસ સૂકું છે. ૭ આ ઘાસ છે. ૮ મારી ગાય અહિંઆં છે. ૯ આ ગાય મોટી છે. ૧૦ આ મોટી ગાય ચરેછે. ૧૧ મારો ઘોડો જલદી દોડેછે. ૧૨ તે ઘણું કામ કરેછે. ૧૩ હું બે ઉંદર જોઉછું. ૧૪ રોજ હું એક ચોપડી વાંચુંછું. ૧૫ અમે ઉંચા છઈએ. ૧૬ તેઓ થોડા છે. ૧૭ મારી બેન પડેછે. ૧૮ મારી બેન સારી છે. ૧૯ તું મારો ભાઈ છે. ૨૦ પરમેશ્વર મને જુએછે. ૨૧ મારી બેનો નાની છે. ૨૨ મારો નાનો ભાઈ રોજ નિશાળે જાયછે. ૨૩ કડીઆ ઘરો બાંધેછે. ૨૪ લુહારો લોઢું ઘડેછે. ૨૫ એ ડોસા ડોશી બહુ ભલાં છે. ૨૬ તે બહુ સારૂં કરેછે. ૨૭ આ છોકરો લૂલો છે. ૨૮ રાજાઓ મહેલમાં રહેછે.

૨૦) અભ્યાસપાઠ ૬.

તેનું his	સુંદર pretty
તે (વિશેષણ) that	લાલ red
તે (સર્વનામ) he	ઘોડી a mare
તેને him	છોકરૂં a child
તેઓ they	કાકો uncle
પાઠ a lesson	પૈસાદાર rich
ગરીબ poor	આપણું our

ઓળખવું to know	વાડ a hedge
અમારૂં our	વાડી a garden
ચપ્પુ a penknife	માળી a gardener
છરી a knife	બનાવવું to make
ટાઢું cold	પાણી water
દીકરા sons	દીકરો a son
ગરમ warm	દૂધ milk
ટોપલી a basket	જુવાન young
ઘઉં wheat	ભરેલી full
સુખી happy	મોઘું dear
ખાલી empty	નોકર a servant
દેખાવું to look, to appear	માંદું ill

૧ હું તેની બેન છું. ૨ તે મારો દીકરો છે. ૩ તે છોકરો મારો છે. ૪ આ છોકરો મારી ચોપડી વાંચેછે. ૫ આ છોડી સારૂં વાંચેછે. ૬ હું મારો પાઠ શીખુંછું. ૭ તેઓ ગરીબ છે. ૮ તમે સારૂં વાંચોછો. ૯ આ પરશોત્તમ છે. ૧૦ હું તેને ઓળખુંછું. ૧૧ અમારા બે દીકરા સારૂં બોલેછે. ૧૨ મારો દીકરો નિશાળે જાયછે. ૧૩ આ ચપ્પુ તેનો છે. ૧૪ આ મારી છરી છે. ૧૫ આ છરી સારી છે. ૧૬ તેઓ સુંદર છે. ૧૭ ઈશ્વર સારો છે. ૧૮ આ લાલ છે. ૧૯ આ ઘોડો સારો છે. ૨૦ આ ઘોડી સારી છે. ૨૧ આ છોકરૂં સારૂં છે. ૨૨ મારો કાકો પૈસાદાર છે. ૨૩ આપણી વાડી સારી છે. ૨૪ આ માળી વાડી સારી બનાવે છે. ૨૫ તે માળી વાડ સારી બનાવેછે. ૨૬ આ પાણી ટાઢું છે. ૨૭ મારો ઘોડો જુવાન છે. ૨૮ આ ટોપલી ભરેલી છે. ૨૯ ઘઉં મોઘા છે. ૩૦ હું સુખી છું. ૩૧ આ મારો નોકર છે. ૩૨ તે ટોપલી ખાલી છે. ૩૩ તમે માંદા દેખાઓછો.

બોધપાઠ ૪.

નામનાં અનેકવચન રૂપ વિષે.

THE PLURAL OF NOUNS.

૨૧) ગૂજરાતીમાં ઓ અનેકવચનનો પ્રત્યય કહેવાયછે. અંગ્રેજીમાં s (ઉચ્ચારમાં=z) લગાડીને અનેકવચનનું રૂપ કરેછે, જેમકે ઘોડાઓ horse-s, ડગલાઓ coat-s. બોલવામાં અંત્યાક્ષર સાથે s બરોબર ન ભળે તો es લગાડેછે, જેમકે પેટીઓ box-es, દેવલો church-es. Ss, sh, ch (ચ) તથા x, એ વ્યંજનો સાથે s ભળતો નથી, માટે એઓ આવે ત્યારે અનેકવચનનું રૂપ es લગાડે થાયછે.*

૨૨) અંગ્રેજી ક્રિયાપદ તથા નામના s પ્રત્યય જે આવેછે તેનો ઉચ્ચાર z જેવો થાયછે. o પછવાડે કેવળ s લગાડે z નો ઉચ્ચાર ન થાય, માટે એવે પ્રસંગે es લગાડવા જોઈએ. આ નિયમ જેમ ક્રિયાપદના વર્ત્તમાનકાળના ત્રીજા પુરૂષના રૂપને તેમ નામનાં અનેકવચન રૂપને લાગેછે. Gos નો ઉચ્ચાર ગોસ થાય તે સારૂ He gos ન લખાય પણ he goes (ગોઝ) લખવું જોઇએ. તેમ buffalo (ભેંસ) નું અનેકવચન રૂપ buffalos નહિ પણ buffaloes થાયછે.

૨૩) નામનો ઉપાંત્યાક્ષર વ્યંજન અને અંત્યાક્ષર y હોય તો y નો ies કરે તેનું અનેકવચન રૂપ થાયછે, જેમકે fly (માખી) flies (માખીઓ). (૧૦ મું ખંડક જુઓ).

૨૪) **પ્રશ્નો.**

૧. અંગ્રેજીમાં નામનું અનેકવચન રૂપ કયો પ્રત્યય લગાડે થાયછે?

૨. કેટલાંએક ઉચ્ચારણો સાથે s ભળતો નથી, તેઓ કિયાં?

---

* એવું જોવામાં આવ્યુંછે કે ક્રિયાપદનો s પ્રત્યય તે એકવચનમાંજ આવેછે અને નામનો s પ્રત્યય તે અનેકવચનનો છે. એ ઉપરથી એવો નિયમ બંધાય કે કર્ત્તામાં s હોય તો ક્રિયાપદમાં ન જોઇએ અને ક્રિયાપદમાં s હોય તો કર્ત્તામાં ન જોઇએ.

૩. s સાથે ન ભળે એવો અક્ષર શબ્દને અંતે આવેછે ત્યારે s ને બદલે પ્રત્યયનું કેવું રૂપ થાયછે?

૪. o સાથે s બરોબર ભળે તોપણ અંત્યાક્ષર o હોયછે ત્યારે ક્રિયાપદમાં તેમ નામમાં s પ્રત્યયનું es એવું રૂપ કરવું પડેછે તેનું શું કારણ છે? તેનાં ઉદાહરણ આપો.

૫. અનેકવચન રૂપના સંબંધમાં y વિષે કેવો નિયમ છે?

૨૫) અભ્યાસપાઠ ૭.

એક one	વાર્ત્તા a story
બે two	કહી સંભળાવવું, કહેવું to tell
ત્રણ three	કૂંચી a key
ચાર four	કેરી a mango
પાંચ five	કેટલાંક some
છ six	ગાય the cow
સાત seven	બિલાડી the cat
આઠ eight	દેવલ a church
નવ nine	લોંકડી a fox
દશ ten	જનાવર an animal
ખૂરશી a chair	ખાવું to eat
દહાડો a day	ઇચ્છા a wish
ઘણા many	ઘરડું old
તસુ an inch	જૂનું old
લશ્કર an army	કલમ a pen
પટાટો a potato	કે, અથવા or
પાનું a page	અભ્યાસપાઠ an exercise.

૧ ત્રણ ખૂરશીઓ. ૨ બે દહાડા. ૩ ચાર તસુ. ૪ ઘણાં લશ્કર. ૫ પાંચ પટાટા. ૬ તે વાર્ત્તા કહી સંભળાવેછે. ૭ આ કૂંચીઓ મારી છે. ૮ આ કેરીઓ સારી છે. ૯ હું ત્રણ ઘોડા અને અને છ ગાય જોઉછું. ૧૦ આ ટોપલીઓ ખાલી છે. ૧૧ એક ભરેલી છે,

૫ અને એ ખાલી છે. ૧૨ કેટલાંક પક્ષીઓ માખી ખાયછે. ૧૩ બિલાડાં પક્ષી ખાયછે. ૧૪ પાંચ દેવલો. ૧૫ લોંકડી નાનાં જનાવર ખાયછે. ૧૬ મારી સારી ઇચ્છાઓ. ૧૭ મારા કાકાઓ ઘરડા છે. ૧૮ આ સાત કલમો જૂની છે. ૧૯ હું આઠ કે નવ પાનાં શીખુંછું.
૯ ૨૦ દશ અભ્યાસપાઠ.

બોધપાઠ ૫.

To have ક્રિયાપદનો વર્ત્તમાનકાળ.

THE PRESENT TENSE OF TO HAVE.

૨૬) કબજે છે એવો વિચાર જણાવવા સારૂ ગૂજરાતીમાં "પાસે છે" એવું બોલવાનો દસ્તૂર છે. પણ અંગ્રેજીમાં એ વિચાર જણાવવા to have એવું એક ખાસ ક્રિયાપદ છે. તેનાં વર્ત્તમાનકાળ રૂપ નીચે પ્રમાણે થાયછે:—

એકવચન.	અનેકવચન.
મારી પાસે છે I have	અમારી પાસે છે We have
તારી પાસે છે Thou hast	તમારી પાસે છે You have
તેની પાસે છે He has	તેઓની પાસે છે They have

૨૭) મને છે અને મારી પાસે છે એ બેનો અર્થ મળતો છે અને અંગ્રેજીમાં to have થીજ બેઉનો તરજુમો થાયછે.

૨૮) **ઉદાહરણ.**

મારી પાસે બે ચોપડી છે	I have two books
છોકરા પાસે ત્રણ કલમ છે	The boy has three pens
મારા બાપા પાસે ઘણા રૂપિઆ છે	My father has many rupees
આ માણસને બે દીકરા છે	This man has two sons

૨૯) પ્રશ્નો.

૧. કોઈની પાસે કંઈ ચીજ છે એવું અંગ્રેજીમાં કેમ બોલાયછે? તેનાં ઉદાહરણ આપો.

૨. To have ક્રિયાપદનાં ૬ વર્ત્તમાનકાળ રૂપ કહો.

૩૦) અભ્યાસપાઠ ૮.

રોજ daily	સૂતાર a carpenter
દેવની પ્રાર્થના કરવી } to pray to God	હથિયાર a tool
	બેસવું to sit
ખરાબ bad	માબાપ parents
મારૂં my	દુ:ખ દેવું to grieve
સોય a needle	નઠારૂં bad, wicked
તમારૂં your	શિક્ષા કરવી to punish
ખડિયો an inkstand an inkbottle	શિક્ષક પાસે beside the teacher
પાસે by, beside	છોકરો a son
મારી પાસે beside me	પેટ ભરવું to support
બેઠું sitting	બળદ an ox
સીસાપેન a pencil	હળ ખેડવું to plough
ભાઈ a brother	ઓટલો a verandah
રમકડું a toy	થાંભલો a pillar.
ઢીંગલી, પૂતળી a doll	

૧ હું માંદો છું. ૨ તું સુખી છે. ૩ તે રોજ દેવની પ્રાર્થના કરે-છે. ૪ મારી પાસે એક ચપ્પુ છે. ૫ તારી પાસે બે સારી કલમ છે. ૬ તેની પાસે એક ખરાબ કલમ છે. ૭ તારી પાસે મારી સોય છે. ૮ અમારી પાસે તમારી ચોપડીઓ છે. ૯ મારી પાસે ગોવિંદ બેઠોછે. ૧૦ ગોવિંદ પાસે મારી સીસાપેન છે. ૧૧ મારા નાના ભાઈ પાસે ચાર રમકડાં છે. ૧૨ મારી નાની બેન પાસે બે પૂતળી છે.

૧૩ સૂતાર પાસે ઘણાં હથિયાર છે. ૧૪ શિક્ષક પાસે ઘણી ચોપડી છે. ૧૫ તે શિક્ષક પાસે બેસેછે. ૧૬ અમે મહેતાજી પાસે બેઠા છઈએ. ૧૭ આ માણસને બે દીકરા છે. ૧૮ ખરાબ છોકરા તેઓ-
૧૦ નાં માબાપને દુ:ખ દેછે. ૧૯ સારા શિક્ષકો નઠારા છોકરાને શિક્ષા કરેછે. ૨૦ એમને એક છોકરો છે. ૨૧ તે એમનું પેટ ભરેછે.
૧૩ ૨૨ બળદો હળ ખેડેછે. ૨૩ ઓટલાને છ થાંભલા છે.

બોધપાઠ ૬.

અનિયમિત અનેકવચન.

IRREGULAR PLURALS.

૩૧) કેટલાંએક અંગ્રેજી નામનું અનેકવચન રૂપ s લગાડે થતું નથી. તેમને સારૂ એક નિયમ નથી, કેમકે અનેકવચન રૂપ જુદી જુદી રીતે થાયછે, તેથી તેટલા શબ્દનાં રૂપ તો ગોખવાં પડેછે, પણ સુભાગ્યે તેમની સંખ્યા નાની છે માટે તે શીખવાને ઘણી મહેનત પડતી નથી.

૩૨) નીચલાં નામનાં અનેકવચન રૂપ અનિયમિત રીતે થાયછે:—

પુરૂષ a man	પુરૂષો men	a નો e થાયછે.
બાયડી a woman	બાયડીઓ women	
પગ a foot	પગો feet	oo નો ee થાયછે.
હંસ a goose	હંસો geese	
દાંત a tooth	દાંતો teeth	
ઊંદર a mouse	ઊંદરો mice	ou નો i થાયછે.
જૂ a louse	જૂઓ lice	
બળદ an ox	બળદો oxen	en પ્રત્યય લાગેછે.
બાળક a child	બાળકો children	

૩૩) **પ્રશ્નો.**

૧. શું બધાં નામનું અનેકવચન રૂપ અંગ્રેજીમાં એકજ રીતિએ થાયછે?

૨. a નો e કરે કિયાં નામનું અનેકવચન રૂપ થાયછે ?

૩. tooth એ નામનું અનેકવચન રૂપ કેમ કરી થાયછે ? એવાજ સ્વર ફેર કીધાથી બીજાં કિયાં નામનું અનેકવચન રૂપ થાયછે ?

૪. ox એ નામનું અને child એ નામનું અનેકવચન રૂપ સરખીજ રીતે થાયછે શું ?

૩૪) અભ્યાસપાઠ ૯.

મોજું a sock, a stocking
ગૂંથવું to knit
ઊંચું tall
લાંબું long
આ (એકવચન) this
આ (અનેકવચન) these
જોવું to see
મારાં બે both my
જોડવું to yoke

કોળવઈમાં જવું to go into the trap
માં in, into
કેવળ only
એકનું છે, થાયછે, એકને છે, એકની પાસે છે, એકને ત્યાં છે one has
બેનું છે, બેનું થાયછે, બેને છે, બેની પાસે છે, બેને ત્યાં છે, two have
આંધળું blind

કોળવઈ a trap, a rat-trap ખેડુત a farmer
પોતાના બે both his. બાપડો poor. ડોસો an old man.

૧ એક પુરૂષ. ૨ બે પુરૂષ. ૩ એક બાયડી મોજાં ગૂંથેછે.
૪ બે બાયડી મોજાં ગૂંથેછે. ૫ હું પાંચ ફુટ ઊંચો છું. ૬ આ એક
ફુટ લાંબું છે. ૭ હું ઘણા પુરૂષ જોઉંછું. ૮ આ છોકરો હંસોને મારે-
છે. ૯ આ છોડીઓ હંસોને મારેછે. ૧૦ આ છોકરા મારા પગમાં મારે-
છે. ૧૧ આ છોકરો મારા બે પગપર મારેછે. ૧૨ ખેડુત (the) બળદો ૫
જોડેછે. ૧૩ ખેડુત પોતાના બે બળદ જોડેછે. ૧૪ ત્રણ ઊંદર કોળ-
વઈમાં જાયછે. ૧૫ હું કોળવઈમાં કેવળ બે ઊંદર જોઉંછું. ૧૬ બે હં-
સના ચાર પગ થાયછે. ૧૭ એક ઘોડાને ચાર પગ હોયછે. ૧૮
બે ઘોડાના આઠ પગ થાયછે. ૧૯ ત્રણ આંધળી ઊંદરડી. ૨૦
બે ગાય અને ચાર બળદ. ૨૧ એક બાળક. ૨૨ આ બાયડીને ૧૦
બે બાળક છે. ૨૩ આ બે બાયડીને ચાર બાળક છે. ૨૪ આ બા-
પડા ડોસાને દાંત નથી (has no). ૨૫ નઠારાં છોકરાં હમેશા રમેછે. ૧૨

૩૫) અભ્યાસપાઠ ૧૦.

મેજ a table	પાઘડી a turban
ઊંટ a camel	ગાય a cow
બકરૂં a goat	ભેંસ a buffalo
સવારી કરવી to ride	કામનું useful
લાકડાનું wooden	રોજ daily
દૂધ milk	દોડવું to run
ગધેડું an ass, a donkey	વગડાઉ wild
પર, ઉપર on, upon	વાઘ a tiger
પેટી a box	હરાવવું to defeat

૧ મારી પાસે ત્રણ ચોપડી છે. ૨ આ કોટડીમાં ચાર ખૂરશીઓ છે. ૩ અમે દશ છઈએ. ૪ તેની પાસે બે સારા ઘોડા છે. ૫ મારી પાસે ત્રણ મેજ છે. ૬ તેની પાસે એક મોટો અને એક નાનો ઘોડો છે. ૭ મારી વાડીમાં ૭ માણસો બેઠાછે. ૮ ૭ ઊંટ અને દશ બકરાં ખેતરમાં ચરેછે. ૯ આ મારૂં ઊંટ છે. ૧૦ તે ઊંટપર મારો ભાઈ સવારી કરેછે. ૧૧ આ પેટીઓ લાકડાંની છે. ૧૨ હું રોજ દેવની પ્રાર્થના કરૂંછું. ૧૩ તેની પાસે બે કલમ છે. ૧૪ અમારી પાસે ત્રણ નાના કૂતરા છે. ૧૫ તમારી પાસે કેવળ એક કૂતરો છે. ૧૬ મારી બેન પાસે ત્રણ ભેંસ છે. ૧૭ તેઓ દૂધ દેછે. ૧૮ હું સાત ગધેડાં અને ત્રણ લોંકડી જોઉંછું. ૧૯ મારાં ઘર મોટાં છે. ૨૦ તેની પાસે બે ટોપી ને ત્રણ પાઘડી છે. ૨૧ ગાયો, ભેંસો, બળદ બહુ કામનાં છે. ૨૨ ઊંદરો મારા ઘરમાં રોજ દોડેછે. ૨૩ ચાર વગડાઉ ભેંસ એક વાઘને હરાવેછે.

બોધપાઠ ૭.

An તથા The વિષે.

THE ARTICLES.

૩૬) વર્ગસૂચક નામ એકવચને અંગ્રેજીમાં એકલું આવે નહિ. તેના અર્થની હદ બતાવવા સારૂ તેની પૂર્વે દર્શક વિશેષણ જેવો કોઈ

બીજો શબ્દ જોઈએ, જેમકે, my, his, this, Govind's, એવો શબ્દ ન હોય તો એક આર્ટિકલ (હદ દર્શક વિશેષણ) લગાડવું પડેછે. આર્ટિકલ બે થાયછે, An કે A અને The.

ઉદાહરણ.

આ બળદ છે	This is ox એમ નહિ પણ This is an ox
હું હાથી જોઉંછું	I see an elephant
તું ચોપડી વાંચેછે	Thou readest a book
તે આળસુ છોકરો છે	He is an idle boy

૩૭) વ્યંજનની પૂર્વે an નો n ઊડી જાયછે.

૩૮) અનેકવચને આવનાર નામની પૂર્વે એવા આર્ટિકલની જરૂર નથી. અનેકવચન વિષે ગૂજરાતી તથા અંગ્રેજી રીત મળતી આવેછે.

ઉદાહરણ.

ઘોડાને ચાર પગ હોયછે	Horses (=all horses) have four feet
અર્બસ્તાનથી મુંબઈ ઘોડા આવેછે	Horses (=some horses) come to Bombay from Arabia

૩૯) મુકરર પ્રાણી પદાર્થ જણાવવા સારૂ નામની પૂર્વે એકવચનને તેમ અનેકવચનને the લગાડેછે, જેમકે, મહેતાજીને સારૂં નથી (આમાં કોઈ પણ મહેતાજીની વાત નથી, પણ આપણો જે મહેતાજી તેની, માટે અંગ્રેજીમાં) The schoolmaster is not well. છોકરા ઘેર ગયાછે, The boys have gone home.

૪૦) An ઈન્ડેફિનિટ આર્ટિકલ (The Indefinite Article) અને The ડેફિનિટ આર્ટિકલ The (Definite Article) કહેવાયછે.

૪૧) The એકવચને અને અનેકવચને આવનાર નામની પૂર્વે

આવે, પણ An નો મૂળ અર્થ એક થાયછે તેથી કેવળ એકવચન સાથે વપરાયછે.

૪૨) An= એકાદું

The=સામાવાળો જાણેછે તે

૪૩) ૧. I see a book on a table

૨. I see a book on the table

૩. I see the book on a table

૪. I see the book on the table

૧. કોઇ પણ મેજ પર કોઇ પણ ચોપડી જોઉંછું

૨. તે કે પેલી મેજ પર (એટલે જે મેજ સામાવાળો જાણેછે તે મેજ પર) કોઈ પણ ચોપડી જોઉંછું.

૩. તે ચોપડી (કોઇ મુકરર ચોપડી, કઇ ચોપડી તે સામાવાળો જાણેછે) હું કોઈ પણ મેજ પર જોઉંછું.

૪. કોઇ મુકરર મેજ પર કોઇ મુકરર ચોપડી હું જોઉંછું.

એ ચાર વાક્ય પર ધ્યાન રાખી an તથા the વાપરવાની રીત તથા તરજુમા ઉપરથી એકેક વાક્યનો ખરો અર્થ શીખવો.

૪૪) **પ્રશ્નો.**

૧. અંગ્રેજીમાં વર્ગસૂચક નામ એકવચને એકલું આવે કે? તેની પૂર્વે શું જોઈએ?

૨. એકવચને આવનાર વર્ગસૂચક નામની પૂર્વે દર્શક વિશેષણ જેવો શબ્દ ન હોય તો શું લગાડવું જોઇએ?

૩. An નું બીજું કયું રૂપ થાયછે? An ને બદલે a ક્યારે આવેછે?

૪. અનેકવચને આવનાર નામની પૂર્વે દર્શક વિશેષણ કે આર્ટિકલ મૂકવાની જરૂર છે કે?

૫. The એ આર્ટિકલ ક્યારે વાપરવો જોઇએ?

૬. An એ શબ્દનું નામ શું, અને તે કયે વચને વપરાયછે? The એનું નામ શું અને કયે વચને તે વપરાયછે?

૪૫) અભ્યાસપાઠ ૧૧.

રસ્તો a road, a street	કોટડી a room
દોડવું to run	જોયું saw
દોડતો running	ખાટલો a bedstead
મૂકવું to lay, place	સૂતું lying
સીસી a bottle	કાળું black
તૂટેલું broken	ધોળું white
પ્યાલું a cup, a bowl (બોલ)	સુંદર beautiful
ટોપી a cap	ગુલાબ a rose
કોરવાળી ટોપી a hat	ગુલાબનું ઝાડ a rose bush
પાઘડી a turban	આગ fire
ખેતર a field	હેઠળ beneath
નકશો a map	ચકલી a sparrow
ભૂગોળ વિદ્યા geography	રહેવું to live
જીન a saddle	ભાભી a brother's wife, a sister-in-law
ફળ a fruit	ઘેર to——'s

૧. ઘોડા ઘાસ ખાયછે. ૨ રસ્તામાં (મુકરર) ઘોડો દોડેછે. ૩ રસ્તામાં ઘોડો દોડતો હું જોઉંછું. ૪ મેજ ઉપર ચોપડી મૂકુંછું. ૫ પાણી સીસીમાં છે. ૬ આ તૂટેલી સીસી છે. ૭ તેની પાસે ખરાબ કલમ છે. ૮ ખાટલો તૂટેલો છે. ૯ પ્યાલું તૂટેલું છે. ૧૦ નવી ટોપી. ૧૧ ઊંચું ઘર. ૧૨ આ જૂની પાઘડી છે. ૧૩ બળદ ખેતરમાં છે. ૧૪ ફળ કોટડીમાં છે. ૧૫ તે ખાટલાપર સૂતોછે. ૧૬ એક નાનો કાળો કૂતરો. ૧૭ એક ધોળી બિલાડી. ૧૮ એક સુંદર ફૂલ. ૧૯ મોટા છોકરા પાસે ચોપડી છે. ૨૦ ગાયો મોટા ખેતરમાં છે. ૨૧ ઘણી ગાયો ઊભીછે. ૨૨ ગુલાબ સુંદર ફલ છે. ૨૩ તારી પાસે બે ગુલાબનાં

૧૦ ઝાડ છે. ૨૪ આગ પાસે ભોળાનાથ બેઠોછે. ૨૫ બાયડી ઝાડ હેઠળ બેઠીછે. ૨૬ ચકલી ઝાડપર રહેછે. ૨૭ હું ભાભીને ઘેર જાઉંછું.

૪૬) **અભ્યાસપાઠ ૧૨.**

પાંજરૂં a cage	ધોવું to wash
લૂગડાં clothes (ક્લોઝ)	માગવું to want, ask for

નીચલાં છ વાક્યમાંના અકેકના ચાર જુદા જુદા તરજુમા કરવા જોઈએ.

૧. પાંજરામાં પક્ષી છે. ૨ ઝાડ પાસે બકરૂં હું જોઉંછું. ૩ બાયડી લૂગડાં ધુએછે. ૪ બાયડી નદીમાં ધુએછે. ૫ છોકરા ચોપડી માગેછે. ૬ છોકરો ચોપડીઓ માગેછે.

બોધપાઠ ૮.

કૃદંત વિષે.

THE PARTICIPLES.

૪૭) અંગ્રેજી ક્રિયાપદના વર્ત્તમાન તથા ભૂત એવા બેજ કૃદંત થાયછે.

૪૮) વર્ત્તમાનકૃદંત (The Present Participle) નો પ્રત્યય ing છે, જેમકે, to Play રમવું, Playing રમતું.

૪૯) ભૂતકૃદંત (The Past Participle) નો પ્રત્યય ed છે, જેમકે played રમ્યું.

૫૦) વર્ત્તમાનકૃદંત કરવાની સઘળાં ક્રિયાપદ સારૂ ઉપલી એકજ રીત છે, પણ કેટલાંક ક્રિયાપદને અનિયમિત (irregular) કહેછે તેઓના ભૂતકૃદંત ઉપર બતાવ્યા કરતાં જુદે પ્રકારે થાયછે.

૫૧) વર્ત્તમાન કૃદંત સાથે to be લગાડ્યાથી વર્ત્તમાનકાળનું બીજું રૂપ સાધિત થાય. આ બીજા રૂપને ચાલુ વર્ત્તમાન (The Continuous Present) કહેછે.

ઉદાહરણ.

હું ચાલતો છું, હું (હમણા) ચાલુંછું, અથવા હું ચાલવામાં છું.	I am walking
તે ચાલતોછે, (હમણા) ચાલેછે, અથવા તે ચાલવામાં છે.	He is walking

૫૨) વર્ત્તમાન ચાલુ રૂપ.

એકવચન.	અનેકવચન.
I am talking	We are talking
Thou art talking	You are talking
He is talking	They are talking

૫૩) જે વખત વિષે બોલાયછે તે વખતે ક્રિયાપદથી જે કામ બતાવાયછે તે કામ જારી કે ચાલતું હોય તો ચાલુ રૂપ વપરાયછે. ગૂજરાતીમાં એનું બરોબર રૂપ નથી, માટે જુદે રૂપે તેનો તરજુમો કરાયછે. જેમકે I am talking=હું બોલુંછું, અથવા હું બોલતોછું, અથવા હું બોલવામાં છું. બોલવામાં છું એવું બોલવાની સાધારણ રૂઢી નથી, તોપણ અંગ્રેજી ચાલુ રૂપનો અર્થ બીજી રૂઢી કરતાં એ રૂઢીથી ઠીક દર્શાવાયછે, એવું નિશાળીઆએ યાદ રાખવું. માટે ing નો ખરો અર્થ "વામાં" થાયછે એવું કહીએ તો ચાલે.

૫૪) પ્રશ્નો.

૧. અંગ્રેજી ક્રિયાપદના કયા કયા કૃદંત થાયછે ?

૨. અંગ્રેજી કૃદંતના પ્રત્યય કહો.

૩. વર્ત્તમાન ચાલુ રૂપ કઇ રીતે સાધિત થાયછે અને તે ક્યારે વાપરવો જોઇએ ?

૫૫) અભ્યાસપાઠ ૧૩.

પાઠ લેવો to hear a lesson	વરસાદ વરસવો to rain
પાઠ આપવો to say a lesson	ઊંઘવું to sleep
ગાવું to sing	સૂવું to lie down

આખો all, the whole
ગામ a village
ભસવું to bark
ઘણું કરીને generally
પારકો, અજાણ્યો a stranger
વિષે about, of
કેરી a mango
ખાવું to eat
આંબો a mango tree
દરજી a tailor
સીવવું to sew (સો)

૧ આ બાયડી સીવેછે. ૨ આ છોકરાં રમેછે. ૩ તમે બોલોછો. ૪ તેઓ બોલેછે. ૫ હું ચોપડી વાંચુંછું. ૬ હું કોઇ વખતે વાંચુંછું. ૭ મહેતાજી પાઠ લેછે. ૮ છોકરા પોતાના (their) પાઠ બોલેછે. ૯ આપણે પાઠ બોલીએ છઇએ. ૧૦ આપણે રોજ પાઠ બોલીએ છઇએ. ૧૧ બાલારામ ગાયછે, મોતીરામ વાંચેછે અને અમથાલાલ રમેછે. ૧૨ અમથાલાલ આખો દિવસ રમેછે.* ૧૩ મહેતાજી રોજ નિશાળે જાયછે. ૧૪ આ, મહેતાજી (Look here, the—) નિશાળે જાયછે. ૧૫ ગામમાં કૂતરા ભસેછે. ૧૬ તેઓ પોતાના પાઠ શીખેછે. ૧૭ કૂતરા ઘણું કરીને અજાણ્યાને (at) ભસેછે. ૧૮ આ કૂતરા અજાણ્યાને ભસેછે. ૧૯ હું તમારે વિષે બોલુંછું. ૨૦ વરસેછે (It is ...). ૨૧ મારો બાપ લખેછે. ૨૨ તે ઊંઘેછે. ૨૩ તે સૂતોછે. ૨૪ અમે સૂતા છઇએ. ૨૫ તમે સૂતાછો. ૨૬ હું સૂતોછું. ૨૭ તું સૂતો છે. ૨૮ નિશાળીઆ નિશાળેથી (from school) ઘેર જાયછે. ૨૯ હું કેરી ખાઉંછું.

બોધપાઠ ૯.

સહ્યભેદ વિષે.

THE PASSIVE VOICE.

૫૬) અંગ્રેજી સકર્મક ક્રિયાપદના ભૂતકૃદંત આગળ to be લગાડે સહ્યભેદ (passive voice) થાયછે, જેમકે, Books are printed in Bombay મુંબઇમાં ચોપડીઓ છપાયછે.

---

* બોલતી વખતે અમથાલાલ રમતો ન હોય માટે ચાલુ રૂપ ન વપરાય.

૫૭) સહ્યભેદ વર્ત્તમાનકાળ.

એકવચન.	અનેકવચન.
I am expected	We are expected
Thou art expected	You are expected
He is expected	They are expected

ઉદાહરણ.

રાહ જોવી	To expect
મારી રાહ જોવાયછે	I am expected
તારી રાહ જોવાયછે	Thou art expected
તેની રાહ વગેરે	He is, etc.

૫૮) ઘણીખરી વખતે ભૂતકૃદંતનો અર્થ વિશેપણ કે વિશેષ ભૂતકૃદંત જેવો થાયછે, ત્યારે એ રૂપમાં સહ્યભેદનો અર્થ રહેતો નથી. જેમકે This book is printed=આ ચોપડી છાપેલીછે (છપાયછે એમ નહિ) એવું છતાં એને Passive Voice કહ્યાં કરેછે.

૫૯) અભ્યાસપાઠ ૧૪.

તાળું દેવું to lock	ધોળાવવું to whitewash
બોલાવવું to call	પત્થર a stone
ઘાયલ થવું to be wounded	ભીંત a wall
વખણાવું to be praised	ઇંટ a brick
મુંબઈની કેરી a Bombay mango	છત્રી an umbrella
વહેંચવું, પહોંચાડવું to deliver	ભાગવું to break
સવારે in the morning	ઘડીઆળ a clock
બપોરે in the afternoon	અટકવું to stop
સાંઝે in the evening	પડદો a curtain
નહવડાવું to be bathed	ફાટી જવું to be torn
ખરીદવું to purchase	છાપરૂં a roof
પણ also	છાવું to thatch

૧ તે પેટીને તાળું દેછે. ૨ પેટીને તાળું દીધેલું* છે. ૩ તે મને બોલાવેછે. ૪ મને બોલાવેછે (I am c—). ૫ હું ઘાયલ છું. ૬ તું ઘાયલ છે. ૭ મહેતાજી વખણાયછે. ૮ મુંબઈની કેરીઓ વખણાયછે. ૯ સારા નિશાળીઆ વખણાયછે. ૧૦ મારા અક્ષર (=દસ્કત, writing) સારા છે. ૧૧ મારા અક્ષર વખણાયછે. ૧૨ કાગળો સવારે વહેંચાયછે. ૧૩. મુંબઈના † કાગળ સવારે વહેંચાયછે. ૧૪ સૂરતમાં કાગળ બપોરે વહેંચાયછે. ૧૫ સૂરતના કાગળ સાંઝે વહેંચાયછે. ૧૬ મુંબઈમાં કાગળ સવારે, બપોરે તથા સાંઝે વહેંચાયછે. ૧૭ મારાં છોકરાંને રોજ નહવાડેછે (use the passive voice). ૧૮ અમને રોજ નહવાડેછે (use the passive voice). ૧૯ આ ઘોડો ખરીદેલોછે. ૨૦ ગાય પણ ખરીદેલીછે. ૨૧ ભીંત ધોળેલીછે. ૨૨ પત્થરની ભીંત ધોળેલીછે. ૨૩ ઇંટનું ઘર ધોળેલુંછે. ૨૪ તેની છત્રી ભાગેલીછે. ૨૫ ઘડીઆળ અટકેલીછે. ૨૬ પડદો ફાટી ગયોછે. ૨૭ છાપરૂં છાએલુંછે.

બોધપાઠ ૧૦.

ભૂતકાળ.

THE PAST TENSE.

૬૦) ગુજરાતીમાં ભૂતકાળનું રૂપ અને ભૂતકૃદંત સરખાં હોયછે, તેમ અંગ્રેજીમાં પણ, કેટલાંએક અનિયમિત ક્રિયાપદ સિવાય, તે સરખાં છે; કેમકે બન્નેનો પ્રત્યય ed થાયછે.

વર્ત્તમાનકાળ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
I walk	I walked	walked
I climb	I climbed	climbed

---

* ખંડક ૫૭ મું જુઓ.

† The Bombay letters. અંગ્રેજીમાં વિશેષણ (કે નામની છઠ્ઠી વિભક્તિ) ને બદલે નામ ઘણી વેળાએ વપરાયછે, જેમકે A stone wall ; an iron ring.

૬૧) ભૂતકાળમાં એકવચનના બીજા પુરૂષે est પ્રત્યયનું સંક્ષેપ st આવેછે. આ વિના બધા પુરૂષનાં રૂપ સરખાં છે.

ભૂતકાળનાં રૂપ.

એકવચન.	અનેકવચન.
મેં બોલાવ્યો I called	અમે બોલાવ્યો We called
તેં બોલાવ્યો Thou calledst	તમે બોલાવ્યો You called
તેણે બોલાવ્યો He called	તેઓએ બોલાવ્યો They called

૬૨) ક્રિયાપદનો અંત્યાક્ષર e હોય તો ed પ્રત્યયનો e ઊડી જાયછે; જેમકે I love-d, he promise-d. તેમ est નો e ઊડી જાયછે, જેમકે Thou love-st, Thou seest.

૬૩) અભ્યાસપાઠ ૧૫.

વચન આપવું to promise	કેટલાક some
કલાક an hour	નળિયું a tile
મુસાફરી કરવી to travel*	અનાજ corn
ઘણું very much	ખાઈને રહેવું to live upon
બોલવું to talk	હસવું to laugh
સાહેબ a European gentleman	હમણા now
કાલે yesterday	તેમને them
મારવું (=મારી નાંખવું) to kill	વર્ષ a year
વાઘ a tiger	બચાવવું,જતન કરવું,રક્ષણ કરવું to preserve
સિંહ a lion	બે વાર twice
મુસાફર a traveller	

૧ તેણે વચન આપ્યું. ૨ તે રમી. ૩ તે ચાર કલાક રમ્યો. ૪ તેણે ઘણી મુસાફરી કરી. ૫ તે મારે વિષે બોલ્યો. ૬ તે હમણા બોલેછે. ૭ તે આખો દિવસ બોલેછે. ૮ તે આખો દિવસ બોલ્યો. ૯ આ સાહેબે કાલે વાઘને મારચો. ૧૦ તે સાહેબે સિંહને કાલે મારચો. ૧૧ હું દૂધ રોટલો

* ૧૧ મું ખંડક જુઓ.

ખાઈને રહુંછું. ૧૨ કેટલાંક નળિયાં ભાંગેલાંછે. ૧૩ આ ત્રણ મુસાફર રોટલો ખાઈને જીવ્યા. ૧૪ તેઓ અંગ્રેજીમાં બોલ્યા. ૧૫ તું ગૂજરાતીમાં બોલેછે. ૧૬ તે ગૂજરાતીમાં બોલ્યો. ૧૭ તું અંગ્રેજીમાં બોલ્યો. ૧૮ હું હસુંછું. ૧૯ તે હમણા હસેછે. ૨૦ તું હસેછે. ૨૧ તે હસ્યો. ૨૨ તું હસ્યો. ૨૩ તું સવારે કાગળ વહેંચેછે. ૨૪ હું હમણાજ તે વહેંચુંછું. ૨૫ તેણે બપોરે કાગળ વહેંચ્યા. ૨૬ તેં બપોરે કાગળ વહેંચ્યા. ૨૭ મારો ઘોડો દશ વર્ષ જીવ્યો. ૨૮ તું જીવેછે. ૨૯ ઈશ્વર મારૂં જતન કરેછે. ૩૦ ઈશ્વરે તેઓનું જતન કીધું. ૩૧ મેં તેને બે વાર બોલાવ્યો.

બોધપાઠ ૧૧.

To be તથા To have ના ભૂતકાળનાં રૂપ.

THE PAST TENSES OF TO BE AND TO HAVE.

૬૪) To be તથા To have સહાયકારક (Auxiliary) પણ કહેવાયછે, કારણ કે તેમનાં જુદાં જુદાં રૂપની સહાયતાએ બીજાં ક્રિયાપદનાં અનેક રૂપ થાયછે. તેઓ અનિયમિત (Irregular) પણ કહેવાયછે, કેમકે તેમના ભૂતકાળ તથા ભૂતકૃદંત ed લગાડ્યાથી થતા નથી. તેમનાં ભૂતકાળે કેવાં રૂપ થાયછે તે નીચે બતાવ્યાંછે:—

૬૫) To be નો ભૂતકાળ.

એકવચન.	અનેકવચન.
હું હતો I was	અમે હતા We were
તું હતો Thou wast	તમે હતા You were
તે હતો He was	તેઓ હતા They were

૬૬) To have નો ભૂતકાળ.

એકવચન.	અનેકવચન.
મારી પાસે હતું I had	અમારી પાસે હતું We had
તારી પાસે હતું Thou hadst	તમારી પાસે હતું You had
તેની પાસે હતું He had	તેઓની પાસે હતું They had

૬૭) ઉદાહરણ.

મુસાફરનો ડગલો ફાટેલો હતો	The traveller had a torn coat.
આ છોકરાનો ચહેરો ફિક્કો છે	This boy has a pale face.

૬૮) અભ્યાસપાઠ ૧૬.

ઘેર at home
કાલે yesterday
મારી સાથે with me
ગુસ્સે angry
પણ but
ડાહ્યું prudent
ચાકર a servant
બિચારો poor
આંધળું blind
આંધળો a blind man
સગો a relative
ફિક્કો pale
ઘાણી a mill
હવા weather
રસોઈઓ a cook
છત્રી an umbrella
સિપાઈ, પટાવાળો સિપાઈ a peon
પૈસો money
ઘણું much
પ્રખ્યાત famous
સુંદર beautiful
ભાગેલું broken
પત્થરપાટી a slate
ચીતારો a painter
દીકરી a daughter
મીઠું sweet
કણિયો a corn-seller
કોઠાર a granary
બદન a vest
બોરિયું a button
તપકીર snuff
સોડમ a smell
સીંઢી stairs
પગથિયું a step
બારી a window
રસ્તો a road
સાંકડું narrow

૧ હું ઘેર હતો. ૨ હું કાલે માંદો હતો. ૩ તે (she) મારી સાથે ગુસ્સે હતી. ૪ ગંગારામ વાડીમાં હતો અને બાળુભાઈ ઘરમાં હતો. ૫ કાલે મારી પાસે ચોપડી ન હતી (had no) પણ પાટી હતી. ૬ કાલે તમારી પાસે ચપ્પુ હતો. ૭ તે ડાહી છોડીઓ હતી. ૮ આ માણસ પાસે ઘણાં ઘેટાં હતાં. ૯ ઘરમાં મારી પાસે ચાકર ન હતો. ૧૦ મુસાફર પાસે ૫

એક લાંબી લાકડી હતી. ૧૧ તે બિચારા આંધળાને સગાં ન હતાં. ૧૨ અમારી પાસે ઘણા બળદ હતા. ૧૩ તારી પાસે કાલે પાટી હતી. ૧૪ તેનો ચહેરો ફિક્કો હતો. ૧૫ આંધળો બળદ ઘાણીમાં હતો. ૧૬ તે ગાય તથા ભેંસો હતી. ૧૭ ટોપલી ભરેલી હતી. ૧૮ તેઓની પાસે ખાલી ટોપલી હતી. ૧૯ હુમસમાં અમને સારી હવા મળી (had). ૨૦ રસોઈઆ પાસે એક મોટી છરી હતી અને પટાવાળા પાસે જૂની છત્રી હતી. ૨૧ મારા બાપ પાસે એક મોટું ઘર ને સુંદર વાડીઓ હતાં. ૨૨ મુસાફર પાસે ઘણો પૈસો હતો. ૨૩ તેની પત્થરપાટી ભાગેલી હતી. ૨૪ તારો ખડીઓ ભાગેલો હતો. ૨૫ તે પ્રખ્યાત ચીતારો હતો. ૨૬ મારો દીકરો તથા દીકરી ત્યાં હતાં. ૨૭ કેરીઓ મીઠી હતી. ૨૮ કણિયા કને કોઠારમાં ઘણો દાણો હતો. ૨૯ મારા બદનને છ ઓરિયાં હતાં. ૩૦ તપકીરની સોડમ નઠારી છે. ૩૧ સીંઢીને દશ પગથિયાં હતાં. ૩૨ મારૂં મોટું ઘર સૂરતમાં હતું. ૩૩ તેને સોળ બારીઓ હતી. ૩૪ સૂરતમાં અગાઉ રસ્તા સાંકડા હતા.

બોધપાઠ ૧૨.

ચાલુ ભૂતકાળ વિષે.

THE CONTINUOUS PAST TENSE.

૬૯) વર્તમાન કૃદંત તથા to be ના વર્તમાનકાળનાં રૂપથી ચાલુ વર્તમાનકાળ સાધિત થાયછે એવું આપણે જોયુંછે (૫૦ મું ખંડક જુઓ). એજ પ્રમાણે વર્તમાન કૃદંતને to be નાં ભૂતકાળ રૂપ લગાડ્યાથી ચાલુ ભૂતકાળ સાધિત થાયછે, જેમકે—

એકવચન.	**અનેકવચન.**
હું લખતો હતો I was writing	અમે વગેરે We were writing
તું લખતો હતો Thou wast writing	તમે „ You were writing
તે લખતો હતો He was writing	„ તેઓ They were writing

જે સમય વિષે બોલાયછે તે સમયે ક્રિયા જારી હતી કે થતી હતી એવું ચાલુ ભૂતકાળ દર્શાવેછે.

૭૦) ઉદાહરણ.

તમે મને બોલાવ્યો ત્યારે હું વાડીમાં ફરતો હતો.	I was walking in the garden when you called me.
કાલે હું આવ્યો ત્યારે તમે લખતા હતા.	When I came yesterday you were writing.
હું લખવાના ઘણા કામમાં છું	I am busy writing.

૭૧) અભ્યાસપાઠ ૧૭.

નાચવું to dance
જ્યારે when
ત્યારે then
નાસવું to run away
ઊઘાડવું to open
પિયાનો નામનું વાજું વગાડવું to play on a piano
ટપાલનો પટાવાળો a postman
બહાર out
મને મળવું to meet me
મને મળેછે I meet
મને મળ્યું I met
બૂમ પાડવી to cry out, to shout
કારણ કે because
સઈ a tailor
પડશાળ,આગલી પડાળી a verandah
બિલાડી a cat
બિલાડીનું બચ્ચું a kitten

છેતરવું to cheat, deceive
ઘણા કામમાં હોવું to be busy
પાણી ભરવું to fetch water
આ વખતે at this time
દોહવું to milk
ધોવું to wash
તાપ heat
લીધે on account of
ચીમળાવું to wither
જોયું saw
રસોઈ કરવી to cook
આપણી પછવાડે behind us
પછવાડે આવવું–જવું to follow
પહોંચવું to arrive
તારૂં thy, your
દરવાજા આગળ before a door
નીકળવું to come અથવા go out
નીકળ્યું came out, went out

તેનું (નર) his	દશ વાગેછે it strikes ten
તેનું (નારી) her	ઊકળવું to boil
વરસેછે it rains, is raining	હિસાબ કરવા to do sums

૧ જ્યારે હું આવ્યો (ત્યારે) તમે નાચતા હતા. ૨ તમે જ્યારે આવ્યા (ત્યારે) હું નાસતો હતો. ૩ જ્યારે તમે મને બોલાવ્યો (ત્યારે) હું લખતો હતો. ૪ તું આવ્યો ત્યારે હું દરવાજો ઊઘાડતો હતો. ૫ તું બેઠો (sattest down) ત્યારે હું પેટીને કૂંચી દેતો હતો. ૬ હું ગાતો હતો, તું વાંચતો હતો અને તારો ભાઈ વાજિત્ર વગાડતો હતો. ૭ ટપાલનો પટાવાળો આ-વ્યો ત્યારે હું બહાર જતો હતો. ૮ અમે નિશાળે જતા હતા ત્યારે અમને અમારી (our) બહેનો મળી. ૯ મેં બૂમ પાડી, કારણ કે તું મને દુઃખ દેતો હતો. ૧૦ હું બહાર ગયો (went) ત્યારે સઈ પડશાળમાં સીવતો હતો. ૧૧ મારી બહેનો બિલાડી તથા તેનાં બચ્ચાં સાથે (with) રમતી હતી. ૧૨ હમણા વરસાદ વરસેછે અને કાલે આ વખતે વરસાદ વરસતો હતો. ૧૩ તેઓ અમને છેતરતા હતા. ૧૪ હું લખવાના ઘણા કામમાં છું. ૧૫ તું વાંચવાના ઘણા કામમાં હતો. ૧૬ છોડી પાણી ભર-વાના ઘણા કામમાં પડી હતી. ૧૭ તે (she) ગાય દોહતી હતી અને તેની બહેન લૂગડાં ધોતી હતી. ૧૮ તાપને લીધે ફૂલો ચીમળાતાં હતાં. ૧૯ મેં જોયું કે તે રસોઈ કરતી હતી. ૨૦ આપણી પછવાડે તેઓ આવતા હતા. ૨૧ હું આવ્યો ત્યારે તારા દરવાજા આગળ છ માણસ બેઠેલાં હતાં. ૨૨ તું બહાર નીકળ્યો ત્યારે દશ વાગતા હતા. ૨૩ પાણી ઊકળતું હતું. ૨૪ તમે બોલતા હતા. ૨૫ અમે હિસાબ કરતા હતા.

બોધપાઠ ૧૩.

પૂર્ણ વર્ત્તમાનકાળ તથા અનિયમિત ક્રિયાપદો વિષે.

THE PERFECT PRESENT TENSE AND THE IRREGULAR VERBS.

૭૨) ભૂતકૃદંત સાથે સહાયકારક ક્રિયાપદ to have ના વર્ત્તમાનકા-ળનાં રૂપ લગાડયાથી જેને The perfect present Tense (પૂર્ણ વર્ત્તમાનકાળ) કહેછે, એવું રૂપ સાધિત થાયછે, જેમકે—

એકવચન.		અનેકવચન.	
I have Thou hast He has	written a letter	We have You have They have	written a letter.

અર્થ—મેં કાગળ લખ્યોછે, તેં કાગળ લખ્યોછે, વગેરે.

( ) ed પ્રત્યય લગાડયાથી અંગ્રેજી ક્રિયાપદના ભૂતકાળ તથા ભૂતકૃદંત બનેછે, એવું આપણે શીખ્યા (ખંડક ૫૯ જુઓ), પણ ed નથી લાગતાં એવાં પણ ક્રિયાપદ છે, તેઓને અનિયમિત ક્રિયાપદ (The Irregular Verbs) કહેછે, અને જેઓને ed લાગેછે તેઓને નિયમિત ક્રિયાપદ (The Regular Verbs) કહેછે.

અનિયમિત ક્રિયાપદનાં રૂપ શીખવાની ઘણી જરૂર છે, માટે તેમાંનાં કેટલાંકનાં રૂપ આપતા જઈશું.

ત્રણે રૂપે સરખાં રહેછે એવાં જે ૧૯ અનિયમિત ક્રિયાપદ થાયછે તેઓ નીચલા અભ્યાસપાઠને મથાળે લખ્યાંછે તે મોઢે કરવાં જોઈએ.

૭૪) ઉદાહરણ.

હું કાપુંછું I cut.	તમે મને દુઃખ દોછો You hurt me
મેં કાપ્યું I cut.	મેં તમને દુઃખ દીધુંછે I have hurt you
મેં કાપ્યુંછે I have cut.	આ ચોપડીનો મને એક રૂપિઓ બેઠો This book cost me one rupee

૭૫) To read ની જોડણી બદલાતી નથી ખરી, પણ ભૂતકાળ તથા ભૂતકૃદંતનો ઉચ્ચાર વર્તમાનકાળ કરતાં જુદો થાયછે, જેમકે, હું વાંચુંછું I read (રીડ), મેં વાંચ્યું, I read (રેડ), મેં વાંચ્યું છે I have read (રેડ).

૭૬) અભ્યાસપાઠ ૧૮.

ત્રણે રૂપે સરખાં રહેછે એવાં અનિયમિત ક્રિયાપદ.

ફૂટવું to burst	દૂર કરવું to rid
નાંખવું to cast	મેલવું to set
પૈસા બેસવા to cost	પાડવું to shed

કાપવું to cut	મોળવું to shred
વાગવું to hit	બંધ કરવું to shut
દુઃખ દેવું to hurt	ચીરવું to slit
રજા આપવી, દેવું to let	ફાડવું to split
મૂકવું to put	પાથરવું to spre
વાંચવું to read	પરસેવો થવો to s

ઘાલવું, ઘોંચવું, to thrust

પરપોટો a bubble	ખારવો a sailor
ગજવું a pocket	દોરડું a rope
જમીન the ground	તેણીએ she
(તેનું પોતાનું) his (નર), her (નારી), their (અનેકવચન)	શાક vegetables
	સારૂ for
પર on	સૂઈ જવું to go to bed
નદી a river	જવાની રજા આપવી to let go
કૂવો a well	૭ વાગે at six o'clock
પથારી a bed	લાકડાં sticks, firewood
સીસી a bottle	બીજું other

અર્ધો રૂપિઓ half a rupee. ઢોલ a drum.

૧ મેં મારી પાટી ભાગીછે. ૨ તેણે દરવાજો બંધ કર્યોછે. ૩ તમે દરવાજો બંધ કરતા હતા. ૪ મને પરસેવો થાયછે. ૫ કાલે મને પરસેવો થયો. ૬ મને તમે દુઃખ દીધુંછે. ૭ પરપોટો ફૂટ્યો. ૮ મારા ગજવામાં તેણે પોતાનો હાથ ઘાલ્યો. ૯ મારા હાથમાં તેણે કલમ ઘોંચીછે. ૧૦ તેણે મારી લાકડી ચીરી. ૧૧ તેં ખુરશી જમીન પર મેલીછે. ૧૨ તમે નદીમાં પત્થર નાંખ્યોછે. ૧૩ કાલે કૂવામાં એક છોકરાએ ઇંટ નાંખી. ૧૪ તે પોતાની પથારી પાથરેછે. ૧૫ તેણે પોતાની પથારી પાથરીછે. ૧૬ સીસી ફૂટી. ૧૭ ખારવાએ દોરડું કાપ્યું. ૧૮ ઇંટ મને વાગી. ૧૯ ઇંટ તેને (him) વાગીછે. ૨૦ ખૂરશી પર મેં ચોપડી મૂકી. ૨૧ તેણીએ (she) પોતાની (her) આંગળી કાપીછે. ૨૨ મારા કાકા સારૂ

હું શાક મોળુંછું. ૨૩ કાલે મેં શાક* મોળ્યું હતું. ૨૪ હું સૂઈ જાઉંછું. ૨૫ મારી માએ મને આઠ વાગે સૂઈ જવાની રજા આપી. ૨૬ કાલે તે લાકડાં ફાડતો હતો. ૨૭ આજે તેણે બીજાં લાકડાં ફાડ્યાંછે. ૨૮ આ ચોપડીના મને બે રૂપિઆ બેઠા. ૨૯ આ પથ્થરપાટીના મને ચાર
આના બેઠા. ૩૦ તેના ચપ્પુનો અર્ધો રૂપિઓ બેઠો. ૩૧ આ પાઘડી ૧૫
લલુએ કાપી. ૩૨ કાશીએ નાનાં વાસણ જમનીના મોં આગળ મૂક્યાં.
૩૩ એક જણ તો ઢોલ વગાડેછે. ૧૭

બોધપાઠ ૧૪.

બીજાં અનિયમિત ક્રિયાપદ વિષે.

OTHER IRREGULAR VERBS.

(૭૭) સામાન્ય રૂપ (The Infinitive Mood.)	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
લેવું to take	took	taken
હાલવું, હલાવવું to shake	shook	shaken
તજવું to forsake	forsook	forsaken
ભૂલથી ગણવું, ભૂલથી જાણવું to mistake	mistook	mistaken
ફોડવું to break	broke	broken
ખમવું, લઈ જવું to bear	bore	borne
ફાડવું to tear	tore	torn
પહેરવું to wear	wore	worn
ઊભું રહેવું to stand	stood	stood
લોહી નીકળવું to bleed	bled	bled
ખવડાવવું to feed	fed	fed
ખોદવું to dig	dug	dug
દોરવું to lead	led	led
વેચાતું લેવું to buy	bought	bought

* સૂચના—ગુજરાતીમાં 'મોળ્યું હતું' એ પૂર્વ ભૂતકાળનું રૂપ છે, પણ તે રૂપની સાથે કોઈ 'અમુક કાળ સૂચક' શબ્દ આવે તો અંગ્રેજીમાં પૂર્વ ભૂતકાળને બદલે 'ભૂતકાળનું' રૂપજ વાપરવું.

૭૮) ઉદાહરણ.

મારી આંગળીમાંથી લોહી નીકળેછે.	My finger is bleeding
તેણે મને (ભૂલથી) બીજો છોકરો જાણ્યો	He mistook me for another boy.

૭૯) અભ્યાસપાઠ ૧૯.

પોતાનું બધું all his	બીજું another
મિત્ર a friend	ડગલો a coat
માંથી બહાર out of	દિવસ a day
જોરથી violently	વાંદરો a monkey
પોતાનું his	કાગળ paper
શરીર the body	ઝૂંટાવી લેવું to snatch
રોટલો a loaf	કકડેકકડા કરવું to tear to pieces, to break to pieces
ભાઈ a brother	
માંથી out of	કોણ who
ગઇ રાત્રે last night	આપણું our
ભૂલ્યો mistaken	બારી a window
સર્વ all	આવું such
પ્યાલું a cup, bowl	હાથનું મોજું a glove
કાકાનું છોકરૂં a cousin	પહેરાયછે is worn
દરદ pain	હાલ now, at present
ભલું (ક્રિયાવિશેષણ) well	અહિંઆં here
લૂગડું a dress	ઘોડાવાળો a groom
ખાંધ shoulders	છીંટ chintz
રાતમાં during the night	તરપ towards
લઈ લેવું to take away	ઘણું copiously

ફરવા જવું to take a walk

૧ તેણે પોતાના બધા મિત્રોને તજ્યા. ૨ કૂતરો પાણીમાંથી બહાર આવ્યો અને જોરથી પોતાનું શરીર હલાવ્યું. ૩ તેણે આખો રોટલો લીધો. ૪ મારા મિત્રે (ભૂલથી) મને મારો ભાઈ જાણ્યો. ૫ ગઈ રાત્રે

પેટીમાંથી (કોઈએ) પૈસા લેઈ લીધા. ૬ તે ભૂલ્યો હતો. ૭ તું ભૂલ્યોછે. ૮ ધરતી જોરથી હાલી. ૯ છોકરો ભૂલ્યો હતો. ૧૦ મારા સર્વ મિત્રોએ મને તજ્યોછે. ૧૧ મારા સર્વ મિત્રોથી (by) હું તજાયલોછું. ૧૨ બિલાડીએ પ્યાલું ફોડ્યું. ૧૩ મારા કાકાના છોકરાએ દરદ ભલું સહ્યું. ૧૪ કાલે આ લૂગડું મેં પહેર્યું. ૧૫ તમે આવ્યા ત્યારે હું બીજું પહેરતી ની. ૧૬ આ ડગલો મેં ત્રણ દિવસ પહેર્યોછે. ૧૭ વાંદરે કાગળ ની લીધો અને તેના (it) કકડે કકડા કર્યા. ૧૮ મેજ ભાગી હતી. ૧૯ મેં લાકડાં ...ની ને તેને (it) ભાગી. ૨૦ આપણી બારીઓ કોણે ભાગી? ૨૧ આવાં હાથનાં મોજાં હાલ પહેરવામાં આવતાં નથી (are not). ૨૨ આવી ટોપી હાલ પહેરવામાં આવેછે. ૨૩ તું વાડીમાં ખોદતો હતો. ૨૪ તેઓએ આખી વાડી ખોદીછે. ૨૫ ચાકરે કૂતરાને ખવડાવ્યુંછે. ૨૬ કાલે તમે અહિઆં ઊભા હતા. ૨૭ ઘોડાવાળો ઘોડો દોરેછે. ૨૮ ઘોડાવાળાએ ઘોડો નદી તરફ દોર્યો. ૨૯ રાતમાં મારી આંગળીમાંથી ઘણું લોહી નીકળ્યું. ૩૦ સવારે (this morning) અમે ફરવા ગયા (હતા). ૩૧ તે બે ભાઈઓ પોતાનાં ઘરડાં માબાપને ખાંધ પર લઈ ગયા. ૩૨ પછી મારા બાપે ચારવાર (of) છીંટ વેચાતી લીધી. ૩૩ તે બિચારાનું લોહી બહુ વહી ગયું. ૩૪ શિયાળામાં ટાઢને લીધે લોક ગરમ લૂગડાં પહેરેછે.

બોધપાઠ ૧૫.

બીજાં અનિયમિત ક્રિયાપદ વિષે.

OTHER IRREGULAR VERBS.

૮૦) **સામાન્યરૂપ.**	**ભૂતકાળ.**	**ભૂતકૃદંત.**
ખાવું to eat (ઈટ)	ate, eat (એટ)	eaten (ઈટન)
માર મારવો, મારવું to beat (બીટ)	beat (બીટ)	beaten (બીટન)
આરંભવું to begin	began	begun
ગાવું to sing	sang	sung
કરવું to do	did	done

સામાન્યરૂપ.	**ભૂતકાળ.**	**ભૂતકૃદંત.**
જણવું to bear	bore	born
જવું to go	went	gone
દોડવું to run	ran	run

(૮૧) **ઉદાહરણ.**

તે લખવા માંડેછે	He begins to write.
તમે શિક્ષકને મળવા નિશાળે ગયા (હતા)	You went to school to see the teacher.
મારો ભાઇ વાંચતાં શીખેછે.	My brother is learning to read.
હું જુલાઇની એકવીસમી તારીખે જન્મ્યો (હતો)	I was born on the twenty-first of July.

(૮૨) **અભ્યાસપાઠ ૨૦.**

તોબરો a nose-bag	આજ to-day
ચણા gram	બજારે to market
થોડો રોટલો some bread	બાળક a baby, an infant
મા a mother	સત્તાવીસમું the twenty-seventh
ચોરવું to steal	પાડોશી a neighbour
જુવાન young	ઉતાવળથી quickly
સુધરવું to improve	હૂકમ a command
પૈસાની થેલી a purse	ઈશ્વરનું God's
પગે on the leg	ધણી a husband
પેલું that	તાવ આવવો to take fever
ગીત a song, a hymn	પચીસમું the twenty-fifth
ખાવાની રૂચિ appetite	નાતાલ Christmas
ઘણું much, a great deal	નહાવું to bathe
સહુથી નાનું least, youngest	

૧ ઘોડો તોબરામાંથી ચણા ખાયછે. ૨ ઘોડો બધું ઘાસ ખાઈ ગયોછે. ૩ ગાયે મારા ભાઈના હાથ (brother's hand) માંથી થોડો રોટલો ખાધોછે. ૪ તે ખરાબ છોકરો છે અને તેની મા તેને મારેછે. ૫ કાલે તેના બાપે મારા નાના ભાઈને માર્યો. ૬ તું કેરી ચોરતો હતો. ૭ અમે કેરી ખાતા હતા. ૮ તે નિશાળે ગયો. ૯ મારો જુવાન મિત્ર નિશાળે ગયોછે. ૧૦ તે લખવા માંડેછે. ૧૧ હવા ગરમ થવા લાગીછે. ૧૨ તે સુધરવા લાગ્યો. ૧૩ મારી દીકરીએ પૈસાની થેલી ગૂંથવા માંડીછે. ૧૪ કૂતરો મને પગે કરડ્યો. ૧૫ હું આવ્યો ત્યારે ગીત ગાતાં હતાં. ૧૬ પેલું ગીત તમે બરોબર ગાયું. ૧૭ મેં ત્રણ ગીત ગાયાંછે. ૧૮ મને ખાવાની રૂચિ સારી છે. ૧૯ મેં ઘણું ખાધુંછે. ૨૦ આ બાયડીનો સહુથી નાનો છોકરો બોલવા લાગ્યોછે. ૨૧ તે (it) મેં કર્યું. ૨૨ આજ તમે ઘણું કર્યુંછે. ૨૩ તે રોજ બજારે જાયછે. ૨૪ મારા કાકાનો દીકરો મુંબઈ (to B.) ગયોછે. ૨૫ તે ડીસેંબરની એકવીસમી તારીખે જન્મ્યો હતો. ૨૬ આ બાળક આગસ્ટની સત્તાવીસમીએ જન્મ્યું હતું. ૨૭ બધા પાડોશી બહાર જોવા ગયા. ૨૮ તું દોડેછે. ૨૯ તેઓ દોડેછે. ૩૦ અમે ઉતાવળથી દોડ્યા. ૩૧ ઈશ્વર આપણને (us) ખવડાવેછે. ૩૨ આપણે ઈશ્વરના હૂકમ તોડ્યાછે. ૩૩ માણસોએ ઈશ્વરને છોડી દીધો. ૩૪ પણ ઈશ્વરે માણસોને તજી દીધા નથી (has not). ૩૫ મારા ધણીને સૂરતમાં તાવ આવ્યો. ૩૬ તું માર્ચની પચીસમીએ જન્મ્યો હતો. ૩૭ તે નદીએ નહાવા ગયોછે.

બોધપાઠ ૧૬.

બીજાં અનિયમિત ક્રિયાપદ તથા ભવિષ્ય કાળ.

OTHER IRREGULAR VERBS AND THE FUTURE TENSE.

૮૩) સામાન્યરૂપ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
કુકરેકુક કરવું to crow	crew	crowed, crown
વાવું to blow	blew	blown

સામાન્યરૂપ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
જાણવું to know	knew	known
વધવું, મોટા થવું to grow	grew	grown
જાગવું, જગાડવું to awake	awoke	awaked
આવવું to come	came	come
થવું to become	became	become
ઝાલી રાખવું to hold	held	held
બનાવવું to make	made	made
પૈસા આપવા to pay	paid	paid

૮૪) ભવિષ્યકાળનાં રૂપ will તથા shall ની સહાયતાથી થાયછે.

એકવચન.	અનેકવચક.
હું જઈશ I shall go	અમે જઈશું We shall go
તું જઈશ Thou wilt go	તમે જશો You will go
તે જશે He will go	તેઓ જશે They will go

૮૫) **અભ્યાસપાઠ ૨૧.**

મૂરઘો a cock
ઘડીઆળ (મોટું) a clock,
(નાનું) a watch
જોવું to look at
ફૂલનું ઝાડ a flower plant
તસુ, ઇંચ an inch
ભયંકાર રીતે terribly
ઓળખવું to know
ગયે વરસે last year
નિમાળા hair (એકવચન)
હજામ a barber
બહુ very

ઊંદરડી a mouse
છ વાગે at six o'clock
વા the wind
થોડાં a few
વિચારવંત thoughtful
ગંભીર serious
આજ સવારે this morning
ખીજવવું to make angry
ઝાલવું to seize
ઘોડાવાળો a groom
કેટલાંએક several
તુરંગ a jail, a gaol

જલદી fast
ચાલેછે goes
દૂધ milk
વૈદ a doctor
ધૂણાવવું to shake, to nod
ચોતરફ round
ઘડીઆળનો બૂરજ a clock-[tower
સડક a made road
ટટ્ટુ, a pony, a nag
બેસવું (ઘોડે) to ride
નોતરૂં દેવું to write

૧ મૂરઘો કુકરેકુક કરેછે. ૨ મૂરઘો બોલ્યો ત્યારે મેં મારી ઘડીઆળમાં જોયું. ૩ ફૂલનું ઝાડ ચાર તસુ વધ્યુંછે. ૪ ગઈ રાતે વા ભયંકાર રીતે વાયો. ૫ જ્યારે તે મને મળ્યો, (ત્યારે) મેં તેને ઓળખ્યો. ૬ મેં જાણ્યું. ૭ ગયે વરસે મેં તમને ઓળખ્યા. ૮ મને નિમાળા બહુ જલદી વધેછે. ૯ હજામે મારા નિમાળા કાપ્યાછે. ૧૦ દિવસો લાંબા થાયછે. ૧૧ મારી બહેન કદમાં ઘણી વધીછે. ૧૨ તે મારો થયો ત્યારે સુધર્યો. ૧૩ તેઓએ થોડો રોટલો ખાધો અને થોડું દૂધ પીધું. ૧૪ વૈદે પોતાનું માથું ધૂણાવ્યું. ૧૫ કોટડીની ચોતરફ ઊંદરડી દોડી. ૧૬ હું છ વાગે જાગ્યો. ૧૭ હું વાથી જાગ્યો હતો (use the passive voice). ૧૮ હું આવ્યોછું. ૧૯ તે થોડા દિવસમાં વિચારવંત તથા ગંભીર થઈછે. ૨૦ આજે સવારે મેં મારા બાપને ખીજવ્યો. ૨૧ તેણે કૂતરાને ઝાલ્યો. ૨૨ ઘોડાવાળાએ ઘોડાને એક કલાક થયાં ઝાલી રાખ્યોછે. ૨૩ કેટલાંએક વરસ થયાં (for) મેં આ સાહેબને ઓળખ્યાછે. ૨૪ આજ હું ગામમાં હોઈશ. ૨૫ કાલે અમે કાગળ લખીશું. ૨૬ કાલે તે મને ચોપડી આપશે. ૨૭ હું પરશો-તમને (to) ચોપડી આપીશ. ૨૮ અમદાવાદમાં તમે તુરંગ જોશો. ૨૯ સૂરતમાં તેઓ નવો ઘડીઆળનો બૂરજ જોશે. ૩૦ તમારી ઘડીઆળ સારી ચાલેછે. ૩૧ હું છ વાગે ઘેર હોઈશ. ૩૨ હું આજ વાડીમાં ફરીશ. ૩૩ આજ તું નવી સડક જોવા જશે. ૩૪ આવો, બેન આવો મારી જોડે તમને બહાર તેડી જઈશ ને પૈસો આપીશ. ૩૫ ના, તું આપણા ટટ્ટુ પર બેસજે. ૩૬ તારા આવ્યા પછી હું છગનને નોતરૂં દેવા જઈશ.

બોધપાઠ ૧૭.

બીજાં અનિયમિત ક્રિયાપદ તથા પૂર્વ ભૂતકાળ અને પૂર્વ ભવિષ્યકાળ.

OTHER IRREGULAR VERBS, THE PLUPERFECT TENSE, AND THE PERFECT FUTURE TENSE.

૮૬) સામાન્યરૂપ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
બાંધવું to bind	bound	bound
જડવું to find	found	found
દળવું to grind	ground	ground
આપવું to give	gave	given
બોલવું to speak	spoke	spoken
ફરમાવવું to bid	bade (બાડ)	bidden
વારવું to forbid	forbade	forbidden
ઠપકો દેવો to chide	chid	chidden
સંતાડવું to hide	hid	hidden
લપસવું to slide	slid	slidden
કરડવું to bite	bit	bitten

૮૭) ભૂતકાળમાં અમુક સમય પહેલાં કોઈ ક્રિયા થઈ ચૂકી હતી એ જણાવવાને ક્રિયાપદનાં જે રૂપ થાયછે તેને પૂર્વ ભૂતકાળ (the Pluperfect Tense) કહેછે.

હું બોલ્યો હતો I had spoken	અમે બોલ્યા હતા We had spoken
તું બોલ્યો હતો Thou hadst spoken	તમે બોલ્યા હતા You had spoken
તે બોલ્યો હતો He had spoken	તેઓ બોલ્યા હતા They had spoken

૮૮) તેમ ભવિષ્ય કાળમાં અમુક સમય પહેલાં કોઈ ક્રિયા થઈ રહેશે એ જણાવવાને ક્રિયાપદનાં જે રૂપ થાયછે તેને પૂર્વ ભવિષ્યકાળ (The Perfect Future Tense) કહેછે.

I shall have spoken.	We shall have spoken.
Thou wilt have spoken.	You will have spoken.
He will have spoken.	They will have spoken.

અર્થ.—હું બોલી ચૂક્યો હોઈશ, તું બોલી ચૂક્યો હોઈશ, વગેરે.

૮૯) **ઉદાહરણ.**

એક વાગે મેં ખાણું ખાધું હતું.	At one o'clock I had eaten my dinner.
હું આવ્યો ત્યારે ચોરોએ તેના હાથ પગ બાંધ્યા હતા.	When I came the robbers had bound him hand and foot.
અમે પહોંચીશું ત્યાર પહેલાં તે પોતાનું કામ પૂરૂં કરી રહેશે, અથવા અમે પહોંચ્યા પહેલાં તેણે પોતાનું કામ પૂરૂં કર્યું હશે.	He will have finished his work before we arrive.

૯૦) **અભ્યાસપાઠ ૨૨.**

મને જડેછે I find
કૂંચી a key
રૂમાલ a handkerchief
સસલો a rabbit
કેમકે because
મગર an alligator
ડોશી an old woman
થોડા પૈસા a little money
તારૂં thy
બરફ ice
ઉપર upon
થોડાજ only, a little
લશ્કર an army
આવી પહોંચવું to come up, to reach
શત્રુ an enemy
આજારી, માંદો a patient
મરી જવું to die
અભ્યાસપાઠ an exercise
ભાષા a language
સાંજ પહેલાં before evening
બાજરી millet
કીમત આપવી to pay for
ઘડીઆળને કૂંચી આપવી to wind up a watch, clock
પાડવું to fell, to cut down
ઘડીઆળમાં વાગેછે, the clock strikes, it strikes by the clock

૧ એક કૂંચી મને જડી. ૨ તારો રૂમાલ મને જડયોછે. ૩ તને મારો ચપ્પુ જડયોછે. ૪ કૂતરાએ સસલાને માર્યો હતો. ૫ તમે આવ્યા પહેલાં તેણે ચોપડી આપી હતી. ૬ મેં એને ફરમાવ્યું. ૭ તે બહાર ગયા પહેલાં મેં એને ફરમાવ્યું હતું. ૮ મારા કાકાએ મને ઠપકો દીધો, કેમકે મેં કામ પૂરૂં કર્યું નહોતું. ૯ તું બોલ્યો. ૧૦ તેણે રૂમાલ સંતાડયો. ૧૧ મગર તેને કરડયો. ૧૨ ડોશીને અમે થોડા પૈસા આપ્યા. ૧૩ મેં તારા ભાઈને ચોપડી આપીછે. ૧૪ મારા કાકાએ તને નવી ઘડીઆળ આપીછે. ૧૫ બરફ ઉપર હું લપશી ગયો. ૧૬ ડોશીએ ઘઉં દળ્યાછે. ૧૭ તેણે થોડાજ પૈસા લીધા. ૧૮ મારો બાપ ઘેર આવ્યો તે પહેલાં મારી બહેને ગાય દોહી હતી. ૧૯ પાંચ વાગે પ્રેમબાઈએ ગાય દોહી હતી. ૨૦ લશ્કર આવી પહોંચ્યું ત્યાર પહેલાં શત્રુ નાશી ગયો હતો. ૨૧ વૈદ આવ્યા પહેલાં માંદો મરી ગયેલો હતો.* ૨૨ કાગળ પહોચ્યા પહેલાં તે મરી જશે. ૨૩ સાત વાગે હું મારો પાઠ શીખ્યો હતો. ૨૪ બાર વાગ્યા પહેલાં હું મારો અભ્યાસપાઠ લખી રહીશ. ૨૫ જ્યારે હું અંગ્રેજી શીખી રહીશ, ત્યારે હું ત્રણ ભાષા શીખી રહીશ. ૨૬ સાંજ પહેલાં તે બાજરી દળી રહેશે. ૨૭ મેં ઘોડાની કીમત આપી હતી. ૨૮ મેં કૂંચી આપ્યા પહેલાં ઘડીઆળ અટકી હતી. ૨૯ આપણે આવી પહોચ્યા પહેલાં મજૂર ઝાડ પાડી રહેશે. ૩૦ આપણે બહાર ગયા ત્યારે ઘડીઆળમાં દશ વાગ્યા હતા.

---

* Die ક્રિયાપદ (મરી જવું) સહાયકારક to have સ્વીકારેછે, જેમકે My brother has died મારો ભાઈ મરી ગયો. Dead તો વિશેષણ છે અને to be સાથે વપરાયછે, જેમકે My brother is dead મારો ભાઈ મરી ગયેલોછે, એટલે તે જીવતો નથી.

બોધપાઠ ૧૮.

બીજાં અનિયમિત ક્રિયાપદ અને To do નાં રૂપ તથા ઉપયોગ.

OTHER IRREGULAR VERBS AND THE FORMS AND USE OF TO DO.

૯૧) સામાન્યરૂપ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
વાપરવા આપવું, ઉછીનું આપવું to lend	lent	lent
વળવું, વાળવું to bend	bent	bent
ફાડવું to rend	rent	rent
મોકલવું to send	sent	sent
બાંધવું to build	built	built
લાવવું, તેડી લાવવું to bring	brought	brought
ઝીલવું, ઝાલવું to catch	caught	caught
લડવું to fight	fought	fought
શોધવું to seek	sought	sought
શીખવવું to teach	taught	taught
કરવું to do	did	done

૯૨) To do નો વર્તમાનકાળ.

એકવચન.	અનેકવચન.
હું કરૂંછું I do	અમે કરીએ છઈએ We do
તું કરેછે Thou dost	તમે કરોછો You do
તે કરેછે He does	તેઓ કરેછે They do

૯૩) To do એ સકર્મક મુખ્ય ક્રિયાપદ અને વળી સહાયકારક ક્રિયાપદ છે. સકર્મક હોયછે ત્યારે to do નો અર્થ (કામ) કરવું થાયછે, જેમકે તે પોતાના અભ્યાસપાઠ સારા કરેછે He does his exercises well.

સહાયકારક થાયછે ત્યારે to do સવાલ પૂછવાના અને નકાર કરવાના કામમાં આવેછે. જેમકે, શું તે સારૂં લખેછે? Does he write well? તે સારૂં લખતો નથી He does not write well.

૯૪) પ્રશ્નાર્થ (Interrogative) વર્ત્તમાનકાળ.

એકવચન.	**અનેકવચન.**
Do I write?	Do we write?
Dost thou write?	Do you write?
Does he write?	Do they write?

અર્થ.—શું હું લખુંછું ? શું તું લખેછે ? વગેરે.

૯૫) નિષેધાર્થક (negative) વર્ત્તમાનકાળ.

એકવચન.	**અનેકવચન.**
I do not write	We do not write
Thou dost not write	You do not write
He does not write	They do not write

અર્થ.—હું લખતો નથી, તું લખતો નથી, વગેરે.

૯૬) **અભ્યાસપાઠ ૨૩.**

કુહાડો a hatchet, an axe	અભ્યાસપાઠ an exercise
લુહાર a blacksmith	નહિ no
લોઢું iron	ત્રીજે ત્રીજે દિવસે every other day
લોઢાની સળી an iron rod	કપ્તાન a captain
સુંદર handsome	થી from
ભેટ a present	શિકારી કૂતરો a hound
તબેલો a stable	દડો a ball
પાણીની નળી a water-pipe	રહેવું to live
ત્રીજે વરસે three years ago	ખાંડ sugar
રોજ every day	પૂરૂં થવું to be done, finished

૧ મેં તેને કુહાડો વાપરવા આપ્યો. ૨ લુહારે લોઢું વાળ્યું. ૩ આ ખરાબ છોકરાએ લોઢાની સળી વાળીછે. ૪ તેણે મને સુંદર ભેટ મોકલીછે. ૫ છ વાગે મારી માએ મારા ભાઈને તથા મારી બહેનને નિશાળે મોકલ્યાં. ૬ તમે ચોપડી વેચોછો? ૭ હું જાણતો નથી. ૮ તેણે સારા તબેલા

બાંધ્યાછે. ૯ હું બટાટા લાવ્યોછું. ૧૦ તેણે પોતાનાં લૂગડાં ફાડયાંછે. ૧૧ પાણીની નળી ફૂટી ગયેલીછે. ૧૨ મેં મારૂં ઘર ત્રીજે વરસે બાંધ્યું. ૧૩ અમે પોતાના પાઠ કરીએ છઈએ. ૧૪ તમે રોજ એક અભ્યાસ-પાઠ કરોછો અને હું બે કરૂંછું. ૧૫ શું તેઓ રોજ બે અભ્યાસપાઠ ક-રેછે? ૧૬ નહિ, તેઓ ત્રીજે ત્રીજે દિવસે એક કરેછે. ૧૭ બાપા, ભાઈ-એ મને ચાર રૂપિઆ ઉછીના આપ્યા. ૧૮ કપ્તાન રોબિન્સન ઇંગ્લાંડથી શિકારી કૂતરો લાવ્યો. ૧૯ મેં દડો ઝીલ્યો. ૨૦ બિલાડીએ ઊંદર ઝાલ્યોછે. ૨૧ વાથી ઝાડ વળેલુંછે. ૨૨ મેં એને અંગ્રેજી શીખવ્યું-છે. ૨૩ તેઓ ઘણા (very much) લડયા. ૨૪ હું લડતો નથી. ૨૫ શું તમે લડોછો? ૨૬ આજ સવારે મેં એક અભ્યાસપાઠ કર્યો-છે. ૨૭ શું તમે અમદાવાદમાં રહોછો? ૨૮ હું અમદાવાદમાં રહેતો નથી. ૨૯ ખાંડ પૂરી થઈછે. ૩૦ મારો પાઠ પૂરો થયોછે.

૯૭) અભ્યાસપાઠ ૨૪.

કોને whom
પૂજવું to worship
મૂર્તિ an idol
ક્યાં? where
સૂતારનું કામ carpenter's work
વ્યાકરણ grammar
ભૂગોળ વિદ્યા geography
બીજગણિત algebra [ant
હાથ નીચેનો શિક્ષક an assist-
અમારૂં our
પાઠશાળા a college
ભૂસ્તરવિદ્યા geology
ભરવાડ a shepherd
ખગોળ વિદ્યા astronomy
શેઠ a master

મને આવડેછે I know
અજ્ઞાની ignorant
સાથી a companion
ઉછીનું લેવું to borrow
ડોસો an old man
સોબતી, a friend, a companion
શિકારી a huntsman
લોંકડી a fox
ડાહ્યો wise
ભીખારી a beggar
જૂઠું બોલવું to tell a lie
પાપ કરવું to sin
પવિત્ર holy, pure
દશ વાગ્યા પછી after ten o'clock
જાગવું to remain awake, to sit up

૧ તમે કોને પૂજોછો.* ૨ અમે ઈશ્વરને પૂજીએ છઈએ, અમે મૂર્ત્તિને પૂજતા નથી. ૩ તમે ક્યાં રહોછો ? ૪ હું સૂતારનું કામ કરૂં-છું. ૫ તમે વ્યાકરણ જાણોછો? ૬ હું ભૂગોળ વિદ્યા જાણતો નથી. ૭ મહેતાજી બીજગણિત જાણેછે, પણ (but) તેના હાથ નીચેનો શિક્ષક (તે) જાણતો નથી. ૮ અમારા ભાઈઓ પાઠશાળામાં ભૂસ્તરવિદ્યા શીખ્યાછે. ૯ આ ભરવાડને ખગોળ વિદ્યા આવડેછે, પણ ભૂસ્તરવિદ્યા નથી આવડતી. ૧૦ શેઠ અને ચાકર અજ્ઞાની છે. ૧૧ હું મારા સાથીને તેડી લાવ્યોછું. ૧૨ મેં પંદર રૂપિઆ ઉછીના લીધા. ૧૩ તે ડોસા પાસે બે લાકડી છે. ૧૪ સારા છોકરા પોતાના પાઠ શીખેછે. ૧૫ આ મારો સોબતી છે. ૧૬ શું આ તમે લખ્યું? ૧૭ શિકારીઓએ બે લોંકડી મારી. ૧૮ આ જુવાન માણસો ભૂગોળવિદ્યા જાણતા નથી. ૧૯ ડાહ્યો છોકરો થોડું (little) બોલેછે, તે ઘણું (much) બોલતો નથી. ૨૦ શું તું થોડું બોલેછે? ૨૧ હું આ છોકરાને શીખવતો નથી. ૨૨ આ ભીકારી જૂઠું બોલતો નથી. ૨૩ હું દૂધ પીતો નથી. ૨૪ ઈશ્વર પાપ કરતો નથી. ૨૫ ઈશ્વર પૂરો (perfectly) પવિત્ર છે. ૨૬ દશ વાગ્યા પછી હું જાગતો નથી. ૨૭ તમે અંગ્રેજી બોલોછો શું? ૨૮ શું બિલાડીનું બચ્ચું પાણી પીએછે? ૨૯ તે (It) પાણી પીતું નથી, તે દૂધ પીએછે. ૩૦ તે બકરૂં ફળ ખાયછે. ૩૧ આ બકરૂં ફળ ખાતું નથી. ૩૨ શું તેની બહેનો ગાયછે? ૩૩ તેની બહેનો પિઆનો નામનું વાજું વગાડતી નથી.

બોધપાઠ ૧૯.

બીજાં અનિ. ક્રિ. તથા પ્રશ્નાર્થ અને નિષેધાર્થ ભૂતકાળનાં રૂપ.

OTHER IRREGULAR VERBS AND THE INTERROGATIVE AND NEGATIVE TENSES.

૯૮) **સામાન્યરૂપ.**	**ભૂતકાળ.**	**ભૂતકૃદંત.**
પેટે ચાલવું to creep	crept	crept

---

* **પ્રશ્નાર્થ વાક્યની રચના વિષે સૂચના.—**

અંગ્રેજીમાં પ્રશ્નાર્થ વાક્યમાં પહેલું સહાયકારક ક્રિયાપદ, પછી કર્ત્તા, પછી મુખ્ય ક્રિયાપદ અને છેલ્લું કર્મ કે વિશેષણ આવેછે. પણ જો વાક્યમાં કર્મ પ્રશ્નાર્થ સર્વનામ હોય અથવા 'where,' 'when,' 'how' વગેરે કોઇ પ્રશ્નાર્થ ક્રિયાવિશેષણ આવ્યું હોય તો તે છેલ્લું મૂકવાને બદલે વાક્યની આરંભે મૂકવું. ઉદાહરણ:—

(૧) Did he call me? (૨) whom do you call? (૩) when do you come to school?

પસંદ કરવું to choose	chose	chosen
ઠરી જવું to freeze	froze	frozen
કામ પાડવું, વહેવાર રાખવો to deal with	dealt	dealt
સ્વપ્નું આવવું to dream	dreamt	dreamt
રાખવું to keep	kept	kept
કૂદવું to leap	leapt	leapt
અઢેલીને ઊભા રહેવું to lean	leant	leant
કહેવા ઈચ્છવું, મતલબ હોવી to mean	meant	meant
ખરચવું to spend	spent	spent
ખેંચવું to draw	drew	drawn

૯૯) પ્રશ્નાર્થે ભૂતકાળ.

એકવચન.	અનેકવચન.
Did I write?	Did we write?
Didst thou write?	Did you write?
Did he write?	Did they write?

અર્થ.—શું મેં લખ્યું? શું તેં લખ્યું? વગેરે.

૧૦૦) નિષેધાર્થે ભૂતકાળ.

I did not write	We did not write
Thou didst not write	You did not write
He did not write	They did not write

અર્થ.—મેં ન લખ્યું, તેં ન લખ્યું, વગેરે.

૧૦૧) ઉદાહરણ.

તમે મને કહ્યું, પણ મેં તે ન કર્યું.	You told me, but I did not do it.
તે ગયો પણ હું નહિ ગયો.	He went, but I did not go.
તેણે ઘોડો વેચ્યો નહિ, પણ આપી દીધો.	He did not sell the horse, but gave it away.

૧૦૨) અભ્યાસપાઠ ૨૫.

તરવું to swim
ભત્રીજો a nephew
પાછું back
ખાવાનું (નામ) board
ગાડી a car; ગાડું a cart
તેલ oil
ટાઢ cold, the cold
મુશ્કેલ difficult
દુકાનદાર a shop-keeper
સાથે with
બીજાનું another's

સરોવર a lake, a pond
શિયાળામાં in winter
ઊભો standing
ચોપગું જનાવર a quadruped
લંગડો a lame man
કર મૂળ the root *kara*
કૂંચી શબ્દ the word *kunchi*
ઘ અક્ષર the letter *gha*
ઉડાઉ a spendthrift
ના, ભાઈ no, indeed
અકડાઈ જવું to be stiff

૧ મગર પાણીમાં તરેછે અને જમીન પર પેટે ચાલેછે. ૨ મારો નાનો ભત્રીજો કોટડીમાંથી પેટે ચાલીને આવ્યો. ૩ તે પાછો પેટે ચાલ્યોછે. ૪ તેના ખાવાનાનો થોડો ખર્ચ બેસેછે. ૫ તેણે મોટી ગાડી પસંદ કરી. ૬ શું તમે લાલ પાઘડી પસંદ કરોછો? ૭ શું પાણી ઠરી ગયું? ૮ શું તેલ ઠરી ગયુંછે? ૯ પાણી ઠરી ગયું, પણ તેલ ઠર્યું નહિ. ૧૦ મારી આંગળીઓ ટાઢથી (with) અકડાઈ ગઈછે. ૧૧ શું ગઈ રાતે તમને સ્વપ્ન આવ્યું? ૧૨ મને સ્વપ્ન નથી આવ્યું. ૧૩ તેની સાથે કામ પાડવું મુશ્કેલ છે (It is). ૧૪ આ દુકાનદાર સાથે મેં ત્રણ વરસ કામ પાડ્યુંછે. ૧૫ સરોવરમાં બધું પાણી ઠરી ગયુંછે. ૧૬ ઇંગ્લાંડમાં શિયાળામાં બધાં સરોવર ઠરી જાયછે. ૧૭ તેણે પટાવાળાને બે કલાક ઊભો રાખ્યો. ૧૮ શું તમે કૂતરા રાખોછો? ૧૯ મારા ઘરમાં હું કોઈ ચોપગું જનાવર રાખતો નથી. ૨૦ હું આવ્યો ત્યારે તે મેજપર (on) અઢેલીને ઊભો હતો. ૨૧ તું આવ્યો ત્યારે લંગડો ભીંતે (against) અઢેલીને ઊભો હતો. ૨૨ શું તમે આ ખુરશીએ અઢેલીને ઊભા હતા? ૨૩ તેણે એવું (this) કહેવા ઈચ્છ્યું. ૨૪ મેં વર્તમાનકાળ કહેવા ઈચ્છ્યું. ૨૫ તે બીજો (following, next) શબ્દ કહેવા ઇચ્છેછે? ૨૬ શું તમે

આ શબ્દ કહેવા ઈચ્છયું? ૨૭ નહિ, મેં કર મૂળ કહેવા ઈચ્છયું. ૨૮ મહે-
તાજીએ કૂંચી શબ્દ કહેવા ઇચ્છયું. ૨૯ આ નિશાળીઆએ ઘ અક્ષર
કહેવા ઈચ્છયું. ૩૦ મેં તે કહેવા નહિ ઈચ્છયું. ૩૧ શું તેણે એવું કહેવા
ઈચ્છયું? ૩૨ તે ઘણા પૈસા ખરચેછે. ૩૩ તેણે એકવીસ રૂપિઆ ૨૦
ખરચ્યા. ૩૪ આ ઉડાઉએ પોતાના બધા પૈસા ખરચ્યા છે. ૩૫ મેં
મારા બધા પૈસા ખરચ્યા નથી. ૩૬ શું તમે મારા રૂપિઆ ખરચ્યા?
૩૭ ના ભાઈ, હું બીજાના પૈસા ખરચતો નથી. ૩૮ તમે કૂદોછો.
૩૯ હું કૂદ્યો. ૪૦ અમે કૂદ્યા નહિ. ૨૪

બોધપાઠ ૨૦.

પ્રશ્નાર્થ રૂપ.

૧૦૩) To do ક્રિયાપદ પ્રશ્ન પૂછવાના કામમાં આવેછે એવું શીખેછે ત્યારે કેટલાએક એવું ખોટું અનુમાન કાઢેછે કે to do ક્રિયાપદ વગર સવાલ થાયજ નહિ.

એટલું જાણવું જોઈએ કે બીજું સહાયકારક ક્રિયાપદ (એટલે is, was, have, may વગેરે) એઓ જોડે તો do આવેજ નહિ. એવાં ક્રિયાપદ આવે ત્યારે તો સાધારણ રૂઢી પ્રમાણે કર્ત્તા તથા ક્રિયાપદ ઊલટ સૂલટ કરી સવાલ કરવો જોઈએ, જેમકે,—

પ્રશ્નાર્થ રૂપ.

Affirmative Forms.	*Interrogative Forms.*
You are reading.	Are you reading?
They have spoken.	Have they spoken?
He had written.	Had he written?
Thou hast risen.	Hast thou risen?
We will go.	Shall we go?
We go.	Do we go?
I may go.	May I go?

Affirmative Forms.	*Interrogative Forms.*
You are first.	Are you first?
They read yesterday.	Did they read yesterday?
You were talking.	Were you talking?
We might have gone.	Might we have gone?

૧૦૪) અભ્યાસપાઠ ૨૬.

કોઈ દહાડો ever, at any time	થોડી વારમાં soon
તેને ત્યાં to his house	જરા a little
જમવું to take one's dinner, to dine	રાહ જોવું to wait for
	પેદા કરવું to create

૧ હરજી, તેં કોઈ દહાડો કંઈ વસ્તુ કરીછે? ૨ તે બકરીનાં શિંગડાં
સીધાં છે કે વાંકાં? ૩ શું, તમે તેને ત્યાં ગયા પહેલાં તે જમી રહ્યો હતો?
૪ અમે નિશાળે જઈએ છીએ, શું તમે આવવા તૈયાર છો? ૫ થોડી
વારમાં હું તૈયાર થઈશ, જરા મારી રાહ જોશો? ૬ દુનિયા કોણે પેદા
૫ કરીછે? ૭ શું કોઈ માણસે દુનિયા પેદા કરીછે? ૮ તમે લખોછો?
૯ આવતી કાલે તમારા ભાઈ ઉપર તમે કાગળ લખશો? ૧૦ શું તમે
૭ કહેતા હતા? ૧૧ શું આ પાણી ઠરી ગયુંછે? ૧૨ તે ક્યારે જમશે?

બોધપાઠ ૨૧.

બીજાં અનિયમિત ક્રિ૦ તથા પ્રશ્નાર્થક અને નિષેધાર્થક ભવિષ્યકાળ.

OTHER IRREGULAR VERBS AND THE INTERROGATIVE AND NEGATIVE FUTURE TENSES.

૧૦૫) સામાન્યરૂપ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
પીવું to drink	drank	drunk
હાંકવું to drive	drove	driven
ઊઠવું to rise	rose	risen

સામાન્યરૂપ.		ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
સવારી કરવી. ઘોડે બેસવું, સવાર થઈને જવું	to ride	rode	ridden
લખવું to write		wrote	written
હાથ ફેરવી જોવો to feel		felt	felt
પડવું to fall		fell	fallen
ફેંકવું to fling		flung	flung
ઊડવું to fly		flew	flown
નાંખવું to throw		threw	thrown
વીસરવું to forget		forgot	forgotten
માફ કરવું to forgive		forgave	forgiven

૧૦૬ પ્રશ્નાર્થ ભવિષ્યકાળ.

એકવચન.	અનેકવચન.
Shall I go?	Shall we go?
Wilt thou go?	Will you go?
Will he go?	Will they go?

અર્થ.—શું હું જઈશ (કે જાઉં)? શું તું જશે, વગેરે.

૧૦૭) નિષેધાર્થ ભવિષ્યકાળ.

એકવચન.	અનેકવચન.
I shall not go	We shall not go
Thou wilt not go	You will not go
He will not go	They will not go

અર્થ.—હું નહિ જઈશ, તું જઈશ નહિ, જતું, જશે નહિ, વગેરે.

૧૦૮) **અભ્યાસપાઠ ૨૭.**

ગોવાળિયો a cowherd	વહેલું early
કુડીઓ a distiller	ચડવું, ઊગવું to rise
દારૂ spirits	કાલ સવારે to-morrow morning
બનાવવું manufacture	

માછી a fisherman
શેર a pound, a pint
બસ enough
બીર નામનો એક જાતનો દારૂ beer
પાણીજ only water
તેમને them
હવાડો a water-trough
સાત વખત seven times
સૂરજ the sun
આવતી કાલે to-morrow
ગઈ કાલે yesterday

ખડબચડું rough
નકામું useless
ફેંકી દેવું to throw away
એકલું alone, only
હલાવવું to shake
બોર a bore
આગ fire
ટટ્ટુ a pony
સમડી a kite
બચ્ચું a young one
પલંગ a bedstead

૧ આ ભરવાડ બહુ દૂધ પીએછે. ૨ ફડીઓ દારૂ બનાવેછે. ૩ આ માછીઓ દારૂ પીએછે. ૪ આ માછીએ એક મહિનામાં (in) ત્રીસ શેર (of) દારૂ પીધો; તેના (it) એને ચાર રૂપિઆ બેઠા. ૫ મેં બહુ પીધુંછે. ૬ ઇંગ્લાંડમાં બીર બહુ પીવામાં આવેછે. ૭ હું પાણીજ પીઉંછું. ૮ શું તમે પીશો? ૯ પેલો છોકરો નદી તરફ ગાય હાંકેછે. ૧૦ કાલે તેણે તેમને હવાડા તરફ હાંકી. ૧૧ શું તેઓ ઘોડો હાંકશે? ૧૨ આ ઘોડો મેં સાત વખત હાંક્યો? ૧૩ સૂરજ ક્યારે ઊગશે? ૧૪ આજે હું ૭ વાગે ઊઠ્યો. ૧૫ સૂરજ ઊગ્યોછે. ૧૬ આવતી કાલે તમે ક્યારે ઊઠશો? ૧૭ ગઈ કાલે હું વહેલો ઊઠ્યો નહોતો (use the past tense). ૧૮ નદીનું પાણી ૭ ફુટ ચઢ્યુંછે. ૧૯ શું તમે કાલ સવારે (ઘોડે બેશીને) ફરી આવશો? ૨૦ અમે કાલે સવારે (ઘોડે બેશીને) ફરવા નહિ જઇશું. ૨૧ અમે સવારે (ઘોડે બેશીને) ફરી આવ્યા છીએ. ૨૨ શું તમે રોજ કાગળ લખોછો? ૨૩ કાલે મેં એક લખ્યો. ૨૪ મેં અભ્યાસપાઠ લખ્યોછે. ૨૫ આ કાગળ ખડબચડો છે, તેના ઉપર (it) હાથ ફેરવી જુઓ. ૨૬ મેં એના ઉપર હાથ ફેરવી જોયોછે. ૨૭ મેજ ઉપરથી (off) ચોપડી પડીછે. ૨૮ હું નહિ પડીશ. ૨૯ કાલે હું ઝાડ ઉપરથી (from) પડ્યો. ૩૦ તેણે ખૂણામાં (into) ચોપડી ફેંકી. ૩૧ મારો ચપ્પુ નકામો હતો, મેં તે ફેંકી દીધોછે. ૩૨

છોકરાએ પત્થર કૂવામાં (into) નાંખ્યો. ૩૩ તેઓ પાઠ વીસરી ગયાછે. ૩૪ તમે પાઠ વીસરી જશો. ૩૫ હું નહિ વીસરીશ. ૩૬ તું વીસરેછે. ૩૭ એકલો ઈશ્વર પાપ માફ કરેછે. ૩૮ હું તમને માફ કરૂંછું. ૩૯ શું તમે મને માફ કરશો ? ૪૦ ઝાડ હલાવો (આજ્ઞાર્થ) એટલે (and) બોર પડશે. ૪૧ તે બહુ ગુસ્સે થયો, અને આગમાં ચોપડી ફેંકી. ૪૨ તે ભીંત પરથી પડયો ને તેનો હાથ ભાગ્યો. ૪૩ તમારો નાનો ભાઈ ટટ્ટુપરથી પડયો અને તેનો હાથ (arm) ભાગ્યોછે. ૪૪ સમડી ઊંચી ઊડેછે. ૪૫ પક્ષી કોટડીની ચોતરફ ઊડયું. ૪૬ બચ્ચાં ઊડી ગયાંછે. ૪૭ ડગલો પલંગ નીચે ફેંકેલો હતો.

બોધપાઠ ૨૨.

બીજાં અનિયમિત ક્રિયાપદ તથા There નો ઉપયોગ.

OTHER IRREGULAR VERBS AND THE USE OF "THERE."

૧૦૯) સામાન્યરૂપ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
મેળવવું, થવું } to get	got	got
બંદૂકથી મારવું to shoot	shot	shot
પૂંજો કાઢવો to sweep	swept	swept
રોવું to weep	wept	wept
ઊંઘવું to sleep	slept	slept
છોડવું to leave	left	left
ટાંગવું to hang	hung	hanged, hung
સાંભળવું to hear	heard	heard
મૂકવું to lay	laid	laid
કહેવું to say	said	said
કહેવું, કોઈને કહેવું } to tell	told	told
વેચવું to sell	sold	sold

૧૧૦) વાક્યમાં હો ધાતુનું રૂપ મુખ્ય ક્રિયાપદ હોય અને ઠેકાણું બતાવનાર કોઈ શબ્દ સ્પષ્ટ અથવા અધ્યાહાર હોય તો અંગ્રેજીમાં વાક્યને આરંભે "There" આવેછે અને ક્રિયાપદની પછી કર્તા આવેછે. જેમકે, બાગમાં એક વાંદરો છે There is a monkey in the park. ઈશ્વર છે There is God.

આ રૂઢી કેવળ ત્રીજે પુરૂષે અને ઘણું કરીને to be ક્રિયાપદ સાથે વપરાયછે.

૧૧૧) ઉદાહરણ.

કાલે પૂનમ થશે	There will be full moon to-morrow.
ઝાડપર એકે કેરી નહોતી	There was not one mango on the tree
દરવાજા આગળ ઘોડો ઊભો છે	There is a horse standing before the door

૧૧૨) અભ્યાસપાઠ ૨૮.

ઈનામ a prize
સાહુડી a porcupine
તોફાન a tempest
અઠવાડિયું a week
શેત્રંજી a carpet
છિદ્ર a hole
એકે a single
નળિયું a tile
છાપરૂં a roof
ખૂબ much, very much
આંગણું, ચોગાન a courtyard
ખીલો a nail, a spike
તાળું a lock
લગાડવું to attach (to)
લગાડેલું attached (to)
તલ, રજ a mote
એવું this
મૂરઘી a hen
ઇંડું an egg
શું? what?
કપ્પડ, કપડું cloth

સૂવાની કોટડી a bed-room
ધૂળ dust
ઘણું a great deal of
સારીપડે well
લૂગડાં, તૈયાર લૂગડાં clothes
મારૂં બધું all my
પુસ્તકશાળા a library
કાગળ paper

૧ ગઈ રાતે મારી કોટડીમાં એક કૂતરો હતો. ૨ મેં ઈનામ મેળવ્યુંછે. ૩ સાહુડીએ મકાઈ (maize) ખાધા. ૪ સાહુડીએ બધા મકાઈ ખાધાછે. ૫ ખેડુતે બંદૂકથી સાહુડી મારી. ૬ શું તમે સારા (better) થતા જાઓછો ? ૭ કાલે હું જરા (a little) સારો હતો. ૮ કાલે તોફાન થયું. ૯ અઠવાડિયાના (in a week) સાત દિવસ છે. ૧૦ શેત્રંજીમાં છિદ્ર છે. ૧૧ છાપરા ઉપર એકે નળિયું નથી. ૧૨ તે ખૂબ રડી. ૧૩ આંગણાનો પૂંજો કાઢો. ૧૪ મેં સૂવાની કોટડીનો પૂંજો કાઢ્યોછે. ૧૫ સૂવાની કોટડીમાં ઘણી ધૂળ હતી. ૧૬ ગઈ રાતે હું સારીપેઠે ઊંઘ્યો. ૧૭ પણ છાપરામાં ઊંદર હતો. ૧૮ મેં મારૂં ઘર છોડ્યુંછે. ૧૯ ત્રીજે વરસે મેં મારૂં ગામ છોડ્યું. ૨૦ તેણે ખીલા પર (upon) ડગલો ટાંગ્યો. ૨૧ દરવાજા પર મેં ટોપલી ટાંગીછે. ૨૨ તાળામાં કૂંચી છે.* ૨૩ કૂંચી તાળામાં છે. ૨૪ પેટીએ તાળું લગાડેલું છે. ૨૫ પેટીએ તાળું લગાડેલું નથી. ૨૬ તારી આંખમાં તણખલું છે. ૨૭ એવું મેં સાંભળ્યુંછે. ૨૮ શું તમે સાંભળોછો ? ૨૯ શું તેઓ સાંભળશે ? ૩૦ અમે સાંભળીશું નહિ. ૩૧ મેં મેજ ઉપર ચોપડી મૂકીછે. ૩૨ મૂરઘી ઇંડાં મૂકેછે. ૩૩ શું તમારી મૂરઘી ઇંડાં મેલેછે ? ૩૪ તમે શું કહોછો ? ૩૫ મેં એવું કહ્યું. ૩૬ શું તમે એવું કહ્યું ? ૩૭ મેં એને કહ્યું અને તેણે મને કહ્યું. ૩૮ શું તમે કપ્પડ વેચોછો ? ૩૯ શું તમે તૈયાર લૂગડાં વેચોછો ? ૪૦ મેં મારી બધી ચોપડી વેચીછે. ૪૧ ગામમાં એકે ચોપડી નથી. ૪૨ પુસ્તકશાળામાં ઘણી સારી ચોપડી છે. ૪૩ આ ચોપડીમાં પાંત્રીસ પાઠ છે. ૪૪ તમારી ચોપડીમાં એકે સારો પાઠ નથી. ૪૫ અમદાવાદમાં ઘણા સરસ કાગળ બનેછે. ૪૬ બધાનો (all) એક ઈશ્વર છે.

* આ બે વાકયના જુદા અર્થ થાયછે અને અંગ્રેજીમાં તેમનો તરજુમો જુદી જુદી રીતે કરવો જોઈએ.

બોધપાઠ ૨૩.

બીજાં અનિયમિત ક્રિયાપદ તથા ૧ લી, ૨ જી અને ૬ ઠ્ઠી વિભક્તિ.

OTHER IRREGULAR VERBS AND THE NOMINATIVE, OBJECTIVE AND POSSESSIVE CASES.

૧૧૩) સામાન્યરૂપ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
સુઈ રહેવું to lie, to lie in bed	lay	lain
ખોવું to lose	lost	lost
વાગવું, વગાડવું to ring	rang	rung
ડંખવું to sting	stung	stung
જોવું to see	saw	seen
દેખાડવું to show	showed	shown
ચળકવું to shine	shone	shone
નાળ બાંધવી, જડવી to shoe	shod	shod
સુકાઈને ચડી જવું to shrink	shrank	shrunk
બૂડવું, બૂડાડવું to sink	sank	sunk
બેસવું to sit	sat	sat
જીતવું to win	won	won

૧૧૪) ગૂજરાતીમાં નામની સાત વિભક્તિ છે, પણ અંગ્રેજીમાં ત્રણજ થાયછે.

Case.	કઈ વિભક્તિ.	અર્થ.		ઉદાહરણ.
Nominative	૧ લી	કર્તા	છોકરો લખેછે	A boy writes
	૩ જી	,,	છોકરાએ લખ્યું	A boy wrote
Genitive	૬ ઠ્ઠી	સંબંધ	છોકરાની ચોપડી	A boy's book
Accusative	૨ જી	કર્મ	છોકરો ચોપડી વાંચેછે	A boy reads a book

ઉપલાં ઉદાહરણ ઉપર નજર કીધાથી માલૂમ પડેછે કે ગૂજરાતીમાં જેમ કર્તા તથા કર્મને વિભક્તિનો પ્રત્યય લાગતો નથી, તેમ અંગ્રેજીમાં પણ લાગતો નથી.

૧૧૫) સંબંધાર્થ (છઠ્ઠી વિભક્તિનો અર્થ) જણાવવાનો પ્રત્યય પુરાતન અંગ્રેજીમાં es હતો, પણ હાલમાં e પડતી મેલાયછે અને તેને બદલે આપાસ્ત્રફ્ (apostrophe) એવી કહેવાની નિશાની (') લખેછે, જેમકે, ઘોડાની પૂંછડી a horse's tail. પણ અનેકવચને આવનાર નામનો અંત્યાક્ષર s હોયછે, ત્યારે બીજો s નથી લગાડતા, કેવળ આપાસ્ત્રફ્ (') લગાડેછે, જેમકે, ઘોડાઓની પૂંછડીઓ horses' tails.

૧૧૬) વળી s પ્રત્યયને બદલે નામયોગી (the preposition) of નામની પૂર્વે લગાડયાથી તેની છઠ્ઠી વિભક્તિનો અર્થ દર્શાવાયછે, જેમકે, a tail of a horse, tails of horses.

૧૧૭) **ઉદાહરણ.**

આ મારા કાગળ નથી, તે આ છોકરાના છે	This is not my paper, it is this boy's.
આ ખૂરશીપર ચાર પાંચ છોકરાની ચોપડી છે	There are four or five boys' books on this chair અથવા There are the books of four or five boys on this chair.

૧૧૮) **અભ્યાસપાઠ ૨૯.**

માંદું sick	ઘડો a waterpot
પથારી, બિછાનું a bed	મજૂર a labourer
ઘડીઆળ a gong	લાકડું a piece of wood
પિત્તળ brass	ચપ્પુ a pen-knife

બનાવેલું made (of)
માખી a fly
જગા a place
હાથ a hand
વૈદ a physician
માળો a nest
સીઢી a ladder, stairs
પગથિયું a step
ઘોડી a mare

૧ હું આખી રાત સૂઈ રહ્યો. ૨ આ માંદો માણસ છ અઠવાડિયાં થયાં પથારીમાં સૂઈ રહ્યોછે. ૩ કાલે તેઓએ બે રૂપિઆ ખોયા. ૪ આ ગરીબ માણસે દશ રૂપિઆ ખોયાછે. ૫ રૂપિઆ તેના ભાઈના હતા. ૬ ઘડીઆળ વગાડો. ૭ આ ઘડીઆળ પિત્તળની બનાવેલી છે. ૮ મેં તે (it) અગીઆર વખત વગાડીછે. ૯ શું આ માખી તેને ડંખશે? તે (it) મને ડંખીછે. ૧૦ મેં તમને તે ડંખતી જોઈ. ૧૧ આ જગામાં માખી ઘણી છે. ૧૨ મને તમારો હાથ બતાવો. ૧૩ મેં વૈદને મારો હાથ બતાવ્યોછે. ૧૪ વૈદનો દીકરો માંદો છે. ૧૫ આ લૂગડું ચઢી જાયછે. ૧૬ તે ચઢી ગયેલુંછે. ૧૭ ગરીબ બાયડીનો ઘડો કૂવામાં બૂડી ગયો. ૧૮ હું બૂડુંછું, હું બૂડુંછું. ૧૯ આ માણસની લાકડી ડૂબી ગઈછે. ૨૦ મજૂર પત્થરપર બેઠો. ૨૧ હું ઘણી વખત આ લાકડાપર બેઠો. ૨૨ રણછોડનો બાપ (તે) જગજીવનનો ભાઈ થાયછે (is). ૨૩ હુશિયાર શિક્ષકના નિશાળીઆ જલદી શીખેછે. ૨૪ ચાર છોકરાની પાટી આ મેજપર છે. ૨૫ આ મારૂં ઘર નથી, તે મારા ભાઈનું છે. ૨૬ આ ગોવિંદનો ચપ્પુ છે. ૨૭ આ ચપ્પુ ગોવિંદનો છે. ૨૮ આ ચાર મૂરઘીનાં ઇંડાં છે. ૨૯ ચીના પક્ષીના માળા ખાયછે. ૩૦ આ મારાં છોકરાં નથી, તે મારા છોકરાનાં છોકરાં છે. ૩૧ આ સીઢીનાં પગથિયાં ઊંચાં છે. ૩૨ આં મારા ભાઈઓની બાયડીઓ છે. ૩૩ સૂરજના તાપથી પાણી ગરમ થયું. ૩૪ પટેલની ઘોડીપર મેં સવારી કરી.

બોધપાઠ ૨૪.

બીજાં અનિયમિત ક્રિયાપદ તથા ૩ જી, ૪ થી, ૫ મી અને ૭ મી વિભક્તિ વિષે.

OTHER IRREGULAR VERBS AND THE INSTRUMENTAL, DATIVE, ABLATIVE AND LOCATIVE CASES.

૧૧૯) સામાન્યરૂપ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
વાસ આવવી to smell	smelt	smelt
બળવું, બાળવું to burn	burnt	burnt
કાંતવું to spin	span	spun
કૂદીને ચઢી બેસવું to spring [upon	sprang upon	sprung upon
ચોરવું to steal	stole	stolen
ચોંટવું, ચોંટાડવું to stick	stuck	stuck
ઓરવું to sow	sowed	sown
મારવું to strike	struck	struck
પરોવવું, પોરવવું to string	strung	strung
પ્રયત્ન કરવો to strive	strove	striven
સમ ખાવા to swear	swore	sworn
વિચારવું, જાણવું to think	thought	thought

૧૨૦) કર્મણીપ્રયોગે કર્તા ત્રીજી વિભક્તિમાં આવેછે, પણ અંગ્રેજીમાં કર્તરિપ્રયોગ થાયછે માટે કર્તા સદા પહેલી વિભક્તિમાં આવેછે એટલે તેને કશો પ્રત્યય લાગતો નથી. જેમકે, આ છોકરાએ આખો પાઠ વાંચ્યોછે This boy has read the whole of the lesson. (ખંડક ૧૧૩ મું જુઓ.)

પણ ઘણીખરી વેળાએ કરણને અર્થે ત્રીજી આવેછે, ત્યારે તો તેનો તરજુમો નામયોગી by કે with થી થાયછે, જેમકે, આ ચોપડી છરીએ કાપેલીછે. This book is cut with a knife.

૧૨૧) ચોથી વિભક્તિનો અર્થ સંપ્રદાન કહેવાયછે અને તેને ને પ્રત્યય લાગેછે. અંગ્રેજીમાં સંપ્રદાનનો નામયોગી to થાયછે, જેમકે, મોતીરામને તેણે રૂપિઓ આપ્યો He gave the rupee to Motiram.

૧૨૨) પાંચમીનો અર્થ અપાદાન અને તેનો પ્રત્યય થી, અંગ્રેજીમાં નામયોગી from.

પણ કરણને અર્થે પાંચમી આવી હોય તો તેનો તરજુમો by, with થાયછે.

૧૨૩) સાતમીનો અર્થ અધિકરણ અને તેના પ્રત્યય એ, માં, અંગ્રેજીમાં to, in, into.

૧૨૪) અંગ્રેજી નામયોગી (preposition) નામની પાછળ આવેછે, જેમકે, તે ઘેરથી નદીએ ગયો He went from the house to the river.

૧૨૫) **ઉદાહરણ.**

કાળીદાસે ચતુરભુજને રૂપિઓ આપ્યો અને ચતુરભુજે કાળીદાસને સોળ આના આપ્યા.	Kalidas gave a rupee to Chaturabhuj and C. gave sixteen annas to K.
મેં તમારા ચપ્પુએ (કે ચપ્પુથી) આ કલમ ઘડીછે	I made this pen with your knife.
અમદાવાદથી રાણીપુર ત્રણ ગાઉ ઉપર છે	Ranipur is three kos from (કે distant from) Ahmedabad.
હું બંગલે ગયો	I went to the bungalow
હું બંગલામાં ગયો	I went into the bungalow
હું બંગલામાં રહુંછું	I live in a bungalow

૧૨૬) અભ્યાસપાઠ ૩૦.

બત્તી a light, a candle
દીવેટ a wick
ધૂમાડો smoke
ચૂનો lime
ભઠ્ઠી a kiln (કિલ)
ચૂનારો a lime-burner
ચૂનો પકવવો to burn lime
પાવડો a shovel
રેંટિયો a spinning-wheel
પોણોશેર three-quarters of a pound
ચિત્તો a leopard
સાબર a deer
ચોર a thief
ચોરવું to steal
લૂંટારો a robber
લૂંટવું to rob
આળસુ lazy, idle
ઘરેણું jewelry
પછી (ક્રિયા વિ૦) afterwards
તો however, but
સિપાઈ the police
જાહેર ખબર, જાહેર ખબરનો કાગળ an advertisement
દીવાલ a wall
ગુમાસ્તો a clerk
લાઈ paste
નેતર a cane
ગાઉ a kos
છેટે distant
કીડીઉં a bead
સોય a needle
કદી નહિ never
લુચ્ચો a rogue, villain
આંબો a mango tree
આજ્ઞા a commandment

૧ બત્તીની દીવેટના ધૂમાડાની મને વાસ આવેછે. ૨ કાલે ચૂનાની ભઠ્ઠીની વાસ મને આવી. ૩ આ ચૂનાની ત્રણ ભઠ્ઠી છે. ૪ આ માણસ ચૂનારાનો ચાકર છે. ૫ ભઠ્ઠીમાં તે રોજ ચૂનો પકવેછે. ૬ કાલે તે આખો દિવસ ભઠ્ઠીમાં ચૂનો નાંખતો હતો. ૭ ગાડીએ ચૂનો લાવતો અને પાવડાએ ભઠ્ઠીમાં નાંખતો. ૮ આ ચૂનો સારી પઠે પાકેલોછે. ૫ ૯ મારી બાયડીની બહેન સારૂં કાંતેછે. ૧૦ મેં તેને રૂ કાંતવાને આપ્યું. ૧૧ તે રોજ રેંટિયાએ કાંતેછે. ૧૨ કાલે તેણીએ પોણોશેર રૂ કાંત્યું. ૧૩ આ મારી માનો રેંટિયો છે. ૧૪ ચિત્તો કૂદીને સાબર ઉપર ચઢી બેઠો. ૧૫ સાબરના ચાર પગ હું જોઉંછું. ૧૬ ચોર ચોરેછે અને લૂંટારો

લૂંટેછે. ૧૭ ગઈ રાતે ચોરોએ મારા બાપનું ઘર લૂંટયું અને મારી માનું ઘરેણું ચોર્યું. ૧૮ પછી તો સિપાઈએ ચોરોને પકડયા, પણ મારી માનું ઘરેણું તેમની પાસે નહોતું. ૧૯ આ જાહેરખબરનો કાગળ દીવાલને ચોંટેછે. ૨૦ આ દુકાનદારની જાહેરખબર છે. ૨૧ તેના ગુમાસ્તાએ લાઈથી તેને ચોંટાડી. ૨૨ શિક્ષકે આ આળસુ છોકરાને નેતરથી માર્યો. ૨૩ અમદાવાદથી ધોળકા બાર ગાઉ છેટે છે. ૨૪ મારી નાની બહેન ઘરમાં કીડીઆં પરોવેછે. ૨૫ તેણીએ કાલે શેર પરોવ્યાં. ૨૬ તે તેની નાની બહેનનાં કીડીઆં હતાં. ૨૭ પણ તેણીએ તેને આપ્યાં હતાં. ૨૮ તે સોયે પરોવેછે. ૨૯ આ માણસ કદી સમ ખાતો નથી. ૩૦ આ લુચ્ચાએ મારા ભાઈના આંબા કાપ્યા. ૩૧ તેણે આંબો કુહાડાએ કાપ્યો. ૩૨ શું તમે તમારા ખેતરમાં ઘઉં ઓર્યાછે? ૩૩ ઘડીઆળમાં ચાર વાગ્યા. ૩૪ ડાહ્યો છોકરો સુધરવાને પ્રયત્ન કરેછે. ૩૫ હું ઈશ્વરની આજ્ઞા પાળવાને પ્રયત્ન કરૂંછું. ૩૬ મેં એવું વિચાર્યુંછે. ૩૭ શું તમે અભ્યાસપાઠ પૂરો નથી કીધો? ૩૮ હું નદીએ ગયો, નદીમાં હોડી હતી અને હું હોડીપર ગયો અને તેમાં બેઠો.

બોધપાઠ ૨૫.

બીજાં અનિમિત ક્રિયાપદ તથા કર્મ અને સંપ્રદાનના ફેર વિષે.

OTHER IRREGULAR VERBS AND THE DIFFERENCE BETWEEN THE ACCUSATIVE AND DATIVE CASES.

૧૨૭) સામાન્યરૂપ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
ઝૂલવું, ઝૂલાવવું, હીંચકા ખાવા, હીંચકા નાંખવા to swing	swung	swung
વધવું to thrive	throve	thriven
પગ મૂકવો to tread	trod	trodden
વણવું to weave	wove	woven
લપેટવું to wind	wound	wound

સામાન્યરૂપ.		ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
સમજવું	to understand	understood	understood
માથે લેવું	to undertake	undertook	undertaken

૧૨૮) ગૂજરાતીમાં કોઈ વેળાએ બીજી વિભક્તિને બદલે, એટલે કર્મને અર્થે, ચોથી વિભક્તિ આવેછે, જેમકે, તેણે છોકરાને માર્યો. એવું બનેછે ત્યારે વિદ્યાર્થીએ સાવધ રહેવું જોઈએ અને ભૂલ ખાઇને અંગ્રેજીમાં નામયોગી to ન લગાડવો. "ને" પ્રત્યય લાગ્યો હોય ત્યારે વિચાર કરવો જોઈએ કે કર્મને અર્થે કે સંપ્રદાનને અર્થે આવ્યોછે; જો કર્મને અર્થે હોય તો અંગ્રેજીમાં કશું જોઈતું નથી, અને સંપ્રદાનને અર્થે હોય તો નામયોગી to લગાડવો જોઈએ, જેમકે આ છોડી પોતાના ભાઇને ચાહેછે (આમાં ભાઇને કર્મ છે, માટે) This girl loves her brother. આ છોડી પોતાના ભાઇને ચોપડી આપેછે (આમાં ભાઇને સંપ્રદાનને અર્થે છે, માટે) This girl gives a book to her brother.

૧૨૯) કોઈ વખતે એવું બનેછે કે ગૂજરાતી ક્રિયાપદ સાથે કર્મ તથા સંપ્રદાન બેઉ આવેછે, પણ અંગ્રેજીમાં કર્મ જતું રહેછે અને સંપ્રદાન તે કર્મ બનેછે, જેમકે, ઘોડાએ મને લાત મારી A horse kicked me.

૧૩૦) **અભ્યાસપાઠ ૩૧.**

વડ a banyan tree	લાત મારવી to kick
જટા pendent roots	વસંતઋતુ the spring
વછેરૂં a foal	ખેડવું to till
વછેરો a colt	બાયડી a wife
વછેરી a filly	માછલું a fish
કોઈ નહિ none, none at all	વાંસફોડો a bamboo-worker
કંઈ નહિ nothing, nothing at all	કુંભાર a potter
પગની આંગળી a toe	હાંલ્લું an earthen vessel

હમણા just, now

તેથી so that

કાંટો a thorn

દુઃખવું, દરદ થવું to be painful

સાડાત્રણ three and a half

આખું a whole

પેદા કરવું to create

હાડકું a bone

જોરાવર strong

ચાક a wheel

પગ a foot, a leg

વણકર a weaver

ધા a wound (વુંડ)

લપેટવું wound (વૌંડ)

માદરપાટ calico

સારૂં થવું to get better

છોડી a girl, a daughter.

૧ પેલા વડની જટા પવનમાં ઝૂલેછે. ૨ પોણો કલાક મેં હીંચકા ખાધા. ૩ તમારો વછેરો મારી પાસે (જ્યારે) હતો ત્યારે તે બહુ વધ્યો. ૪ પણ પછી (since) તે કંઈ વધ્યો નથી. ૫ મારા પગની આંગળી પર તેણે પગ મેલ્યો. ૬ હમણા મારા પગમાં કાંટો વાગ્યોછે અને તેથી મારા પગમાં બહુ દરદ થાયછે. ૭ હું આવ્યો ત્યારે બધા વણતા હતા. ૮ સાડાત્રણ દિવસમાં તેણે આખું થાન વણ્યુંછે. ૯ ઘડીઆળને મેં કૂંચી નથી આપી. ૧૦ હું રોજ મારી ઘડીઆળને કૂંચી આપુંછું. ૧૧ શું તમે સમજ્યાછો? ૧૨ હું મારો પાઠ સમજ્યો. ૧૩ હું તે (it) માથે લઉંછું. ૧૪ તેણે ત્રણ પાઠ લખવાનું (to write) માથે લીધું. ૧૫ શું તમે મારૂં કહેવું (me) સમજ્યાછો? ૧૬ ઇશ્વરે જગત પેદા કીધું. ૧૭ કૂતરાએ હાડકું ખાધું. ૧૮ કૂતરાને મેં હાડકું નાંખ્યું. ૧૯ ઘોડાએ કૂતરાને લાત મારી. ૨૦ વસંતઋતુમાં ખેડુત ખેતર ખેડેછે. ૨૧ ચૂનારાએ બે રૂપિઆ માગ્યા, પણ મેં તેની બાયડીને પૈસા આપ્યા. ૨૨ ઈંડાં તમે ક્યાં મૂક્યાં? ૨૩ મગર માછલાંને ખાયછે. ૨૪ વાંસફોડાએ કુહાડી ભાગી નાંખી. ૨૫ કુંભાર હાંલ્લાં બનાવેછે. ૨૬ આ નાના છોકરાએ પોતાની ટોપી બાળીછે. ૨૭ આ ખેડુત બાજરી ઓરેછે. ૨૮ ગયે વરસે તેણે જુવાર ઓરી હતી. ૨૯ હમણા તે ઓરી રહેશે. ૩૦ હું ઓરી રહીશ. ૩૧ આ ચોરે મારી ઘડીઆળ ચોરી. ૩૨ સારૂં લખવાને

પ્રયત્ન કરો. ૩૩ તેણે જાણ્યું કે હું માંદો હતો. ૩૪ તેણે કહ્યું કે તે ૨૦
માંદી હતી. ૩૫ આ નિશાળીઓ ઘણો આળસુ છે, તેથી પાઠ કરતો
નથી. ૩૬ હું આવ્યો ત્યારે વાંસફોડો ટોપલા બનાવતો, અને કુંભાર
હાંલ્લાં બનાવતો હતો. ૩૭ તે કુંભારના ત્રણ છોકરા ચાક પર રોજ
હાંલ્લાં બનાવેછે. ૩૮ સૂતારે પોતાના છોકરાને માથે (round) પાઘડી
લપેટી. ૩૯ તમારા પગપર મેં પગ મેલ્યો, તે માફ કરો (I beg ૨૫
your pardon, I...). ૪૦ પેલા ગરીબ વણકરનો પગ ભાગ્યો.
૪૧ આ સિપાઇના પગમાં મોટો ઘા હતો. ૪૨ તેના પગપર વૈદરાજે
સાડાત્રણ વાર (of) માદરપાટ લપેટચો. ૪૩ તેનો પગ સારો થયો.
૪૪ હમણા તે ચાલી શકેછે. ૪૫ શિક્ષકે આ નઠારા છોકરાને કાલે
માર્યો (હતો). ૪૬ શિક્ષક બધાં છોકરાંને ચાહેછે, અને બધાં છોકરાં ૩૨
તેને ચાહેછે. ૪૭ મેં મારા ભાઈને મારી ચોપડી આપી, કેમકે હું મારા
ભાઈને ચાહુંછું. ૪૮ આ બાઈ પોતાની બે છોડીને વખાણેછે. ૩૨

બોધ

૧૩૧) સહાયકારક ક્રિયાપદનાં રૂપાખ્યાન

	To have પાસે હોવું.	To be હોવું, થવું.	To do કરવું.
સામાન્ય રૂપ ...	To have	To be	To do
વર્ત્તમાન કૃદંત ...	having	being	doing
ભૂત કૃદંત	had	been	done
વર્ત્તમાનકાળ...	I have	I am	I do
	thou hast	thou art	thou dost
	he has	he is	he does
	we have	we are	we do
	you have	you are	you do
	they have	they are	they do
ભૂતકાળ	I had	I was	I did
	thou hadst	thou wert	thou didst
	he had	he was	he did
	we had	we were	we did
	you had	you were	you did
	they had	they were	they did

To have, to be તથા to do એ સહાયકારક

Shall, will, may તથા can એ ફક્ત

૧૩૨) અભ્યાસ

ઉપલા નમૂના પ્રમાણે

પાઠ ૨૬.

TABLE OF THE AUXILIARY VERBS.

Shall ઇશ, શું.	Will. શે, શો.	May. રજા છે.	Can. હું શકુંછું.
નથી.	નથી.	નથી.	નથી.
....	....	....	....
....	....	....	....
I shall	I will	I may	I can
thou shalt	thou wilt	thou mayest	thou canst
he shall	he will	he may	he can
we shall	we will	we may	we can
you shall	you will	you may	you can
they shall	they will	they may	they can
I should	I would	I might	I could
thou shouldst	thou wouldst	thou mightest	thou couldst
he should	he would	he might	he could
we should	we would	we might	we could
you should	you would	you might	you could
they should	they would	they might	they could

ક્રિયાપદ છે, અને મૂળ ક્રિયાપદ પણ છે.
સહાયકારક છે. તેઓનાં સઘળાં રૂપ નથી.

પાઠ ૩૨.

કોષ્ટક બનાવવું.

બોધ

૧૩૩) To work ક્રિયાપદનું રૂપાખ્યાન.

	સાદું રૂપ.	ચાલુ રૂપ.
સામાન્ય રૂપ	To work	To be working
વર્ત્તમાન કૃદંત	working	working
ભૂતકૃદંત	worked	having been working
નિશ્ચયાર્થવર્ત્તમાનકાળ	I work	I am working
ભૂતકાળ	I worked	I was working
ભવિષ્યકાળ	I shall work	I shall be working
પૂર્ણ વર્ત્તમાનકાળ ...	I have worked	I have been working
પૂર્વ ભૂતકાળ.........	I had worked	I had been working
પૂર્વ ભવિષ્યકાળ......	I shall have worked	I shall have been working

૧૩૪) **અભ્યાસ**

ઉપલા જેવું To Love

પાઠ ૨૭.

PARADIGM OF THE VERB TO WORK.

ભાર ૩૫.	પ્રશ્નાર્થે.	નિષેધાર્થે.	સહ્યભેદ.
		Not to work	To be worked
		not working	being worked
		not worked	having been worked
I do work	Do I work ?	I do not work	I am worked
I did work	Did I work	I did not work	I was worked
	Shall I work ?	I shall not work	I shall be worked
	Have I worked ?	I have not worked	I have been worked
	Had I worked ?	I had not worked	I had been worked
	Shall I have worked ?	I shall not have worked	I shall have been worked

પાઠ ૩૩.

નું કોષ્ટક બનાવો.

બોધપાઠ ૨૮.

૧૩૫) To Praise નાં નિશ્ચયાર્થ તથા આજ્ઞાર્થનાં રૂપ, પુરૂષ સહિત.

FULL CONJUGATION OF THE INDICATIVE AND IMPERATIVE MOODS OF THE VERB TO PRAISE.

કૃદંત.	નિશ્ચયાર્થ.		આજ્ઞાર્થ.
સામાન્ય રૂપ To praise વર્તમાનકૃદંત. Praising	વર્તમાન કાળ...	I praise thou praisest he praises we praise you praise they praise	Let me praise praise let him praise let us praise praise let them praise
ભૂતકૃદંત Praised	ભૂતકાળ	I praised thou praisedst he praised we praised you praised they praised	
	ભવિષ્ય કાળ...	I shall praise thou wilt praise he will praise we shall praise you will praise they will praise	
	પૂર્ણ વર્તમાન કાળ...	I have praised thou hast praised he has praised we have praised you have praised they have praised	
	પૂર્વ ભૂતકાળ	I had praised thou hadst praised he had praised we had praised you had praised they had praised	
	પૂર્વ ભવિષ્ય કાળ	I shall have praised thou wilt have praised he will have praised we shall have praised you will have praised they will have praised	

૧૩૬) **અભ્યાસપાઠ ૩૪.**

To Pray નું કોષ્ટક ઉપલા જેવું બનાવવું.

બોધપાઠ ૨૯.

૧૩૭) વિશેષણનાં અપેક્ષ્ય રૂપ.

THE COMPARISON OF ADJECTIVES.

૧. આ મોટું ઘર છે.

૨. આથી પેલું ઘર મોટું છે.

૩. મારા બાપનું ઘર સૌથી મોટું છે.

એવી રીતે ગૂજરાતીમાં વિશેષણનું રૂપાંતર કીધા વગર મુકાબલો કરેછે, પણ અંગ્રેજીમાં ઉપલાં વાક્યોનો તરજુમો એવો થાય કે;—

૧. This is a big house

૨. That house is bigger* than this

૩ My father's house is the biggest* of all

૧૩૮) તેનો એવો નિયમ છે કે એક વર્ગના બે પદાર્થનો મુકાબલો હોય, તો er પ્રત્યય લગાડવો, અને તેજ વર્ગના બીજા બધા સાથે મુકાબલો હોય તો est લગાડવો.

૧૩૯) વિશેષણનો અંત્યાક્ષર e હોય તો એક e ઉડી જાયછે, જેમકે, wise ડાહ્યો, wiser બીજા કોઈથી ડાહ્યો, wisest સૌ કરતાં ડાહ્યો.

૧૪૦) વિશેષણ લાંબો શબ્દ હોય તો er પ્રત્યય નથી લગાડતા, પણ ક્રિયાવિશેષણ more (વધારે) વાપરેછે, જેમકે beautiful (સુંદર), more beautiful વધારે સુંદર. તેમ est ને બદલે most, જેમકે, most beautiful સર્વેથી સુંદર, અથવા બહુજ સુંદર.

---

* બારમા ખંડક હેઠળની ટીકા જુઓ તેમાં gg નો ખુલાસો મળશે.

૧૪૧) ઉદાહરણ.

ગામમાં આ માણસ સૌથી ઉદ્યોગી છે.	This is the most industrious man in the village.
બધા નિશાળીઆમાં તે સૌથી આળસુ છે.	He is the most idle of all the scholars.
અગાઉ કરતાં તે હાલ ખબરદાર છે.	He is more careful now than he was before.

૧૪૨) અભ્યાસપાઠ ૩૫.

ધાતુ a metal
ભારે heavy
સીસું lead
હઠીલું stubborn
મીઠું sweet
ચોખા rice
સોંઘું cheap
કઠોળ pulse
અનાજ grain
જુવાર *jowar*
વહાલું લાગે એવું amiable
બૂઠું blunt
છરો a cleaver
સૂડી a nut-cracker
કાતર scissors, a pair of s.
ધારવાળું sharp
હાથી an elephant
કામનું useful
લીલું green

સીદી લોક negroes
કાળું black, dark
દસ્કત writing, hand-writing
ફાટેલું, torn, ફાટુંટૂટું ragged
ઉંઘણશી a sleepy-head
ઘરડું old
દુ:ખી unhappy
આઘું distant
ચંદ્ર the moon
બોરડી a *bore* tree
બાવળનું ઝાડ a *babul* tree
સાધારણ common
લાકડું wood
ડુંગર a hill
પહાડ a mountain
બાવળનું લાકડું the wood of the *babul*

૧ લોઢું ભારે ધાતુ છે, પણ સીસું તે કરતાં ભારે છે. ૨ આ હઠીલો છોકરો છે, પણ તેનો ભાઈ તેના કરતાં હઠીલો છે. ૩ આ સૌથી ગળી ખાંડ છે. ૪ તે બહુ ડાહી છોડી છે, પણ તેની બહેન તેકરતાં હુશિયાર છે.

૫ આ ચોખા સોંઘા છે. ૬ અમારા ગામ કરતાં આ ગામમાં કઠોળ સોંઘું છે. ૭ આ અનાજ કરતાં જુવાર સોંઘી છે. ૮ હાલ કરતાં આઠ મહિના ઉપર આ માણસનો છોકરો વહાલો લાગે એવો હતો. ૯ આ છરી બૂઠી છે, પણ છરીથી પેલો ચપ્પુ બૂઠો છે, અને સૌથી બૂઠો આ છરો છે. ૧૦ આ સૂડી કરતાં તે કાતર ધારવાળી છે. ૧૧ હાથી કરતાં ગાય કામનું પ્રાણી છે. ૧૨ દશ ગાય કરતાં હાથી મોટો છે. ૧૩ ઘાસ સૌ કરતાં (than anything else*) લીલું છે. ૧૪ સૌ માણસ કરતાં સીદી લોક કાળા છે. ૧૫ બીજા માણસ કરતાં સીદી લોક કાળા છે. ૧૬ તમારા દસ્કત કરતાં રામભાઈના સારા છે. ૧૭ નિશાળના બધા છોકરા કરતાં જમીયતરામના દસ્કત સારા છે. ૧૮ તમારાં લૂગડાં ઘણાં ફાટેલાં છે. ૧૯ આજ હવા બહુ ગરમ છે. ૨૦ કાલ કરતાં આજ હવા બહુ ગરમ છે. ૨૧ તે મોટો ઊંઘણશી છે. ૨૨ આ માણસ ઘરડો છે, પણ તેનો ભાઈ તેના કરતાં ઘરડો છે. ૨૩ ગામનાં બધા માણસ કરતાં આ ઘરડો છે. ૨૪ બધા નિશાળીઆ કરતાં તે હુશિયાર હતો. ૨૫ આજ કરતાં કાલે તે દુ:ખી થશે. ૨૬ ચંદ્ર કરતાં સૂરજ મોટો ને આઘો છે. ૨૭ ગૂજરાતી કરતાં મરાઠી અઘરૂં છે. ૨૮ બોરડી કરતાં બાવળનું ઝાડ ઊંચું છે. ૨૯ બધાં સાધારણ લાકડાં કરતાં બાવળનું લાકડું કઠણ છે. ૩૦ ડુંગર કરતાં પહાડ ઊંચો છે.

બોધપાઠ ૩૦.

અનિયમિત અપેક્ષ્ય રૂપ.

ADJECTIVES IRREGULARLY COMPARED.

૧૪૩) થોડાંક વિશેષણનાં અપેક્ષ્ય રૂપ નિયમ પ્રમાણે થતાં નથી.

સાદું રૂપ. Positive Degree.	અન્યસાપેક્ષ્ય રૂપ. Comparative Degree.	સર્વસાપેક્ષ્ય રૂપ. Superlative Degree.
સારૂં Good	better	best
ખરાબ Bad	worse	worst

---

* આમાં બેનો મુકાબલો છે, એટલે anything else અને grass તે બે ચીજનો.

સાદું રૂપ.	અન્યસાપેક્ષ રૂપ.	સર્વસાપેક્ષ રૂપ.
નાનું, થોડું Little	less	least
ઘણું Much, ઘણા Many	more	most

૧૪૪) નિયમિત વિશેષણના દાખલા.

મોટું Large	larger	largest
ધોળું White	whiter	whitest
જાડું Fat	fatter	fattest
લાલ Red	redder	reddest
સૂકું Dry	drier*	driest
રૂડું, દેખાવડું Pretty	prettier	prettiest
પ્રમાણિક Honest	more honest	most honest

ચતુર Intelligent, more intelligent, most intelligent.

૧૪૫) અભ્યાસપાઠ ૩૬.

થાન a web
ભારે કીમતની expensive
અગાઉ before, formerly
બરફ snow
બદશિકલ ugly
દોલતવાન rich, opulent
પાડોશી a neighbour
હુશિયાર clever
દેખાવું to appear
ઠીંગણું short, low
આમલી a tamarind
ખાટું sour, acid
કાળું ભૂરીઉં brown
ચા tea

૧ પેલા થાન કરતાં આ થાન સૂકું છે. ૨ પણ આ થાન કરતાં પેલું કીમતમાં ભારે છે. ૩ તેનો એક પગ બીજા કરતાં મોટો છે. ૪ આ સૌથી સારો દિવસ છે. ૫ તમારા (yours) કરતાં આ ધારવાળો ચપ્પુ છે. ૬

---

* દશમું ખંડક જુઓ.

અગાઉ મારો ચપ્પુ વધારે ધારવાળો હતો. ૭ બરફ દૂધ કરતાં ધોળું છે. ૮ ઇંગ્લાંડમાં બરફના વરસાદ વરસેછે. ૯ સૂરત કરતાં અમદાવાદથી ભરૂચ આઘું છે. ૧૦ તેનો ચહેરો ઘણો બદશિકલ હતો, પણ તેની ચાલ સારી હતી. ૧૧ પોતાના બાપ કરતાં તે મોટો માણસ થશે. ૧૨ ત્રણ ભાઈમાં ગુલાબચંદ મોટો છે. ૧૩ તેના ભાઈના કરતાં મારા નિમાળા લાંબા છે. ૧૪ ગામમાં સૌના કરતાં તે દોલતવાન છે. ૧૫ શું તમે તમારા પાડોશી કરતાં ડાહ્યા છો? ૧૬ તે સૌથી નાનો છોકરો સૌથી હુશિયાર થશે. ૧૭ તમારા સોબતી કરતાં તમે મને ખરાબ દેખાઓછો. ૧૮ તે બહેનોમાંની એક બીજીથી ઠાંગણી છે. ૧૯ સૂતારના છોકરા કરતાં માળીના છોકરા મોટા છે. ૨૦ કેરી કરતાં આમલી ખાટી છે. ૨૧ (કાળો) ભૂરીઓ બળદ કાળા કરતાં જાડો થશે. ૨૨ તે તેના નાના ભાઈ કરતાં ખરાબ હતો. ૨૩ તમારા કરતાં ઘેલાભાઈ સારો કાગળ લખેછે. ૨૪ સૌથી ભોળાનાથ સારો લખેછે. ૨૫ આ પાટિયું પેલા કરતાં નાનું છે. ૨૬ તમારા કરતાં મારી પાસે ઘણા રૂપિઆ છે. ૨૭ પણ આ વાણિઆપાસે સૌ કરતાં ઘણા રૂપિઆ છે. ૨૮ મારી ચા તમારા કરતાં મીઠી છે. ૨૯ યૂરોપની નદી કરતાં અમેરિકાની મોટી છે. ૩૦ મારી લાકડી કરતાં મહેતાજીની નેતર પાતળી છે. ૩૧ આ બળદ સૌથી નાનો છે. ૩૨ આ છોકરો ચાલાક છે અને તેનો ભાઈ વધારે ચાલાક છે; પણ તેનો બાપ (ત્રણમાં) સૌથી ચાલાક છે.

બોધપાઠ ૩૧.

પુરૂષવાચક સર્વનામ વિષે.

THE PERSONAL PRONOUNS.

૧૪૬) ગૂજરાતીમાં હું, તું, તે, એ સામાન્ય જાતિ છે, અંગ્રેજીમાં પણ I (હું) તથા Thou (તું), સામાન્ય જાતિ છે, પરંતુ ત્રીજે પુરૂષે ત્રણ જાતિને સારૂ ત્રણ જુદાં જુદાં સર્વનામ થાયછે.

નરજાતિ સારૂ, He, નારી સારૂ She, અને નાન્યતર સારૂ It. પણ અનેકવચને તેઓનું એકજ રૂપ છે અને તે They છે.

નામની વિભક્તિ પ્રમાણે સર્વનામની વિભક્તિ થતી નથી, માટે તે બતાવવી જોઈએ.

૧૪૭) પુરૂષવાચક સર્વનામનું કોષ્ટક.

		કર્તા. Nominative.		સંબંધ. Possessive.			કર્મ. Objective.	
૧ લો પુરૂષ.	એકવચન.	હું	I	મારૂં	my,	mine.	મને	me
	અનેકવચન.	અમે	We	અમારૂં	our,	ours	અમને	us
૨ જો પુરૂષ.	એકવચન.	તું	Thou	તારૂં	thy,	thine	તને	thee
	અનેકવચન	તમે	You	તમારૂં	your,	yours	તમને	you
૩ જો પુરૂષ.	એકવચન.	તે	He	તેનું	his		તેને	him
	,, નારી	તે	She	તેનું	her,	hers	તેને	her
	,, નાન્ય.	તે	It	તેનું	its		તેને	it
	અનેક. સામાન્ય	તેઓ	They	તેઓનું	their,	theirs	તેઓને	them

૧૪૮) સંબંધાર્થમાં એ રૂપ આવેછે. તેનો નિયમ એવો છે, કે નામ જોડે હોય તો પહેલું રૂપ વાપરવું. જેમકે, My book, their horses, અને નામ જોડે ન હોય તો બીજું રૂપ વાપરવું, જેમકે, This book is mine, The horses are theirs.

૧૪૯) પોતાનું એ સર્વનામ આવેછે, ત્યારે તેની જાતિ, પુરૂષ તથા વચનનો વિચાર કરવો જોઈએ અને એ પ્રમાણે my, your, his, their વગેરેથી તેનો તરજુમો કરવો. જેમકે, મેં પોતાની આંગળી કાપીછે I have cut my finger. તેણીએ પોતાની ચોપડી ફાડીછે She has torn her book.

૧૫૦) અભ્યાસપાઠ ૩૭.

વાત કરવી to talk (to, with) જોવું to look at
પિતરાઈ ભાઈ a cousin ભીંજાવવું to wet
પૂલ a bridge હવે તો but now, now however

માટે so, therefore	રક્ષણ કરવું to take care of
શું what?	પૈડું a wheel
મા not	બાઈ a lady, a gentlewoman
સાહી કલમ pen and ink	હા yes
પીટર Peter (નામ છે)	ભોંય (કોટડીની) a floor
વડો, મોટો elder	ભૂશી નાંખવું to rub out
દાબડી a small box	લાવી આપવું to bring to, to fetch

૧ હું મારાં ભાઈ બહેનોને ચાહુંછું અને તેઓ મને ચાહેછે. ૨ મને એક કેરી આપો. ૩ તેની પાસે (to) જાઓ અને તેની સાથે વાત કરો. ૪ આ મારી મા છે, પણ તું તેની સાથે વાત કરતી નથી. ૫ તમારા પિતરાઈ ભાઈ સાથે ખેતરમાં જાઓ ને રમો. ૬ તે મારી મા હતી, મેં તેને પૂલ ઉપર જોઈ. ૭ આ મારી મા છે તેની પાસે જાઓ ને તેની સાથે વાત કરો. ૮ આ ખડિયો મારો છે કે તમારો? ૯ તે મારો છે માટે મને આપો. ૧૦ આ માખી છે તેને મારો મા. ૧૧ આ પીટરની સાહી કલમ છે તે તેને આપજો. ૧૨ તું અમને દેખતો નથી, પણ અમે તને જોઈએ છઈએ. ૧૩ આપણે ઈશ્વરને જોતા નથી, પણ ઈશ્વર આપણને જુએછે. ૧૪ મારો બાપ મારા કરતાં મારા વડા ભાઈને ચાહેછે. ૧૫ આ પેટી અમારી નથી, તે મારા ભાઈની છે. ૧૬ મારી નાની બહેને પોતાની દાબડી ભાગી નાંખી. ૧૭ આ માખી છે તે જુઓ. ૧૮ આ માખી છે તેની પાંખ જુઓ. ૧૯ તે પાણીમાં પડી અને તેની પાંખ ભીંજાઈ. ૨૦ હવે તો તે હવામાં પોતાની પાંખ સૂકાવી નાંખશે. ૨૧ જુઓ એટલામાં તેની પાંખ સૂકાઈ ગઈ. ૨૨ તમારૂં રક્ષણ ઈશ્વર કરેછે, તમે મેળે તમારૂં રક્ષણ કરી શકવાના નહિ. ૨૩ હું તેઓને ઓળખુંછું. ૨૪ આ તેઓની ગાડી છે અને તેનું પૈડું ભાગી ગયેલું છે. ૨૫ આ બાઈને હું ઓળખુંછું તેનો છોકરો અમારી સાથે નિશાળે ભણેછે. ૨૬ શું આ ચપ્પુ તારો છે? ૨૭ હા તે મારો છે, તારો નથી. ૨૮ મારી ટોપી કોટડીમાં ભોંયપર પડીછે, તે મને લાવી આપો. ૨૯ આ છોકરાએ પોતાના અક્ષર ભૂશી નાંખ્યાછે. ૩૦ તેની બહેને પોતાની ચોપડી ખોઈછે.

બોધપાઠ ૩૨.

કોણ તથા જે ઇત્યાદિનો તરજુમો.

THE RENDERING OF કોણ, જે, &c.

૧૫૧) કોણ ?=Who ? જેમકે, કોણ એવું કહેછે Who says so ?

કર્તા.	**સંબંધ.**	**કર્મ.**
કોણ Who	કોનું Whose	કોને Whom

૧૫૨) તત્પદાપેક્ષક જેનો તરજુમો પણ Who થી થાયછે. ઉદાહરણ ઉપરથી તેનો ફેર ઠીક માલૂમ પડશે.

૧૫૩) Who ? (કોણ), Which ? (કયો, કઈ, કયું), What ? (કયો, કઈ, કયું તથા શું) When ? (ક્યારે), Where ? (ક્યાં), Why ? (શા સારૂ), How ? (કેમ, કઇ રીતે); એ બધા પ્રશ્નાર્થ છે અને વાક્યના આરંભમાંજ આવેછે.

૧૫૪) **ઉદાહરણ.**

કોણ બોલેછે?	Who is speaking ?
આ કોની ચોપડી છે ?	Whose is this book ?
તેં કોને માર્યો ?	Whom did you strike ?
જે છોકરા આવ્યા તે.	The boys who came.
જે છોકરા તમે લાવ્યા તે.	The boys whom you brought.
આપણી નિશાળે (જે) શીખવેછે તે શિક્ષક.	The teacher who teaches in our school.
હર કોઈ જે પરમેશ્વરને ચાહેછે તે સુખી રહેશે.	Every one who loves God will be happy.
જે છોકરાએ સાહીથી પોતાની ચોપડી ખરડી નાંખી તે પેલો રહ્યો.	There is the boy who blotted his book.
તમે કઈ રીતે એવા સારા અક્ષર કાઢોછો ?	How do you write so well ?

કયો છોકરો ?	What boy ?
કઈ ચોપડી ખરડી ?	Which book did he blot ?
તમે શા સારૂ ગયા ?	Why did you go ?

૧૫૫) અભ્યાસપાઠ ૩૮.

કોઈની વાત કરવી to talk of, to speak of	દુઃખી હોવું. દુઃખ ભોગવવું to suffer
	વાસ્તે for
હોલો a dove	ભરતનું કામ embroidery
દુરસ્ત કરવું, સમારવું to mend	ચિત્ર a picture
આ રહ્યું here is	શેઠ Shet, Mr.
વખાણવું to praise	માનવું to obey.

૧ જે માણસ આવ્યાં તે ક્યાં ગયાં? ૨ કોણ આવ્યાં હતાં ? ૩ તમે કોની વાત કરોછો? ૪ જે છોડી હોલો લાવી તે બહુ દેખાવડી હતી. ૫ કઈ છોડી હોલો લાવી? ૬ જે હોલો લાવી તે પણ દેખાવડી હતી. ૭ જે સૂતારે મેજ સમારી તે આ. ૮ જે છોકરાએ ચોપડી ફાડી તે આ રહ્યો. ૯ જે બાઈની દીકરી માંદી છે તે બહુ દુઃખી છે. ૧૦ જે માણસનો ઘોડો તમે વેચાતો રાખ્યો તે મરી ગયો. ૧૧ મારી જે બહેન માંદી છે તે પોતાના વૈદને વખાણેછે. ૧૨ જે માણસ વાડીમાં કામ કરેછે તે આ. ૧૩ કયાં માણસ વાડીમાં કામ કરેછે? ૧૪ તે છોકરીએ જે કામ પૂરૂં કર્યું તે સુંદર છે. ૧૫ તે છોકરીએ પોતાની મા વાસ્તે થોડું-એક ભર્યું છે. ૧૬ જે ચિત્ર નસરવાનજી શેઠ પાસે તમે લીધું તે કયાં છે? ૧૭ જે કૂતરાં તમને ભસ્યાં તે મારા ભાઈનાં નહોતાં. ૧૮ તમે શું કહોછો? ૧૯ કયાં કૂતરાં તમને ભસ્યાં? ૨૦ જે છોકરાનાં વખાણ તમે કર્યાં તે મારો દીકરો છે. ૨૧ તમે શા ઉપરથી જાણોછો? ૨૨ તું ક્યારે મુંબઈ જશે? ૨૩ કયું સારૂં છે, આ કે આ? ૨૪ કાલે મેં વેચાતું લીધું તે આજ મેં વેચાતું લીધું તે કરતાં સસ્તું હતું. ૨૫ તમારો કયો ડગલો નવો છે? ૨૬ કોણ છે? ૨૭ મારો ભાઈ છે. ૨૮ કયો છોકરો સૌથી નાનો છે? ૨૯ આ જોડો કોનો છે? ૩૦ પેલાં કોનાં છોકરાં છે? ૩૧ હું કેમ જાણું? ૩૨ કયો છોકરો સારો છે? ૩૩ શા સારૂ મારૂં માનતા નથી?

બોધપાઠ ૩૩.

Who (જે), Which (જે),That (જે), તથા What (જે,તે) વિષે.

THE RELATIVE PRONOUNS.

૧૫૬) Who પુરૂષવાચક સર્વનામ છે તેથી જનાવર તથા પદાર્થ જણાવવા સારૂ એક બીજું સર્વનામ Which કામમાં આવેછે. જેમકે, જે ઘોડો તમારી પાસે છે The horse which you have. Which ની સંબંધાર્થ વિભક્તિ Whose પણ થાયછે.

૧૫૭) Which ને બદલે that ચાલે, The horse that you have. Who ને બદલે પણ That આવે, જેમકે, જે છોકરો રોજ નિશાળે આવેછે, The boy who (અથવા that) comes to school every day.

૧૫૮) What નાન્યતર જાતિનું છે અને તેનું રૂપાંતર થતું નથી. What ના બે અર્થ થાયછે. તે પ્રશ્નાર્થ સર્વનામ છે ત્યારે તેનો અર્થ "શું" થાયછે, જેમકે, તમે શું કહોછો ? What do you say ? વળી "જે તે" (that which) ની બરોબર છે; જેમકે, તમે જે બોલોછો તે હું સાંભળુંછું. I hear what (=that which) you say.

૧૫૯) **અભ્યાસપાઠ ૩૯.**

હેઠળ beneath, under
પાસે beside [wrecked
(વહાણ) ભાગવું to be ship-
પહેલાં before
ફળ, મેવો fruit
અનનાસ a pine-apple
લેવું, રાખવું, વેચાતું લેવું to buy,
  to purchase
સિપાઈ a policeman
નોતરેલું invited
ભાવવું to please
મને ભાવેછે I like the taste
ખાણું dinner
એટલું so much
બનાવવાનો going to prepare
તેનું શું કરવું what to do with [it
ઊનાળો the summer
શકવું to be able, can
પાંચમું fifth
ફળનું ઝાડ a fruit-tree

ડોસો an old man | વાડો a compound
કહેવાનો going to say | ઊગવું to grow

૧ જે બાયડી ઝાડ હેઠળ બેઠી હતી તે. ૨ જે કૂતરો બાયડી પાસે (બેશીને) રોટલો ખાયછે તે. ૩ જે કૂતરો રોટલો ખાતો હતો તે. ૪ તમે કહ્યું તે હું સમજ્યો. ૫ જે વહાણ ગયે વરસે ભાગી ગયું હતું તે મેં જોયું. ૬ વહાણ ભાગી ગયા પહેલાં મેં જોયું હતું. ૭ મારી જે ચોપડી ખોવાઈ હતી તે મને જડીછે. ૮ આજ સવારે તમે ફળ વેચાતું લીધું હતું તે આ કે? ૯ મેં અનનાસ લીધું તે આ રહ્યું. ૧૦ મેં તમને મોકલ્યું તે તમને પહોંચ્યું? ૧૧ જે કલમથી તમે લખતા હતા તે હાલ મારી પાસે છે. ૧૨ કાલે તમે નિશાળે મોડા આવ્યા હતા. ૧૩ જે છોકરો રોજ મોડો આવેછે તે આ રહ્યો. ૧૪ જે કૂતરો તમારા ભાઈની પાસે છે, તે મારા કાકાનો હતો. ૧૫ જે દરજી તમારાં લૂગડાં શીવેછે, તે ઘણોજ ગરીબ છે. ૧૬ જે શબ્દ તમે કહેવા ઇચ્છતા હતા તે મેં લખ્યોછે. ૧૭ તમારા જે પૈસા ખોવાયાછે, તે એક સિપાઇને જડ્યાછે. ૧૮ કયા સિપાઇને જડ્યાછે? ૧૯ તેણે શું કહ્યું હતું? ૨૦ તેણે શું કહ્યું તે હું જાણતો નથી. ૨૧ કોને ઘેર તમે નોતરાએલાછો? ૨૨ ડોસા પાસેથી જે મેવો મેં લીધો તે ખાટો છે. ૨૩ જે ખાનું તમે આટલું બધું ચહાઓછો, તે આજ તમારે સારૂ મેં રાંધ્યુંછે. ૨૪ તમને શું ભાવેછે? ૨૫ જે તમે બનાવવાનાછો તે હું જાણુંછું. ૨૬ જે તમે કહેવાના હતા તે હું જાણુંછું. ૨૭ પાંચમી ચોપડીનું તમે શું કર્યું? ૨૮ ઊનાળામાં તમે ક્યાં જાઓછો? ૨૯ તમે જે લખ્યુંછે તે હું વાંચી નથી શકતો. ૩૦ જે ઝાડ મારા બાપના વાડામાં છે, તે બધાં ફળઝાડ છે. ૩૧ તમે શા સારૂ ગુસ્સે થાઓછો? ૩૨ ઝાડ કેમ ઊગે?

બોધપાઠ ૩૪.

ક્રિયાવિશેષણ વિષે.

ADVERBS.

૧૬૦) ગુણવિશેષણમાં ly પ્રત્યય ઉમેર્યાથી ક્રિયાવિશેષણ સાધિત થાયછે, જેમકે, wise wisely, wicked wickedly, weak weakly.

પણ કેટલાંક વિશેષણને મૂળથી ly હોયછે, તેથી તેઓને છેડે ly હોયછે પણ તેઓ ક્રિયાવિશેષણ નથી, જેમકે, holy, lovely વગેરે.

૧૬૧) અભ્યાસપાઠ ૪૦.

ડહાપણથી	wisely, pru-	ખરેખરૂં	truly, indeed
ખરાબ, નઠારૂં	badly [dently	હિતકારક,પરોપકારશીળ	benevolent
આગગાડીએ	by rail	સ્પષ્ટ	distinctly
ઘોડાપર	on horseback	તોપણ	yet
હિમ્મતથી	courageously	નિર્ભયતાથી	fearlessly
હારી જવું	to be beaten, to lose the battle	હમેશા	constantly
		એમજ	so, like this
મૂર્ખાઈથી	unwisely, fool-	કાળજી રાખ્યા વગર, કાળજી વગર	care-
વર્તવું	to act [ishly	તેથી	hence, so that [lessly
ઘણી વખતે	frequently	ઓચિંતું	suddenly
સાવધ થઈને	cautiously	સંપથી	harmoniously
સુખથી, સુખે, સુખમાં	happily	આતુરતાથી	eagerly
એકઠું	together	કમાવું	to earn
વાત, કામ	an affair	પરલોક	the next world
આબરૂથી	honourably	વિચાર કરવો	to think (of,about)

૧ તે ડહાપણથી ચાલેછે. ૨ તમારો પિતરાઈ ભાઈ કઇ રીતે લખેછે? ૩ તે બહુ ખરાબ લખેછે. ૪ તમે શીરીતે આવ્યા? ૫ હું આગગાડીએ આવ્યો. ૬ તમે સૂરત કઈ રીતે જવાના છો? ૭ હું ઘોડાપર જવાનો છું. ૮ સિપાઈઓ હિમ્મતથી લડ્યા હતા, પણ હારી ગયા. ૯ તમે મૂર્ખાઈથી વર્ત્યા. ૧૦ તે ઘણીવખતે એમ કરેછે. ૧૧ તે સાવધ થઈને ચાલેછે. ૧૨ તેઓ બહુ સુખમાં એકઠા રહેછે. ૧૩ તે વાતમાં તે આબરૂથી વર્ત્યો. ૧૪ તે ખરેખરો પરોપકારશીળ માણસ છે. ૧૫ તે સ્પષ્ટ વાંચેછે. ૧૬ કામ જોખમ ભરેલું હતું, તોપણ તે નિર્ભયતાથી વર્ત્યો. ૧૭ તે હમેશા એમજ કરેછે. ૧૮ તે કાળજી રાખ્યા વગર લખેછે, તેથી સારૂં લખાતું નથી. ૧૯ તેને

તાવ ઓચિંતો આવ્યો. ૨૦ તે ઓચિંતા માંદા પડયા. ૨૧ તે ઓચિંતો મરીગયો. ૨૨ ત્રણ વરસ સૂધી તેઓ સંપથી રહ્યા. ૨૩ લોક આતુરતાથી પૈસા કમાયછે, પણ પરલોકનો વિચાર થોડાજ કરેછે.

૧૬૨) અભ્યાસપાઠ ૪૧.

પરચૂરણ વાકયો.

PROMISCUOUS SENTENCES.

ગરોળી a house lizard
નામે called
પ્રાણી an animal
કાળા ભૂરા રંગનું of a brown colour
ભીંગડું a scale
મગરી a female alligator
સેવાવું to be hatched
જામરૂખ a guava
સાપ a serpent
શોધી કાઢવું to search for
તેવુંજ immediately
ભણી towards
સેંકડો hundreds.
મારીને ખાઈ જવું to devour
આગળ near
ત્યાંના લોક the people of that locality
મૂર્ખ foolish, stupid
પૂજા કરવી to worship
સારૂં સારૂં ખવાડવું to supply with the best of food

૧ હિંદુસ્તાનની મોટી નદીઓમાં ઘણા મગર હોયછે. * ૨ મગર ગરોળી નામે નાનાં પ્રાણી † જેવા થાયછે. ૩ પણ ગરોળી બહુ નાની છે અને મગર ઘણાજ મોટા હોયછે. ૪ કોઇ મગર વીસ ફુટ લાંબા થાયછે. ૫ મગર કાળા ભૂરા રંગના હોયછે. ૬ તેઓની પીઠે જાડાં ભીંગડાં છે. ૭ તેનું મોં બહુ લાંબું છે, ને તેમાં ઘણા તીણા દાંત છે. ૮ મગરી નદી કે તળાવને કાંઠે રેતીમાં પોતાનાં ઈંડાં મૂકેછે. ૯ ત્યાં તે સૂરજના તાપથી સેવાયછે. ૧૦ એ ઇંડાં મોટાં જાંબુ કરતાં મોટાં હોયછે.

---

* ખંડક ૧૦૬ હું જુઓ.

† નામે નાનાં પ્રાણી those small animals called &c.

૧૧ સાપને મગરનાં ઇંડાં બહુ ભાવેછે, માટે તે તેને શોધી કાઢેછે
ને તે ખાયછે. ૧૨ મગરનાં બચ્ચાં ઇંડાંમાંથી નીકળેછે* તેવાંજ
૧૦ પાણી ભણી દોડેછે. ૧૩ પણ પાણી ભણી પહોંચતાં પહેલાં પક્ષી
તથા બીજાં જાનવરો તેમાંનાં સેંકડો મારીને ખાઈ જાયછે. ૧૪ સિં-
ધમાં† કરાંચી આગળ એક તળાવ છે, તેમાં બહુ મગર છે. ૧૫
ત્યાંના કેટલાએક મૂર્ખ લોકો તેની પૂજા કરેછે, ને તેને સારૂં સારૂં
૧૪ ખવાડેછે.

---

* " The young alligators run towards the water immediately (અથવા as soon as) they come out of the egg. " અથવા " No sooner are the— out of the egg than they run &c. "

† " Near Karachi in Sind there is a tank in which there are &c. "

 કોષ.

VOCABULARY.

અક્ષર a letter, writing
અગાઉ before, formerly
અંગ્રેજી English
અચિંતું sudden, suddenly
અજ્ઞાની ignorant
અટકવું to stop, to run down
અઠવાડિયું a week
અઢેલીને ઊભા રહેવું to lean
અથવા or
અધિકારીની સામા થવું to rebel
અનનાસ a pine-apple
અનાજ grain, corn
અભ્યાસપાઠ an exercise
અમને us
અમારૂં our, ours
અમે we
અર્ધો રૂપિઓ half a rupee
અહિંઆં here

આ this, these
આખું all, a whole, the whole
આગ, fire, a fire
આગગાડીએ by rail
આંગણું a courtyard
આગલી પજારી a verandah
આગળ near
આઘું distant
આજ to-day
આજ સવારે this morning
આજારી a patient
આજ્ઞા a commandment
આઠ eight
આતુરતાથી eagerly
આંધળું blind
આંધળો blind (adj.), a blind man
આપવું to give
આબરૂથી honourably
આંબો a mango tree
આમલી a tamarind
આરંભવું to begin; આ રહ્યું here is
આ વખતે at this time
આવડવું to know
આવડેછે (મને) I know
આવતી કાલે to-morrow

આવવું to come
આવી પહોંચવું to come up, to reach
આવું such
આળસુ lazy, idle

ઇચ્છા a wish
ઇંટ a brick
ઇંડું an egg
ઇનામ a prize
ઈશ્વર God
ઉછીનું આપવું to lend
ઉછીનું લેવું to borrow
ઉડાઉ a spendthrift
ઉતાવળથી quickly
ઉપર on, upon

ઊકળવું to boil
ઊગવું to grow, to rise
ઊંઘણશી a sleepy-head
ઊંઘવું to sleep
ઊઘાડવું to open
ઊંચું tall, high
ઊંટ a camel
ઊઠવું to rise
ઊડવું to fly
ઊંદર (મોટો) a rat, (નાનો) a mouse
ઊનાળો the summer
ઊભું રહેવું to stand
ઊભો standing

એક one
એકઠું together
એકલું alone, only
એટલું so much
એમજ so, like this
એવું this, thus
ઓટલો a verandah
ઓરવું to sow
ઓળખવું to know

કંઇ નહિ nothing, nothing at all
કકડે કકડા કરવું to tear to pieces, to break to pieces
કઠોળ pulse
કડિયો a mason
કણિયો a corn-seller
કથવું to tell
કથા a story
કદી નહિ never
કપડું, કાપડ cloth
કપતાન a captain
કબૂલ કરવું to confess, to consent to
કમાવું to earn

કરડવું to bite
કર ધાતુ the root *kara*
કરવું to do
કલમ a pen
કલાક an hour
કહેવા ઇચ્છવું, કહેવાની મતલબ હોવી to mean
કહેવાનો going to say
કહેવાયલું called
કહેવું to say
કહેવું (કોઈને) to tell
કાકાનું છોકરૂં a cousin
કાકો an uncle
કાગળ paper, a letter
કાંટો a thorn
કાતર scissors, a pair of scissors
કાંતવું to spin
કાપવું to cut
કામ an affair
કામ કરવું to work
કામનું useful
કામ પાડવું to deal with, to have dealings with
કારણ કે because [ing
કાલ સવારે to-morrow morn-
કાલે yesterday, to-morrow
કાળજી રાખ્યા વગર, કાળજી વગર carelessly

કાળું black, dark
કાળું ભૂરીઉં brown
કીડીઉં a bead
કીમત આપવી to pay for
કુંભાર a potter
કુવાડો a hatchet, an axe
કૂંચી a key
કૂંચી દેવી to lock
કૂંચી આપવી to wind up
કૂંચી શબ્દ the word *kunchi*
કૂતરો a dog
કૂદવું to leap, to jump
કૂદીને ચઢી બેસવું to spring upon
કૂવો a well
કે or, that
કેટલાંએક, કેટલાંક some, several
કેમકે because
કેરી a mango
કેવળ only
કોઈ some
કોઈ દહાડો ever, at any time
કોઇ નહિ none, none at all
કોઇની વાત કરવી to talk of, to speak of
કોઇ વખતે sometimes
કોટડી a room
કોઠાર a granary

કોણ? who?
કોને? whom?
કોરવાળી ટોપી a hat
કોળવઇ a trap, a rat-trap
ક્યાં? where? ક્યાં છે? where is?

ખગોળવિદ્યા astronomy
ખડબચડું rough
ખડિયો an inkstand, an ink-bottle
ખમવું to bear
ખરચવું to spend
ખરાબ bad, badly
ખરીદવું to purchase
ખરેખરૂં truly, indeed
ખવડાવવું to feed
ખાઈને રહેવું to live upon
ખાટલો bedstead
ખાટું sour, acid
ખાંડ sugar
ખાણું dinner
ખારવો a sailor
ખાલી empty
ખાવા આપવું to supply
ખાવાની રૂચિ appetite
ખાવું to eat
ખાવાનું (નામ) board
ખીજવવું to make angry
ખીલો a nail, a spike
ખેંચવું to draw
ખેડવું to till
ખેડુત a farmer
ખેતર a field
ખૂબ much, very much
ખૂરશી a chair
ખોદવું to dig
ખોવું to lose
ગઇ કાલે yesterday
ગઇ રાત્રે last night
ગજવું a pocket
ગધેડું an ass, a donkey
ગંભીર serious
ગયે વરસે last year
ગરમ warm
ગરીબ poor
ગાઉ a kos
ગાડી a car
ગાડું a cart
ગામ a village
ગાય a cow
ગીત a song, a hymn
ગુમાસ્તો a clerk
ગુલાબ a rose
ગુલાબનું ઝાડ a rose-bush
ગુસ્સે angry
ગુંથવું to knit

ગોઠવવું to fix
ગોપ, ગોવાળ, ગોવાળીઓ a cowherd

ઘ અક્ષર the letter *gha*
ઘઉં wheat
ઘડવું to form, to forge
ઘડીઆળ a gong, a clock, a watch
ઘડીઆળને કૂંચી આપવી to wind up a watch, a clock
ઘડીઆળનો બૂરજ a clock-tower
ઘડીઆળમાં વાગેછે the clock strikes
ઘડો a waterpot
ઘણા many
ઘણા કામમાં હોવું to be busy
ઘણી વખતે frequently
ઘણું much, a great deal, copiously
ઘણું કરીને generally
ઘર a house
ઘરડું old
ઘરેણું jewelry
ઘા a wound
ઘાણી a mill
ઘાયલ થવું to be wounded
ઘાસ grass
ઘેટું a sheep
ઘેર, ઘરે home, at home, to——'s
ઘોડાપર on horseback
ઘોડાવાળો a groom
ઘોડી a mare
ઘોડો a horse

ચકલી a sparrow
ચઢવું to rise
ચણા gram
ચતુર intelligent
ચંદ્ર the moon
ચપ્પુ a penknife
ચરવું to graze
ચળકવું to shine
ચા tea
ચાક, ચાકી a wheel
ચાકર a servant
ચાર four
ચાલાક intelligent
ચિત્તો a leopard
ચિત્ર a picture
ચીતારો a painter
ચીમળાવું to wither
ચીરવું to slit, to split
ચૂનારો a lime-burner
ચૂનો lime
ચૂનો પકાવવો to burn lime

ચોખા rice
ચોગાન a courtyard
ચોંટવું, ચોંટાડવું to stick
ચોતરફ round
ચોપગું જનાવર a quadruped
ચોપડી a book
ચોર a thief
ચોરવું to steal

છ six
છત્રી an umbrella
છરી a knife
છરો cleaver
છલંગ મારીને જવું to spring
છ વાગે at six o'clock
છાપરૂં a roof
છાવું to thatch
છિદ્ર a hole
છેટે distant, far off
છેતરવું to cheat, to deceive
છોકરૂં a child
છોકરો a son, a boy
છોડવું to leave
છોડી a daughter, a girl

જગા a place
જટા pendent roots
જડવું to find, મને જડેછે I find
જણવું to bear
જતન કરવું to preserve
જનાવર an animal
જમરૂખ a guava
જમવું to take one's dinner, to dine
જમીન the ground
જરા a little
જલદી fast, quickly
જવું to go
જાગવું to awake
જાડું fat
જાણવું to know, to think
જાહેરખબર, જાહેરખબરનો કાગળ an advertisement
જીતવું to win
જીન a saddle
જુવાન young
જુવાર jowar
જૂ louse
જૂનું old
જોડવું to yoke
જોરથી violently
જોરાવર strong
જોવું to see, to look at
જ્યારે when

ઝડપી લેવું to snatch
ઝાડ a tree
ઝાલવું to seize

ઝાલી રાખવું to hold
ઝાલવું ઝીલવું to catch
ઝૂંટાવી લેવું to snatch
ઝૂલવું ઝૂલાવવું to swing

ટટ્ટુ a pony
ટપાલનો સિપાઈ a postman
ટાંગવું to hang
ટાઢ cold, the cold
ટાઢું cold
ટોપી a cap
ટોપલી a basket

ઠપકો દેવો to blame
ઠરી જવું to freeze
ઠીંગણું short
ડંખવું to sting
ડગલો a coat
ડહાપણથી wisely
ડાહ્યું prudent, wise
ડુંગર a hill
ડોશી an old woman
ડોસો an old man

ઢીંગલી a doll
ઢોલ a drum

તજવું to forsake
તપકીર snuff

તબેલો a stable
તમને you
તમારૂં your, yours
તમે you
તરફ towards
તરવું to swim, to float
તલ a mote
તસુ an inch
તાપ heat, the heat
તારૂં thy, thine
તાવ fever
તાળું a lock, a padlock
તાળું દેવું to lock
તું thou, you
તુરંગ a jail
તૂટેલું broken
તે (સર્વનામ) he, she, it
તે (વિશેષણ) that; તેઓ they
તેડી લાવવું to bring
તેથી hence, so that
તેનું his, her hers, its
તેનું શું કરવું તે what to do with it
તેને ત્યાં at (to) his house
તેમને them
તેલ oil
તેવુંજ immediately
તો however, but
તોપણ yet

તોફાન a tempest
તોબરો a nose-bag
ત્યાં there
ત્યાં છે there is
ત્યાંના લોક the people of that locality
ત્યારે then
ત્રણ three
ત્રીજે ત્રીજે દિવસે every other day
ત્રીજે વરસે three years ago

થવું to become, to get
થાન a web
થાંભલો a pillar
થી from, than
થોડા few, a few
થોડા પૈસા a little money
થોડી વારમાં soon
થોડું little, a little
થોડો રોટલો some bread

દડો a ball
દરજી a tailor
દરદ pain
દરદ થવું to be painful
દરવાજો a door
દશ ten
દશ વાગેછે it strikes ten
દસ્કત writing, handwriting
દહાડો a day
દળવું to grind
દાંત a tooth
દાબડી a small box
દારૂ spirits
દિવસ a day
દીકરી a daughter
દીકરો a son
દીવાલ a wall
દીવેટ a wick
દુકાનદાર a shopkeeper
દુ:ખ pain
દુ:ખ દેવું to hurt, to grieve
દુ:ખવું to be painful
દુ:ખી unhappy
દુ:ખી હોવું to suffer
દુરસ્ત કરવું to mend
દુશ્મન ગણવું to hate
દૂધ milk
દૂર કરવું to rid
દેખાડવું to show
દેખાવડું beautiful
દેખાવું to look, to appear
દેવની પ્રાર્થના કરવી to pray to God
દેવલ a church
દોડવું to run
દોરડું a rope

દોરવું to lead
દોલતવાન rich, opulent
દોહવું to milk

ધસવું to rush
ધાતુ a metal
ધારવાળું sharp
ધિક્કારવું to despise, to hate
ધૂણાવવું to shake, to nod
ધૂમાડો smoke
ધૂળ dust
ધોવું to wash
ધોળાવવું to whitewash
ધોળું white

નકશો a map
નકામું useless
નઠારૂં bad, wicked, badly
નદી a river
નવ nine
નહવડાવવું to be bathed
નહાવું to bathe
નહિ no
નળિયું a tile
ના ભાઈ no indeed
નાંખવું to throw, to cast
નાચવું to dance
નાતાલ Christmas
નાનું small, little
નાસવું to run away
નાળ બાંધવી / નાળ જડવી } to shoe
નિમાળા hair
નિર્ભયતાથી fearlessly
નિશાળ a school
નિશાળે જવું to go to school
નીકળવું to come out, to go out
નેતર cane
નોકર a servant
નોતરાયલું invited
નોતરૂં દેવું to invite

પક્ષી a bird
પગ a foot, a leg
પગથિયું a step
પગની આંગળી a toe
પગ મૂકવો to tread
પછવાડે આવવું-જવું to follow
પછી (ક્રિયા વિ૦) afterwards
પજારી, પજારી નાંખેલો ઓટલો a verandah
પટાવાળો a peon
પડદો a curtain
પડવું to fall
પણ but, also
પત્થર a stone
પત્થરપાટી a slate

પથારી a bed
પર on, upon
પરપોટો a bubble
પરમેશ્વર God
પરલોક the next world
પરસેવો થવો to sweat
પરોપકારશીલ benevolent
પરોવવું to string
પલંગ a bedstead
પવિત્ર holy, pure
પસંદ કરવું to choose
પહાડ a mountain
પહેરવું to wear
પહેલાં before, formerly
પહોચવું to arrive
પાઘડી a turban
પાંચ five
પાંચમું fifth
પાછું back
પાંજરૂં a cage
પાઠ a lesson
પાઠ આપવો to say a lesson
પાઠ લેવો to hear a lesson
પાઠશાળા a college
પાડવું to fell, to cut down, to shed
પાડોશી a neighbour
પાણી water
પાણીજ only water
પાણીની નળી a waterpipe
પાણી ભરવું to fetch water
પાથરવું to spread
પાનું a page
પાપ sin
પાપ કરવું to sin
પારકું strange, another's
પારકો a stranger
પાવડો a shovel
પાસે by, beside
પાસે હોવું to have
પાસે છે (મારી) I have
પિતરાઈ ભાઈ a cousin
પિત્તળ brass
પીટર Peter (નામ છે)
પીવું to drink
પુરૂષ a man
પુસ્તકશાળા a library
પૂજવું to worship
પૂજા કરવી to worship
પૂતળી a doll
પૂરૂં થવું to be done
પેટ ભરવું to support
પેટી a box
પેટે ચાલવું to creep
પેદા કરવું to create
પેલું that
પૈડું a wheel
પૈસા money
પૈસાદાર rich, wealthy

પૈસાની થેલી a purse
પૈસા બેસવા to cost
પોણું three-quarters of
(તેનું) પોતાનું his (નર), her (નારી), their (અનેકવચન)
પોતાના બે both his
પોતાનું બધું all his

પ્યાલું a cup, a bowl
પ્રખ્યાત famous
પ્રમાણિક honest
પ્રયત્ન કરવો to strive
પ્રાણી an animal

ફડીઓ a distiller
ફરમાવવું to bid
ફરવા જવું to take a walk
ફળ fruit
ફળનું ઝાડ a fruit tree
ફાટી જવું to tear
ફાટું તૂટું ragged
ફાટેલું torn
ફાડવું to rend, to tear, to split
ફાડી ખાવું to devour, to prey upon
ફું pale
ફુટ foot, feet
ફૂટડું beautiful, pretty
ફૂટવું to burst
ફૂલ a flower
ફૂલનું ઝાડ a flower plant
ફેંકવું to fling
ફેંકી દેવું to throw away
ફોડવું to break

બકરૂં a goat
બચ્ચું a young one
બજારે to market
બંડ ઊઠાવવું to rebel
બત્તી light, a candle
બદન a vest
બદશીકલ ugly
બંદૂકથી મારવું to shoot
બંધ કરવું to shut
બધું all
બનાવવું to manufacture, to make
બનાવેલું made (of)
બપોરે in the afternoon
બરફ snow, ice
બરોબર કરવું to fix
બસ enough
બહાર out
બહુ much, very
બહેન sister
બાઈ a lady, a gentlewoman
બાજરી millet, bájari

બાંધવું to bind, to build
બાપ a father
બાપડો poor
બાયડી a woman, a wife
બારી a window
બાવળનું ઝાડ a babul tree
બાળક a baby, an infant
બિછાનું a bed
બિલાડી a cat
બિલાડીનું બચ્ચું a kitten
બીચારૂં poor
બીછાનું a bed
બીજગણિત algebra
બીજાનું another's
બીર નામનો એક જાતનો દારૂ beer
બીવું to fear
બૂઠું blunt
બૂડવું, બૂડાડવું to sink
બૂમ પાડવી to cry out, to shout
બે two
બેઠું sitting
બેવાર twice
બેસવું to sit, to rest
બેસવું (ઘોડાપર) to ride
બોર a *bore*
બોરડી a *bore* tree
બોરિયું a button
બોલવું to speak, to talk
બોલાવવું to call

ભજવું to worship
ભઠ્ઠી a kiln (કિલ)
ભડકવું to shy
ભણી towards
ભત્રીજો a nephew
ભયંકર terrible
ભરતનું કામ embroidery
ભરવાડ a shepherd
ભરેલું full
ભરોસો કરવા જેવું honest
ભલું (ક્રિયાવિશેષણ) well
ભસવું to bark, to bark at
ભાઈ a brother
ભાગવું (વહાણ) to be ship-wrecked
ભાગવું to break
ભાભી a brother's wife, a sister-in-law
ભારે heavy
ભારે કીમતનું expensive
ભાવવું to please the taste
ભાષા a language
ભીખ માગવી to beg
ભીખારી a beggar
ભીંગડું a scale
ભીંજાવવું to wet
ભીંત a wall

ભૂગોળવિદ્યા geography
ભૂગોળ વિદ્યાની ચોપડી a geography
ભૂરીઉં (કાળું) brown
ભૂલથી ગણવું to mistake
ભૂલ્યો mistaken
ભૂશી નાંખવું to rub out
ભૂસ્તરવિદ્યા geology
ભેટ a present
ભેંસ a buffalo
ભોંય (કોટડીની) a floor

મકાઇ Indian corn
મગર an alligator
મગરી a female alligator
મજૂર a labourer
મને me
મને ભાવેછે I like
મને મળેછે I meet
મને મળ્યું I met
મરદ a husband, a male
મરાઠી Marathi
મરી જવું to die
મહેતાજી a master
મહેલ a palace
મા a mother
મા (ક્રિયાવિશેષણ) not
માં (શબ્દયોગી) in, into
માખી a fly
માગવું to want, to ask for
માછલું a fish
માછી a fisherman
માટે so, therefore
માણસ a man
માંથી out of
માથે લેવું to undertake
માદરપાટ calico
માંદું ill, sick
માંદો patient
માનવું to obey
માફ કરવું to forgive
માબાપ parents
મારવું to strike, to beat
મારવું (મારી નાંખવું) to kill
મારાં બે both my
મારીને ખાઈ જવું to devour, to prey upon
મારીપાસે beside me
મારૂં my, mine
મારૂં બધું all my
માળી a gardener
માળો a nest
મિત્ર a friend
મીઠું sweet
મુંબઈની કેરી a Bombay mango
મુશ્કેલ difficult
મુસાફર a traveller

મુસાફરી કરવી to travel
મૂકવું to lay, to put, to place
મૂરઘી a hen
મૂરઘો a cock
મૂર્ખ foolish, stupid
મૂર્ખાઈથી unwisely, foolishly
મૂર્તિ an idol
મેં by me, I
મેજ a table
મેલવું to set
મેવો fruit
મેળવવું to get
મોકલવું to send
મોઘું dear
મોજું a sock, a stocking
મોટું big, large, elder
મોટો elder
મોળવું to shred

રક્ષણ કરવું to take care of
રજ a mote
રજા આપવી to let, to permit
રમકડું a toy
રમવું to play
રસોઇઓ a cook
રસોઇ કરવી to cook
રસ્તો a road, a street
રાખવું to keep, to buy, to purchase
રાજા a king
રાતે during the night
રાતમાં during the night
રાંધવું to cook
રાહ જોવી to wait for
રૂમાલ a handkerchief
રેંટીઓ a spinning-wheel
રોજ daily, every day
રોટલો bread, a loaf
રોવું to weep

લઇ લેવું to take away
લખવું to write
લંગડો a lame man
લગાડવું to attach (to)
લપસવું to slide
લપેટવું to wind
લપેટચું wound (વૌંડ)
લશ્કર an army
લાઈ paste
લાકડું wood
લાકડું a piece of wood
લાકડાં sticks, firewood
લાકડાનું wooden
લાકડી a stick, a staff
લાત મારવી to kick
લાંબું long
લાલ red
લાવવું to bring

લાવી આપવું to bring, to fetch
લીધે on account of
લીલું green
લુચ્ચો a rogue, a villain
લુવાર a blacksmith
લૂગડું a dress
લૂગડાં, તૈયાર લૂગડાં clothes
લૂંટવું to rob
લૂંટારો a robber
લૂલું lame
લેવું to take
લોક people
લોંકડી a fox
લોઢું iron
લોઢાની સળી an iron rod
લોહી નીકળવું to bleed

વખણાવું to be praised
વખાણવું to praise
વગડાઉ wild
વચન આપવું to promise
વછેરો a foal
વડ a banyan tree
વડો elder, eldest
વણવું to weave
વધવું to grow; to thrive
વર્તવું to act
વર્ષ a year
વરસવું to rain
વરસાદ વરસેછે it rains, it is raining
વસંતઋતુ the spring
વહાલું લાગે એવું amiable
વહેંચવું, પહોંચાડવું, to deliver
વહેલું early
વહેલા સમજી જાય એવું intelligent
વહેવાર રાખવો (લેણદેણ વગેરેનો) to deal
વળવું, વાળવું to bend
વા the wind
વાગવું, વગાડવું to ring, to hit
વાઘ a tiger
વાંચવું to read
વાજું વગાડવું to play on a musical instrument
વાડ a hedge
વાડી a garden
વાડો a compound
વાત an affair
વાત કરવી to talk (to, with)
વાંદરો a monkey
વાપરવા આપવું to lend
વારવું to forbid
વાવું to blow
વાસ આવવી to smell
વાંસફોડો a bamboo-worker
વાસ્તે for

વિચાર કરવો to think (of, about)
વિચારવું, જાણવું to think
વિચારવંત thoughtful
વિષે about, of
વીસરવું to forget
વેચવું to sell
વેચાતું લેવું to buy, to purchase
વૈદ a physician
વ્યાકરણ grammar

શકવું to be able, can
શત્રુ an enemy
શરીર the body
શાક vegetables
શિયાળામાં in winter
શિકારી a huntsman
શિકારી કુતરો a hound
શિક્ષક a teacher
શિક્ષા કરવી to punish
શીખવું to learn
શીખવવું to teach
શું ? what ?
શેત્રંજી a carpet
શેઠ Shet, Mr.
શેઠ a master
શેર a pound, pint
શોધવું to seek
શોધી કાઢવું to search

સગો a relative
સડક a made road
સંતાડવું to hide
સત્તાવીસમું twenty-seventh
સંપથી harmoniously
સંભળાવવું (કહી) to tell
સંભાળવું to preserve
સમ ખાવા to swear
સમજવું to understand
સમડી a kite
સમારવું to mend
સરોવર a lake, a pond
સર્વ all
સવાર થઈને જવું. સવારી કરવી to ride
સવારે in the morning
સસલો a rabbit
સાહી કલમ a pen and ink
સાંકડો narrow
સાંઝ પહેલાં before evening
સાંઝે in the evening
સાડાત્રણ three and a half
સાત seven
સાત વખત seventimes
સાથી a companion
સાથે with
સાધારણ common

સાપ a serpent
સાબર a deer
સાંભળવું to hear
સામા થવું to rebel
સારી પેઠે well
સારૂ for
સારૂં good
સારૂં સારૂં very good, the best
સારૂં થવું to get better
સાવધ થઈને cautiously
સાહુડી a porcupine
સાહેબ a European gentleman
સિપાઈ a police man, the police, a peon, a sepoy, a soldier
સિંહ a lion
સીડી a ladder, stairs
સીદી લોક negroes
સીવવું to sew
સીસાપેન a pencil
સીસી a bottle
સીસું lead
સુખથી happily
સુખી happy
સુંદર handsome, pretty, beautiful
સૂઈ જવું to go to bed
સૂઈ રહેવું to lie, to lie in bed
સૂકાઇને ચઢી જવું to shrink
સૂકું dry
સૂતાર a carpenter
સૂતારનું કામ carpenter's work
સૂતું lying
સૂરજ the sun
સુવાની કોટડી a bedroom
સૂવું to lie down
સેંકડો hundreds
સેવાવું to be hatched
સોંઘું cheap
સોડમ a smell
સોબતી a friend, a companion
સોય a needle
સ્પષ્ટ distinctly
સ્વપ્નું આવવું to dream

હજામ a barber
હઠીલું stubborn
હથિયાર a tool
હમણાં, now, just now
હમેશાં constantly
હરાવવું to defeat
હલાવવું to shake
હવા air, the weather

હવાડો a water-trough
હવે તો but now, now, however
હંસ a goose
હસવું to laugh
હળ ખેડવું to plough
હા yes
હાંકવું to drive
હાડકું a bone
હાથ a hand
હાથ ફેરવી જોવો to feel
હાથનું મોજું a glove
હાથી an elephant
હારી જવું to be beaten, to lose the battle
હાલ now, at present
હાલવું, હલાવવું to shake
હાંલ્લું an earthen vessel
હિતકારક benevolent
હિમ્મતથી courageously
હિસાબ કરવા to do sums
હીંચકા ખાવા, હીંચકા નાંખવા to swing
હું I
હુશિયાર clever
હૂકમ a command
હેઠળ beneath
હોલો a dove

PRINTED AT THE NIRNAYA-SAGARA PRESS, BOMBAY.